

TUDOR VLADIMIRESCU

SI

ALECSANDRU IPSILANTE

IN REVOLUTIUNEA DIN ANULU 1821

SUPRANUMITA ZAVERA

DE

ILIE FOTINO

TRADUSSA DIN LIMBA ELLENA

de

P. M. GEORGESCU

REVEDUTA SI EDITATA DE Dr. A. I. FOTINO.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ANTON MANESCU, STRADA LIPSCANI No. 3.

1874

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Cota 119067 Sublet

Inventar 507736

Biblioteca Centrală Universitară
Cota 119067 Sublet
107736

AC 288/11

Biblioteca Centrală Universitară
Biblioteca Institutului de Psihologie
Cota 9/587
Inventar 107670

119067 Sublet

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C507736

Către cititoru,

Acéstă traducțiune, fiindu începută din ocasiune numai prin fragmente, nu era destinată a se da publicității. Atrasu ênsê de interesul evenimentelor petrecute în epoca acestei revoluțiuni din 1821. cum și de amênuntele faptelor Pandurilor și alle Mavroforilor, cunnescuți sub numele de **volintiri**, m'amû decisu a continua traducțiunea fôră înterupere pônê la finele ei.

Indemnâtû în urmă de D. C. D. Aricescu, autorul *Istoriei revoluțiunii de la 1821*, d'a o publica. dér neavêndu miđlôcele necesarii d'a realiza acéstă dorința, traducțiunea rêmase mai de totu uitatû.

Din întêmplare menționându!despre dênsa într'ua convorbire cu unû amicû, acesta se grăbi d'a mē informa nu numai că a cunoscutû pe autorul acestei scrieri, dér că se află în bune relațiuni și cu D. Doctore în medicină A. I. Fotino, fiulû autorulû. Cartea dér era predestinată a vedea lumina. Căci presintândû traducțiunea D-lui Dr. Fotino, acesta indemnâtû din simțimêntulû de respectû filialû pentru memoria părintelû sêu, cum și din interesu

pentru istoria T rrei—, care dator z  mult  nume-
 lui acestei familii, pentru ostenele ce a depusă
 de a scrie istoria patriei s lle adoptivă, —acceptă,
 cu bucurie  i cu t t  amabilitatea care l  distinge,
 nu numai d'a o imprima cu spesele s lle, d r  nc 
 d'a  i sacrifica din pre ioasele s lle momente, spre
 a o revedea cu multă interes  de la inceput   i
 pînă la finele ei :  i ast -fel   tt -o e it  la lu-
 min .

D c  cititorul  va int mpina  re-cari anomalii
 in stil , il  rug m  să fie indulgentă : căci, impiedi-
 cat  in traduc iune de perifrasede  i de lungile pe-
 riode alle limbei Ellene, care in acei timp  se scria
 intr'un  stil  f rte anormală,  i mărginindu-m 
 numai in interesul  istoric  al  scrierii, a repro-
 duce, adic , faptele a a cum le relat z  autorul ,
 —care fu martorul  oculară la t te aceste scene.—
 am  trecut  p te prea repede cu traducțiunea inain-
 te. Ast -fel  m  sim t  acum nevoit  a invoca indul-
 gen a lectorilor  cari, din amor  pentru Istoria
 contemporană, vor  bine-voi a sacrifica c te-va
 momente cu citirea acestei scrieri  i tot -n -dat 
 termin  cu axioma unuia din filosofi antichit ii,
 care a  is  : nu este de tot  lesne a găsi nescine
 u  lucrare f r gre eli :  ns  anevoi  lucru este d'a
 găsi ceva chiar   i f r gre eli  i a nu da de un 
 judec tor  ingr t   i neert tor .

Traduc torul .

PREFATIA AUTORULUI

Mulți din istoricii contimporani, scriind despre revoluțiunea din anul 1821, supranumită *Zavera*, au menționat în trecut și despre luptele petrecute în România, dăr' din lipsa unei esacte cunoștințe a evenimentelor ce s'au succedat în cursul acellor lupte, cele mai importante d'intr'ênsele au rămas pînă astăzi în întunerec.

D. Xodillo, respectabilul meu socru, fiind membru al „Societății amicale“ și Efor pe atunci la Reni, și cunoscîndu, prin pozițiunea sa, mai esact, cele petrecute în Bassarabia și Moldova, întreprinse a trata despre acest eveniment în deosebită operă, care în scurt timp va fi și publicată.

Ier de evenimentele petrecute în țerra Românească, nimeni pînă astăzi nu s'a ocupat a le descrie mai în detaliu.

Considerîndu această tăcere ca provenită din lipsa de noțiuni necesarii, am decis a ne însarcina noi cu descrierea și publicarea ace-

CAPITOLUL I.

Mórtea Dompului Alecsandru Sutz. — Orânduirea lui Scariat Callimach la Domnia țerei Românesce. — Caracterul și intrarea lui Tudor Vladimirescu în Eteriă. — Inceputul mișcării prin Tudor în România-Mică. — Proclamațiunile și isbândeale lui. — Neodilnele boierilor și purtarea lor în fața mișcării lui Tudor. — Unirea capilor oșteni ai guvernului cu Tudor. — Orânduirea de Efori pentru astimpărarea lui.

Pre câtă rașele invetămîntului se respandeu luminându facultățile intellectuali alle Ellenilor și risipind treptat ammortirea ce'i coprinsesse de atâți secolî; și pre câtă dulcele nume de Patrie resuna la aușul lor și, ca prin inspirațiune divină, deștepta într'ênșii infocatul amor de libertate, cu atât se întuneca mai mult orizontul furtunos al pămîntului ellenic și allu cellor-alte țeri creștine din Orient. Totul părea că se mișcă, totul conspira în contra barbariei musulmane; amorul de patrie și setea de libertate se infiltrau din ce în ce în vinele creștinilor cari gemeu sub apăsătorul jug al sclaviei și 'i împingea la rescôla contra despotismului.

Ellenul, ingenuchiat sub terrórea iataganului musulman, simțea durerea sclaviei mai viuă și

era mai nerăbdătoră ca să scuture jugul; și de
și la întreprinderea acestei mărețe fapte întâmpina
multe și grele dificultăți, totuși ênsă elu, ne-
strămutată în hotărîrea sa și nedomolită în en-
tusiasmulu său, aștepta cu nerăbdare momentulu
în care să audă primul strigăt de liberare a na-
țiunii sêlle, ca să sfărâme cu brațulu armat lan-
țurile ce de atâți secolî îl ținêu încătușat; și
atunci, arătându-se lumii învingătoru alu tyranu-
lu și mântuitoru alu subjugatei sêlle patrie, să
probeze, uă-dată mai multu, că este fiu adevăratu
al Elladei și descendinte alu acellorū illustri stră-
moși ai sêi, Leonidiu, Themistocliu, Aristidiu, s.c.l.

Totî bărbații cari, prin pozițiunea lorū, se aflaū
pe atunci în capulu affacerilorū națiunii ellene,
formaū Eteria dîsă „societatea amicală“ (*φιλική εται-
ρία*). Acéstă Eterie, în organizațiunea ei, se compu-
nea de Eforii întocmite prin celle mai însemnate
centruri de populațiunii creștine și care lucraū
spre a pregăti și inspecta preparativele mișcării,
și totu de uă-dată spre a servi ca centruri de ac-
țiune pentru a procura și înlesni mișlôcele, după
ce arū fi izbucnitū rescôla.

Conformu planulu întocmitu, momentulu pro-
pice pentru rescôla se apropia, și Eforia din Bu-
curești începuse a'și organiza mișlôcele de acțiune
și a'și prepara ajutôrele pentru mișcarea gene-
rală, în modu că, la primul semnalu datu, să fie
pregătită ca și celle-alte Eforii din Orientu. Cu

tóte acestea aici evenimentele se succedară cu atâta repediciune, în câtú întrecură silințele acellorú carí dirigéu atunci mișcarea în România ; căci înțetarea din viață a Domnului României, contribui fatalmente spre a se grăbi cu multú isbucnirea mișcării în țerra Románescă, în modulú următorú :

La 18 Ianuarie, din anulú 1821, repausă menționatulú Domnú Alecsandru N. Sutzú ¹⁾, care fu

¹⁾ Multe și telurite idei bănuitoare se respândisseră despre mórtea acestuí Domnú; dér' cei mái mulți erau de părerea că, pe când elú domnea în țerră, presimțindú urđirea rescolei pe ascunsú, cercetă în totú felulú spre a se încredința de origina ei ; și că conspiratorú, bănuindú din cercetările lui, din contra, vre-uă trădare din parte'i către I. Pörtă, profitară la bóla ee i se întêmplă, d'a se servi cu medici Greci cari'lú căutaú, spre a se scăpa d'a mái trăi cu inima totú-d'a-una sărită, de frică ca nu cum-va planulú lorú să se descópere fórá timpú. Asemenea vorbe se respândirú mái în urmă și de către ómenii Curții Domnesci, cum că adică, mórtea lui arú fi fostú provenită din otrăvire, prin fontanella de la mâna stângă, de către mediculú Hristari, precum se đicea pe atunci. Căci, pe când đisulú domnú era încă în agoniă, se adusse în tótă pripa Caimacamulú Craiovei de atunci Depalto, spre a'lú căuta și dênsulú ca vechiú și credinciosú medicú alú casei acestuí Domnú. Esaminându'i dér' și elú bóla și observândú fontanella, îndată cunoscú că mórtea nu era departe ; și la plecarea sa de acolo đisse către unii din cei mái intimi ai seí ; prea „tărđiú mi s'a făcutú chiámarea, căci mórtea 'i este inevitabilă, și prin urmare n'amú nici o putere ca să'i ajutú.“ *N. Aut.*

immormântatū, cu pompă domnescă, în 20 alle ace-
 liași luni, la biserica sântului Spiridon-Nuou din
 Bucuresci. Boierii cei mai însemnați, încunnosciin-
 țară prin anafora pe Pórta Otomană despre acésta,
 și se hotări la Constantinopolū de Domnū alū
 României, Scarlatū Callimah, care domnise mai
 'nainte și în Moldova. Acesta, priimindū după obi-
 ceii firmanulū de Domnie, prin omū domnescū
 (capu-olanū), sositū în Bucuresci la 10 Februarie,
 trimisse și Caimacamī pe postelniculū Constantin
 Negri, pe hatmanu Stefan Vogoride și pe postel-
 niculū Ioan Samurcașū. Dér' înainte de sosirea a-
 cestora în București, se deschise fără veste uă sce-
 nă carea anunța evenimente cu totul neașteptate;
 căci unū Românū, a nume Tudor Vladimirescu,
 din județulū Mehedinți ¹⁾, provocă pe nesimțite uă
 mișcare revoluționară sub cuvântū d'a apăra drep-
 turile călcate alle țerrei.

Acesta, pe timpulū resbellulū russescū din 1806,

(1) Téra Romănescă era compusă din 17 județe; și la
 celle 5 județe de peste Oltū, care se numea și Valachia séu
 Romănia-Mică, se orânduia mai 'nainte peste ispravnicii
 (Prefecții) de județe, și unū Inspectorū generalū d'între bo-
 ierii cei mai însemnați, cu rangulū de Banū. Acesta ținea
 locū de Domnū, purtândū numele de Caimacam, și lu-
 cra în tóte affacerile publice alle cellorū cincī județe ca unū
 Domnū. Cu tóte acestea, era détorū să asculte totū-d'a-una
 de ordinile Domnului țerrei.

(Nota autorului).

care dură șesze ani, adunându și pe alți bărbați de arme, de aceeași opiniune cu dânsul, se făcu voluntariu (volintirü), și în totü cursulü resbellului conlucră milităresce în favórea Rușilorö ; de aceea 'i s'a și datü în urmä, dreptü recompensă a serviciilorü sêlle, gradulü russescü de *parucicü* (locotentü) și de cavalerü alü ordinului „Vladimir” (de unde purta și numele de Vladimirescu). Mai avea, pe lângă acêsta, din trecutü, și rangulü țerrei de *Slugerü* prin pitacü domnescü alü lui Constantin-Vodă Ipsilante. Dêrü dupë încetarea acelu resbellü, retrăgându-se în viața privată, ocupă diferite funcțiuni mici în țerră, prin care își procura celle necessarii alle vieței; și chiarü evenimentele de față ilü găsiră vâtafö de Plaiü ¹⁾ la Cloșani, din județulü Mehedinți. Brodindu-se ênsë a avea nisce procese, fu silitü a veni și a'și prelungi șederea în Bucuresci, unde fiindü puținü cunnoscütü, presința lui era cutotulü neobservată; cu atâtü mai multü căci în aparința elü se aduna și era în relațiuni cu nisce ómenï de puțină importanță și chiarü din cei diși „fără căpêtêiü;” dêrü mai târdiü se dove-

(3) *Plaiü* se numesce partea unei sub-prefecturï la hotarü, spre deosebirea Plășei de câmpü, și care de și era într'adeverü supusă ordinerü Ispravnicului, dêrü sub-prefectulü acesta, cu nume de *vâtafö de Plaiü*, se orânduia obiçnuitü totü-dé-una de la Vornicia țerrei-de-susü sêü de josü, cu léfă mai mare, și era unü dreptü personalü a Vornicului după vremï.

(Nota autorului).

di că pe ascunsă elă se afla totă-uă-data în relațiunii intime și cu persoane însemnate, prin care era în înțelegeri și cu prințulă Alecsandru Ispilante din Russia.

Vorniculă Constantin Samurcașă, care era inițiată în secretele Eteriei și avea pe numitulă Tudoră de omă ală seă, cunnoscândă îndrășnețele lui isbānde la preșisulă resbellă rusescă; sciindă asemenea că Tudoră, care ocupase diferite funcțiuni prin provinciile, avea cunnoscințe mai întinse atâtă de localitățile cum și de ómenii pe unde petrecuse mai multă timpă, ilă recomandă la Eforiile din București ca pe celă mai aptă pentru începearea mișcării.

Astă-felă, la 17 alle lunei Ianuarie, ziua în care Vodă Sutză era aprópe de a'si da sferșitulă, prevestită fiindă numitulă Tudoră de către Eforiile, eși din București, fără seirea autorității locale, însoțită de alți două-șeci și cincă albanezi și sêrbi armați, toți din ómenii uneia din căpitāniile domnesci, a-nume a lui Gheorghe Olimbie (d'între cari erau duoii mai însemnați, de origină serbă, unulă numită Macedonski și celă-altă Iova, polcovnică rusescă, amēnduoii ómenii viteji și buni ostași); și unindu-se pe drumă și cu alți partizani, asemenea prevestiți, se făcură peste totă 36. Aceștia, traversândă pe față și nepopriți tērgulă Pitești, trecură dincolo în județele din România-Mică, și ajungēndă în ziua de 21 Ianuarie la Tērgulă-Jiu-

lui, în județul Gorjiu, ridicară fără veste pe Ispravnicul de acolo, cluceru Dincă Oteteleşenu, și ducându-lă la casa sameșului Vasile Mungescu (care și el ținea de casa mai susă numitului Samurcașu și era mai d'înainte înțellesă cu Tudoră), îl siliră să mērgă împreună cu dēnșii. Ieră elă împotrividu-se le dīsse că fără porunca Divanului nu pōte lăsa ispravnicatulă singură, căci tovarășulă lui lipsea pe la sate, pentru ōrecari trebuințe alle stăpēnirii. Ênsă Tudoră îi respunse că are poruncă și că, spre a 'i-o face cunnoscută, trebuia să'lă urmeze pēnē la satulă Prediceni, unde se afla și collegulă sēu de ispravnicatū, căminarulă Gheorghe Văcărescu, și că acolo va citi porunca în presința amēndurora.

Dēr fiindă-că Oteteleşenu nici după aceste vorbe nu se înduplecă, îl luă și fără voiă și'lă dusse împreună pēnē la dīsulă satū: și negāsindū acolo pe Văcărescu, se dusseră cu toți la mōnăstirea Tismana, locū muntosū și tare, unde menționatulă Oteteleşenu fu silitū de Tudoră să dea porunci locuitoriloră, ca unulă ce încă avea putere pe la plășile d'împrejurulă Tismanei, ca să aducă fără zăbavă câtū se va putea mai multe provisiuni la dīsă mōnăstire.

Dupē acēsta, lăsândū Tudoră pe Oteteleşenu închisū și sub paza a 23 Arnăuți (Albanezi), plecă cu cei-alți 43 la satulă Bădești din plaiulă Cloșaniloră, unde era așteptatū de unū Dumitru Gărbă, omū

țiunea lui Tudor; dér tóte silințele loră fură în zadarü.

În intervallulü acesta Tudorü procurându-și, prin modulü ce arătarămü, destule provisiuni la Tismana, luă dispozițiunile necesarii, ca la ori-ce întemplantare să pótă conta pe acésta pozițiune tare, și pe dată plecă la Bădești unde găsi dorința sa împlinită, căci tóte satele Plaiului se aflaü pe piciorü de rescóla. Tudorü, vëdëndü că planurile lui isbutéü, proclamă atunci îndată desființarea birului și făgădui în fața tuturorü că după ce, prin ajutorulü lui Dumneđeü și concursulü tovarășilorü sêi de arme, va isbuti să întărăscă tóte drepturile și privilegiile de care se bucura țerra din vechime, și va întemeia dorita dreptate și legalitate în patriä; va face nu numai d'a se întórce fie-căruia grellele dăjdiî ce de atâți ani aü respunsü, dérü că va estermine cu desävêrsire de pe fața pământului pe toți apăsătorii lorü, ierü averile acestora le va împărți acellora cari aü petrecutü în sufferințe și apăsări; și că în loculü lorü va ridica uă altă clasă boieréscă, d'intr'aceia cari se vorü lupta împreună cu dênsulü.

Aceste promisiuni alle lui Tudorü produseră uă așa adêncă întipărire în spiritulă țerranilorü, în câtü Principatulü întregü începü a se clătina din tóte părțile, mai cu sémă celle cincî județe de peste Oltü. Din acésta ajunse lucrulü, nu numai slujbașilorü stăpênirei a nu se mai da ascultare,

dérü nici la îndeplinirea drepturilor proprietății a nu se mai suppose.

De aceea Pandurii cutreerau satele în cete mari sub stégul lui Tudor, ierü cei-l'altî țerrani, îndată ce vedeu ori pe vre-unu epistatü alü stäpênului lorü seü pe vre-unu slujbașu alü stäpênirii venindü prin satele lorü, năväléu asupra-le cu ciomege seü cu alte unelte din celle pentru munca pämêntului; și ori-că nu'î lăssaü să intre în satü, seü decä cum-vase împotrivéü, 'i maltrataü strigându să trăiescă *Domnu 1) Tudor!*

Din momentulu acesta incepu a se da pe față rescóla și a se pregăti țerreii întregi celle mai mari nenorociri.

Vedëndü Tudorü că întreprinderea mergea bine și după dorința, incepu a segândi mai seriosü la necesitatea intru care se afla d'a sustine câte făgăduise și pe care le punea înainte ca adevératele motive a resculării sêlle. Si pentru ca să dea mișcării mai multă însemnătate în favórea proiectelorü sêlle ulterióre, cum si pentru ca să ascundă și adevêratulü spiritü alü întreprinderii, pe care îl tãinuia pônë la uã ocasiune favorabilă, se chibzui să facă uã supplică seü jalbă de rugăciune (*Arz-Mahzar*) ca din partea întregului poporü alü țerreii, pe care o trimise către Inalta Pórta Otomană,

1) Acestü titlu se dă numai Domnitorului Țerreii, pônë și în ziua de astăzi.

prin mijlocirea unei din cetățile de peste Dunăre în sensul următor : 1)

Arz-Mahzar,

„La această sântă și prea strălucită Inaltă Pörtă, prea puternica Impărăția și adevărata noastră stăpână, cădem noi toți credincioșii supuși ai țerei Românești, și ca către unul Dumnezeu a Totuțiitorulă, cu multă sufletescă amărăciune arătăm ălle noastre necurmăte sufferințe și nemărginitele dureri ce le sufferim din pricina dregătorilor pământeni în unire cu cei după vremi trimiși străini Domni stăpênitori, de către prea puternica Impărăția, de la carea totu-dé-una am fostă ajutați cu bogate și numerose bine-faceri. Ieră acum am rămasă cu totulă părăsiți în mâinele numiților vrăjmași ai Inaltei Porți și ai noștrii. Pe acești dregători noi i-am putea numi de relle-uneltitori și tirani ai noștri, ca unii cari s'au unită a lucra nedreptăți împreună cu cei de acum străini Domni

1) Nu se scie cu temeiu, decât tôte uneltirile și meșteșugirile acestui om, prin asemenea mijloce, ținteu cu sinceritate mai multă la scopul d'a addormi pe Pörta Otomană, seu decât elu își făcuse de atunci niscaiva idei pentru propriul său folos și mulțumire, d'a pune, adică, prin arme mâna pe Domnia Țerei. Ênsă scopul cel adevărat, se va vedea mai la valle, când lucrurile chiară arătară pe față țessătura imaginațiunii selle desamăgite.

(N. autorului).

307236

ai țării noastre. Ensé noi, trecându sub tăcere tóte necazurile noastre din trecutú, arătămú numai pe cele de acum, căci ne-aú despuiatú ca nici-uă-datá și ne-aú adusú la uă stare atâtú de jalnică, încátú chiarú și cămara (kileriú) împērátéscă a rēmasú deșértăși noi mai despuiatú de câtú cei mortú de prin morminte. Si decă Inalta Pórtă arú fi avutú câtú-și de puțină sciința despre tóte acestea, de multú ne-arú fi scăpatú de nisce asemenea nemilostivú hrăpitori, cariú la orí-ce schimbare de Domnie, se prefacú că supunú, prin Arz-mahzar, la cunoscința Inaltei Porți, starea țării; ênsé acésta o facú numai și numai pentru folosul lorú și alú Domnilorú, precum aú făcutú și la venirea lui Alecsandru-Vodă Sutzú. Căci ei pe d'o parte, arētândú prin Arz-mahzar prăpădenia adusă țării din pricina rellei cărmuirí a Domnului de mai'nainte, cereaú milă și ușurare de la Inalta Pórtă; iér pe de altă parte, grămădindú mulțime de laude neadevérate pentru celú de mai susú numitú Domnú, țineú numai la folosul lorú în parte și la hrăpiri. Pentru că îndată după sosirea în țerră, acéstú Domnú unindu-se cu numiții dregători, s'a invoitú cu dênșii pentru despuierea și dērăpănarea Tērei, făcēndú începutulú de la Biserică, de unde trebuia să se începă dreptatea; și toți cei fórá temere de Dumneđeú, sub cuvēntú d'a orândui Mitropolitú pāmēntēnú, vēndurá lui Vodă-Sutzú Biserica, mama a totú neordulú, în prețú de douē

mii de pungi, și astă-felū orândui Mitropolitū Românū pe Dionisie Lupu.

„Este adevăratū și prea adevăratū că s'a orânduitū asemenea Mitropolitū spre rușinea nēmului românescū și disprețulū clerului nostru, și spre nemulțumirea norodului și a credinței nōstre, dér'ensē spre mulțumirea Domniului și pentru folosulū sēu în parte. Căci, fiindū acestū Mitropolitū indatoratū către Domnū, se înduplecă, spre a'lū mulțumi, la tōte voințele lui celle nedrepte, necuviinciōse și nesocotite, pe care iscălindu-le și elū de drepte și de bine-chibzuite, silea pe norodū să le îndeplinēscă, și astă-felū Țērra fu cu desăvērșire despuiată.

„In asemenea, vai! jalnică stare affându-se norodulū, și ne-avēndū nici unū miqlocū de a'și arăta nenorocirile sēlle și a cere de la Prea-Puternica împērăție mila pe care de multe ori a dobēndit'o fōră a se folosi de dēnsa, rēmâindū numai scrisă pe hārtie și nesocotită de către numiții hoți, se vēdu nevoitū, in multa sa desnădejde, ca ântēiū să se scōle in potriva acestorū de rēu-făcētori și in urmă să cađă, ca uă credinciōsă și supusă *Raia*, spre a cere împērătēscă milostivire.

„De aceea, cu lacrimi fierbinți ne rugămū d'a se trimitē împērătēscū omū, nu de legea nōstră, care să cerceteze și să vadă jalnica stare a Țērrei; și, lucrândū dreptū, să facă cuvenita-înbunătățire, ca să înceteze uă dată hrăpirile și să dāmū numai drep-

tulă hotărită la puternica împărăție, precum am dată pînă acum; și noi nu tăgăduimă a urma și pe viitoră pre cum am fostă și pînă acum credincioși supuși ai împărăției pentru totă-dé-una. Ieră noi din parte-ne, suntemă plini de nădejde și credință că nu vomă fi lipsiți de milostivirea puternicei Impărății, cu care ne-a ocrotită din vechime, precum ne-a cinstită și cu numele de "depositor" încredințată de milostivulă Dumneșă și, la oră-ce schimbare de Domnie, părintește ne-a îngrijită. Ênsă acéstă dulce numire, în locă de a face cătu-și de mică întipărire asupra Domniloră noștri, din potrivă, mai multă 'i-a făcută să rămăie surdă la acéstă; și în locă de a ne ușura nenorocirile și a ne cărmui cu blăndețe părinteșcă, ei ne jăfuiescă și ne despóie ca nisce hoți. Căci, de la uă vreme încóce, uniți fiindă cu căpeteniile nóstre bisericești și politicești, tēlhară toți ca și dēnșii, je înlesnescă și plecarea, privindu'i când esă din Bucurescă și se ducă înapoi la capitala împărăției.

„Tóte acestea de mai susă, fiindă adevărate, se voră adeveri mai cu de amēnuntulă și cu mai multă scumpătate înaintea împărătescului omă credinciosă care se va trimite, și pentru care ferbinte ierăși rugămă pe puternica Impărăție bine-voitoare de a ni se trimite spre mângăierea nóstă.

ai puterniciei Impărății pré plecați
și credincioși supuși

Totă poporulă Romănescă

La 16 Fevruarie plecândü Tudor de la Tismana cu toți ómenii ce mai adunasse pôně atunci, se dusse la Baia-de-arama, din județulu Mehedinți; și găsindü pe locuitorii de acolo nu de totü dispuși a se uni cu dorințele lui, elü incepu a maltrata in totü felulü, pe orî-care din pandurii sėu din căpitaniii lorü i se împotrivėu. Cu modulü acesta, respândindü terrórea in totü județulu, se sculară cu toții, chiarü și cei care se opunėu, uniü cu arme, alții cu sulite și cu ciomegeși merseră dupě dēnsulü. De acolo Tudor plecă cu tóte glótele sėlle de albanezi și de pandurii, cari năvăliră asupra Mazililorü și veri-căreii alte clase de boieri, jăfuindü, maltratândü și desonorândü, főră cruțare, pe toți aceia cariü nu se supunėu la voințele lui.

Ajungēndü la mōnăstirea Strihaia, întrodusse provisiuni de ajunsü și orândui pe frate-sėu Pappa comandantü alü garnisónei cu 200 pandurii; ier elü cu glótele sėlle se îndreptă spre mōnăstirea Motru, unde găsi fortificați pe cei trimiși de mai 'nainte in contra lui, căminarulü Stefānică Bibescu și Barbu Vișorėnu cu ómenii lorü, cari le respunseră cu pușcături pe din intru și omoriră vre-uă șēptēoptü d'intr'ai lui Tudor. Acesta îndărjindu-se decisse à înconjură mōnăstirea și totü-uă dată trimise-la Tințereni pe Macedonsky și pe Iova, cu unü numėrü de sėrbi și de albanezi bine armați, ca să ocupe mai d'inainte tóte posițiunile strategice și să le taiă veri-ce comunicație între dēnsii. Dėrü abia

trez uă săptămână și cei din mănăstire ajunseră într' uă complectă lipsă chiară de cele necesare pentru hrană.

Boierii din Craiova și caimacamul Depalto, aflându cele întemplate la Mănăstirile Strihaia și Motru, pe de uă parte anunțară îndată Divanul din Bucuresci, ieră pe de alta trimiseră pe serdarul Diamandi la Motru cu 150 albanezi și panduri de ai stăpênirii, spre a întemlina căderea acestei Mănăstiri. Când ênsă menționatul Diamandi ajunse acolo și se încredință de nesuficiența ostașilor săi spre a se opune mulțimei lui Tudor, remase în nelucrare și se mulțumi numai de a negocia pentru libera eșire a celor închiși în Mănăstire, cari plecară de acolo nesuperați; ieră Tudor, intrând în urma lor, se aprovisionă și se întări acolo cu tôte cele necesare.

După acêsta Tudor incepu ași întinde stăpênirea și asupra celorlalte județe; ier divanul Craiovei, vędându progresele lui, mai trimisse pe slugerul Ioan Solomon (care fu în urmă onorat cu gradul de colonel în armata națională), cu 60 de ómeni bine armați, cum și pe Dinu Băltenu din Gorjă, cu alți 150 panduri, spre a se uni cu serdarul Diamandi; dér toți aceștia nu făcură nimic contra lui Tudor: căci însciințându-se că Divanul din Bucuresci orându-se, în acêsta afacere Eforă pe Nicolae Văcărescu, ei îl așteptă ca să vie din Bucuresci ori cu instrucții de a trata

cu Tudor, séu cu altă óste spre a putea năvăli atunci cu toți asupra lui și să-l sfărâme.

În intervalul acesta scirile curgeu una după alta din toate părțile la Divanul din Bucuresci, mai cu sémă din Craiova care, aflându-se mai aproape de centrul acțiunii, era și mai mult amenințat de Tudor. Aceste sciri, produsseră multă turburare și neodihnă între boieri; și abia atunci ei deșteptându-se din amórțirea întru care se aflau și deliberându mai maturu despre starea lucrurilor, hotărîră în unanimitate a trimite contra lui Tudor pe toți sêrbii și albanezii, câți se aflau în slujbe ostășesci alle Statului. Apoi chiamând d'între căpitani loru pe aceia pe cari ei 'i credu mai devotați și mai vitezi, orânduiră pe căpitanu Gheorghe Olimbie, pe căpitanu Ión Farmache și pe Hagi Prodan șefi peste unu număr de 100 ostași, ieru pe Deli-Bașa Mihale, pe Tufecci-Bașa Bozini și pe Buluc-Bașa Ghețu, șefi asupra altor 100 ómeni. și, după ce 'i aprovisionară cu toate cele trebuinciose de resbellu și le plătiră înainte și lefile mensuale, îi espediară cu olace și cu porunci ca, îndată după sosirea lor la Craiova, să se unescă cu cei-alți albanezi și pandurii de acolo, și cu orii ce prețu să stingă mișcarea lui Tudor. Pe lângă acestea le mai recomandară pe de uă parte că, decă voru prinde pe Tudor viu să 'l înpusce împreună cu toți tovaroșii lui, ieru pede alta ca, prin orii-ce mijlocu voru sci, să convingă pe poporul credulu că toate

celle publicate și făgăduite prin proclamațiunea lui Tudor au fostu nisce simple amăgiri.

În acelașu timpü ênsë informându-se Divanulü din Bucuresci, cum că din ostașii cariî se trimitéu în potriva lui Tudor, uniî înduplecându-se prin lingușiri și făgăduieli, iér alții cedându feluritelorü amenințări se trăgêu în partea lui și se unéu cu dênsulü, gäsiră mai cu calle a trimite, förä perdere de-timpü, și pe unulü d'între boierü ca Eforü, séu supra-veghiătorü alü oștirea ¹⁾, și astü-felü orânduira pe Nicolae Văcărescu. Acesta, pornindü în grabă, nu zăbovi a ajunge pe cei trimisi mai d'înainte la Șerbănescii-Domneșcii din județulu Oltü; și unindu-se cu dênșii plecä spre Craiova. Dér pentru că împrejurările reclamaü uă acțiune grabnică și energică, noulü Eforü nu întârđiä d'a espedia pe Deli-Bașa Mihale, pe Tufecchi-Bașa Bozini și pe Buluc-Bașa Ghețu la satulü Coțofeni, cu ordinü espresü ca, după ce se vorü într'uni cu Serdaru Diamandi, cu slugeru Ión Solomon și cu cei-alți de acolo, să nu întreprindă nici uă mișcare înainte

1) Târđiü se deșteptară boierü cu măsurile mai energice, după ce lucrurile ajunseserä la extremitate și rana devenise incurabilă. Căci se va vedea mai la valle că aceia cari în aparință se arêtau indiferinți la tôte chibzuirile collegilorü lorü din Divanü, servéu interese opuse Divanului. Acêsta se dovedi mai în urmă când rebelii se unirä cu ostașii stăpêrii într'unü singurü corpü, și contribuä ca stăpênirea să și punë, după datorie, tôte silințele spre a combate pe Tudor, și să rămäie de uă dată sleită de tôte miđlócele. (N. aut).

de sosirea lui căpitanu Gheorghe Olimbie cu cei-alți cari remasseră mai în urmă pe drumu ; căci aceștia avându celū mai mare numărū de oștire, arū fi pututū să pornescă la Tințăreni împotriva lui Tudorū, cu mai multe șanse de izbândă.

Dupē sosirea cellorū de mai susū numiți, căpitanii aceștia, oprindū pe lângă dēnșii uā parte din ómenii lorū, remasseră în Craiova pentru paza orașului; iēr pe cei-alți îi trimisseră îndată la preșisulū satū Coțofeni, unde erau așteptați de cei trimiși mai de 'nainte. Dērū în ziua când Eforulū Nicolae Văcărescu se pregătea să dea ordinulū ca să începă ataculū în contra lui Tudorū, sosi, pe neașteptate din Bucuresci, scirea formală, că în loculū lui se orânduise, în acéstă pricină, de către Divanū, altū Eforū cu deplină putere ¹⁾, care avea să ajungă câtū de curând acolo, spre a regula celle de cuviință. Astū-felū starea lucrurilor rămase totū aceeași pōnē la sosirea de la Bucuresci a Eforului celui din noū orânduitū.

2) Căpeteniile Eteriei, ca să tragă la acéstă ocasiune tótă izbânda în parte-le, isbutiră pe sub mână: 1-iū, de a lua, în aparință, parte contra acestei affaceri, și prin urmare, se orēndui numitulū C. Samurcaș ca Eforū cu deplină putere; 2-lea decă ostașii trimiși înainte (necunoscēndū afacerea ca ispravnicii și ca alți) voră voi să lovescă pe Tudor și din acēsta să se întēple vre-unū neajunsū spre nimicirea planurilorū urđite, atunci orânduitulū Eforū, ca unulū care cunoșcea mersulū lucrurilorū, să lucreze în contra, spre a îm-

In acestu timpu Divanulü din Bucuresci co-prinsü de mare neodihnä si nedomirire, desbätëndü si redesbätëndü scirile ce priimea in töte dillele, se decide a trimite si pe ênsuși Vorniculü Constantin Samurcașü boierü divanitü, ca pre unü omü invë-tatü, de uä capacitate superiöra acellei a lui Vă-cărescu, si, pe lângă aceste, ca pe unulü care avea in-fluința asupra lui Tudor. Dér pentru-cä invingerea prin arme a acestei mișcări ajunsese à fi indoió-să, Divanulü găsi cu calle d'a aprovisiona pe noulü Eforü si cu uä sumä de bani ¹⁾ pe care eiü era li-berü a o întrebuintă dupë imprejurări, sêñ dându'i

pedica verî-ce acțiune în contra lui Tudor; alü 3-lea, pen-tru că, dupë scirile ce priimëü prin scrisori, se apropia câtü de curând si sossirea lui Ispilante din Russia în Moldo-România, si prin urmare trebuia, negreșitü, ca töte să (fie pregătite si toți capiü din Eteriä pe față uniți pentru grab-niculü progresü alü întreprinderiü lorü. (*Nota autorului*).

1) Strîngerea banilorü birului s.c.l. de prin județele țer-rei la tesaurulü publicü (Vistierie) era pe atunci förte di-ficilä, din cauza publicațiilorü lui Tudor pentru ertarea birului. Mai cu sémă banii ce se strîngëü de zapciü prin județele de peste Oltü, îi lua Tudor care pedepsea äncă si pe aceia cariü se împotrivëü d'a plăti. Cu töte acestea Divanulü încropi, cum putu, pônë la uä-sută-nouë-đeci si douë de miü lei (du-pë cursulü banilorü de pe atunci, câte 15 lei galbenulu au-striacü), cea mai mare parte din împrumuturi, si le dete lui Samurcașü la plecarea sa din Bucuresci; dér partea cea mai mare din acești bani aü servitü (đecä nu suntü greșitü) pentru folosulü sêñ personalü.

(*Nota Autorului*)

lui Tudor, seú, de nu lui altora, iér' lui să'î făgăduiescă onori și posturi: totulă era pentru a nu se face vërsare de sânge, ceea ce și promise C. Samurcașu.

Dupë sosirea noului Eforu la Craiova, Văcărescu se întörse la București, fõră nici unu rezultatü; iér Samurcașu, rămândü acolo, începu a se înțelege prin scrisori cu Tudor, către care trimisse mai în urmă și pe Hagi Prodan cu 90,000 de lei (precum ênsuși a declaratü, fõră ênsë casă dovedescă adevërulü). Acesta ênsë unindu-se cu Tudor, cu care era mai de'nainte în înțelegere, nu se mai întörse înapoi. Iér Gheorghe Olimbie și Ion Farmache, fură însărcinați de Samurcașu a mërge la Coșofeni a se incorpora cu cei-l'alți oșteni de acolo, fõră ênsë d'a întreprinde cea mai mică ostilitate contra rebellilorü, põnë când nu va primi mai ântëiu instrucțiuni cum avëu să urmeze ¹⁾.

În intervallulü șederei lui Samurcașu la Craiova și a corespondinței sëlle cu Tudor, Gheorghe Olimbie trecea adese-ori nóptea și pe ascunsü de la Coșofeni la Țințăreni, uă distanță ca de 4 ore; și înțelegëndu-se între dênșii despre celle ceeraü de făcutü, se întorcea, în revërsatulü diorilorü, la postulü seú. La fie-care întâlnire nopturnă ênsë, Olimbie lăssa lui

1) Sensulü acestuï ordinü fu, negreșitü, dictatü, mai multü pentru cei cari nu erau inițiați în secretü.

Tudor câte uă părticică din ostașii sei cum și proviziuni de resbellū indestule.

În scurtū, toți capiî trimiși de mai 'nainte, în aparință numai se arătară că mergū în contra rebellilorū, ier' în realitate ei erau mai de demultū înțeleși cu Tudor și făceau să trecă cu încetulū mai toți ostașii desub comanda lorū în partea lui.

Gheorghe Olimbie și Ion Farmache, nu după multū timpū, se întorseră de la Coțofeni la Craiova.

Astū-felū, pe când lucrurile păreū supusse unei mature și lungi chibzuirī, care nu producea de câtū nelucrare, sosi la tabēră de la Coțofeni și serdarulū Dinu Băltēnu care se orânduise Ispravnicū la Gorjū, în loculū lui Oteteleşēnu închisū la Tisma-na, și care, avēndū cu dēnsulū unū numărū de panduri, venise în ajutorulū albanezilorū cellorū din partea stăpēnirii. Dēr îndatā ce cunnoscu perfidia căpeteniilorū lorū și, după cercetările și observațiunile sēlle minuțioase, se încredință că toți aceștia erau în conspirațiune cu Tudorū, se retrase pe nesimțite de acolo și se întorse la Tērgu-Jiului, unde gāsindū și pe collegulū sēu, Ispravnicu Gheorghe Văcărescu și pe Slugeru Costi cu 200 de panduri, făcu cunnoscutū Divanulū despre tōte câtē se încredințase elū ênsuși 1).

1). Se dīce că acesta arū fi însciințatū pēntru prima óră stăpēnirea despre secretulū conspirațiunii și despre trădarea căpeteniilorū.

Tudorü, afländü prin spionü faptele lui Bältenu, trimisse indatä pe credincioşulü seü Dum. Gărbă cu 400 Albanezi in Judeţulü Gorjü, ca pe de uä parte sä rescöle câţi panduri va putea, ier pe de alta sä prindä câţi boieri va găsi seü şi pe alţi locuitori din Tergu-Jiului, şi mai cu sémä sä prindä pe Bältenu.

Ënsë aceştia, pe datä ce aflarä de intrarea lui Gărbă in judeţulü Gorjü, fiindü puţini la numărü şi neputëndü a se opune, fugirä la munte apröpe de uä Monastire numitä Laintz. Ier Dumitru Gărbă luändu-se dupö dênşii, conformü instrucţiei sameşului Vasile Mungescu, le tăiä drumulü astü-felü, că abia numai Ispravnicii puturäsä scape, ierü cei alţi remaşi in urmă, se constituirä prisionieri lui Gărbă şi furä aduşi legaţi şi apoi inchişi in mönastirea Tismana ¹⁾.

CAPITOLULU II.

Sosirea Caïmacamilorü Domneşci in Bucureşci. — Propunerile lui Tudor către boieri prin C. Samurcaşü. — Boierii cerü ajutorü de la Paşi cetăţilor de peste Dunäre. — Obstacole la cererea lorü. — Scire neaşteptată de trecerea lui Alexandru Ipsilante din Bassarabia in Moldova. — Proclamaţiunile acestuia. — Stringerea de öste şi resursele lui in Iaşi.

La 26 Februarie, sosindü in Bucureşci şi Caïmacamii Domneşci, trimişi de la Constantinopolü, şi vë-

1). Se asigurä că la împrejurarea acéstä, s'arü fi omoritü unü numărü de boiernaşi caü se împotriviserä la luptä; dër decä acéstä aserţiune este adevăratä, nu se scie nici cine, nici câţi aü fostü cei omoriţi. (N. aut.)

dându turburarea generală și frica de care erau coprinși boierii și poporul, se îngrijără și ei foarte mult.

Cu toate acestea Caimacamii se siléu a incuragia lumea, pre câtu le sta prin putință, și a îngriji de linistea publică. Totu de uă-dată începură, după cerințele situațiunii, a căuta, în toate ținuturile, diferitele affaceri ale țării și ale Domniei, împreună cu mitropolitul, cu episcopii și cu boierii țării. Dér necurmatele sciri ce soséu pe totu minutul de pretutindenii, măréu din ce în ce neliniștea ce domnea în Capitală; căci Tudor, înaintându fără nici un obstacol în cele cinci județe de peste Oltu, se făcuse deja stăpênú absolutu peste elle, afară de orașul Craiova. Vornicul Costantin Samurcașu, informându-se de sosirea Caimacamilor Domnesci în capitală, se întorse și elu la Bucuresci și, înfățișându-se la Divanú, nu putu să arate nici un rezultat bunú allu misiunei sélle, ținându că nici prin făgăduieli, nici prin banii ce arú fi datú (dupé disa lui), n'a pututú să ajungă la scopul doritú de Divanú. Spre dovada silințelorú sélle elu presintă uă correspondință ce întreținuse cu Tudor. Elu ênsé avusse mai multe întâlniri secrete cu acestú din urmă și se înțellesese prin graiú despre urmările lorú în viitorú, după cum acésta s'a doveditú mai în urmă de către multe persóne demne de cređemêntú. Totu uă-dată mai înfățișă și unú resumatu de óre-cari propunerii ale lui Tudorú, adăogându că, decú boie-

rii Divanului consimțeu a le subscrie, Tudor promitea să se astêmpere, ier' la din contra, îi amănința că le va pricinui, fie-cărui în parte, multe și felurite rellé.

PROPUNERILE LUI TUDOR

I^o. Să mijlocéscă îndată veliții (marii) boieri ai Divanului, prin anafora formalé către Pórta Otomană, de a se desființa obiceiul de pôné atunci d'a se orândui Domniî Terrei românesce numai d'între străini și să céră a se allege d'între pămêntenî ca să înceteze, uă-dată cu acésta, grellele dăjdiî și nesufferitele împilări făcute de dênșii asupra țerreî.

II. Să se organizeze cu cheltuiala Visteriei, uă armată regulată de 12,000 ómeni, cu tóte munițiunile necesariî de resbellă, precum era în vechime, pentru menținerea linișteî și a siguranței țerreî, și care să slujéscă pentru orî-ce întêmplare și alte interese folositóre țerreî.

III. Să se hotărască, prin obștéscă înțellegere, tóte dările săteniloră pe timpă de sépte ani, fôră ca în intervallulă acésta să se mai pôttă mări séu micșora acéstă imposită, sub nici ună felă de pricinuire.

IV. Să se erte birulă tuturiloră locuitoriloră în cursă de trei ani întregi, afară de drepturile moșiiloră unde locuiesce fie-care, spre ușurarea grelléloră dăjdiî, pe cari le-a sufferită poporulă în anii trecuți, sub apăsátórea stăpênire a Domniloră străini.

V. Să'i numere, în sfârșit, acum înainte, cincisute mii lei pentru întemplinarea grellelor cheltuieli alle oștirea, și să i se făgăduiască cu bună credință că, de ori câți bani va mai avea în următrebuință, 'i se voru da, din timpu în timpu, din cassa Visteriei, pentru susținerea sa. Iér pentru tóte acestea ¹⁾ să i se respundă înscrisu, și pentru siguranța loru să i se trimiță câte unu represintantú din tóte braslele (corporațiunile) politicești și bisericești.↳

Aceste propunerí se pãrurã boieriloru neadmisibile, pentru cuvinte mai inalte, și nu le socotirã nice măcar demne de răspunsu. Ori și cumu ênsé, simțindu-se apãsați de nisce asemenea pretențiuni, precum și indirectu amenințați, furã coprinși de teróre și scriserã noulu Domnú a veni de la Constantinopole, mai adressându încă și uã alú duoilea anafora (Arz-Mahzar) către Inalta Pórtã, în care descriau pericolulú ce amenința țerra, și cerëndu ajutoru pentru înfrânarea semeției rebelluluí. Si fiindu-cã mai toți ostașii stãpênirei desertaserã și trecuserã sub stégulú lui Tudor, boierii perdurã verice speranță de a'și mai putea implini și pe viitoru datoriile lorú în pace și bună armonie. Dérú venin-

1). Aceste propunerí alle lui Tudor, atâtú de semețe, se luarã în scrisu încă de atunci, de către unu secretariú alú lui anume Stolnicul Voicu, dérú pentru alú cărorã adevêrú nu garantãmú.

du-le, după puțină timp, răspunsă că, prin orice chipuri și mijloace voru putea, să potolască această rescălă a poporului, toți în unire găsiră cu calle a cere de la Pașii cetățitoru, de prin prejurul țerrii Romănesci, să le trimită ôste otomană împotriva perturbatorilor liniștei publice. Ênsă menționatul C. Samurcașu fiindu și elu unul d'între boierii Divanului, în aparință se arêtă împărtășindă această părere, ierū în ascunsu, pe când se hotărâse a se sub-scrie dișele cãrți de invitare către Turci, elu însciință, despre acêsta, pe consulul Russu. Acêsta întempină lucrul, poprindū pe cellu ântêiū d'între boierii țerrii, marele Banū Grigorie Brâncovenu, d'a sub-scrie, precum și pe cei-l'altii boieri, pentru cuvântul că trecerea turcilor pe pământul țerrii Romănesci, este contrariă stipulațiunilor din tractatele de pace încheiate între Russia și Turcia. Îi mai povățui totu-de-o-dată și d'a se feri, câtū voru putea, de nișce desbateri care n'arū avea chiarū pentru ei ênșii rezultate multumitóre. În modulū acesta fu poprită trimiterea cãrților la Pașii cetățitoru. Dér pe când boierii erau di și nópțe frământați de aceste turburátore gânduri, nesciindū ce să facă, ca nu cum-va fôră voia lorū să greșescă, de uă dată se pomeniră și cu uă altă scire, cu totul neașteptată, cum că și în Moldova se ivise, fôră veste, unū altū evenimentū de uă însemnătate și mai mare.

INSCIINTAREA OFICIALA DIN IAȘI

“ Prințul Alecsandru Ipsilante, fiul fostului Domn al Moldaviei și adjutant maior al M. S. Impăratului Rusiei, eșind din Basarabia, a sosit în 22 Fevruarie ¹⁾ la Iași cu uă însemnată suită de Albanezi, declarându-se de liberator al creștinilor de sub dominațiunea Otomană. În aceeași séră, desarmându pe Turcii aflați în Iași, ca la trei-deci de inși, îi și omorâ în urmă cu consimțimentul și al lui Mihai Vodă Sutz. Cu uă di înainte de venirea prințului Ipsilante s'a întemplat și în Galați uă rescólă sângerósă, cu scirea și a părălabului Domnescu (Prefectul județului) de acolo, din partea unui căpitan Vasile Caravia, orânduit de la Domniă pentru paza acelu oraș. Acesta, avându trei-deci de Albanezi sub dânsul, mai adunându încă și vre uă sută și mai bine de Cefaloniți și alți greci de prin corăbiile aflate în portul de acolo, năvăli asupra zabetului turc de la Skelea Tupucci. Dêr avându și acela ca la vre-o trei deci de turci sub dânsul, se închisse în

1) Este sciut de toți în genere, că diua hotărâtă pentru începerea revoluțiunei, în tôte părțile orientului, de uă dată, era diua de 25 Martie, și că, prin urmare, în aceeași di urma să și facă și Ipsilante intrarea sa în Moldova. Dêr neașteptata mórte a Domnului țerei Românesci provocă imediata mișcare a lui Tudor, și prin urmare grăbi și eșirea lui Ipsilante în aceste țerrî, înainte de vremea hotărâtă.

(N. Autorului)

cassa sa, de unde apoi se începu uă luptă care ținu câte-va ore. In celle din urmă, biruindă Caravia, îi omorâ pe toți, cum și pe neguțatorii turci cari se aflău acolo, ca la 80 de ómeni, afară de alte șep-te-spre-șapte individe pe cari i prinse de vii; s'a mai luată de către Greci și ună-spre-șapte vase turcesci (șambecuri) aflate in portă. Totă in acelașă timpă arse și uă parte din acestă orașă. — „In șapte Martie, 1821. Iași“

Acéstă nefastă și neașteptată veste produsse multă turburare boieriloră Divanului, déră și mai mult turbură pe Caimacamiă Domnescă. Ast-felă ei, aflândă nuvelă in timpulă ședinței, remăseră toți ca uimiți, se confusiară și nu mai sciaă cumă și ce să mai facă, atâtă pentru binele comună câtă și pentru propria loră securitate. In sfărșită atunci înțelleseră curată de undese trăgea rescóla lui Tudor ¹⁾; și ast-felă își petrecură momentele de con-

1) Ună d'între dênșii se aflău la multă mirare de unde își procurasse Tudor la începută plata greleloră lefură și a tainuriloră la atâtă ómeni, pre câtă timpă elă nu începuse încă a se întinde la jafură și hrăpiră, publicândă in aparință că elă luptă pentru dreptate; de vreme ce era tuturoră sciută, că elă nu numai că se afla in lipsă de bană, dér că era încă datoră și uă însemnată sumă pe la ună alți.

Mulți ênsă încredințău și susținéu de probabilă, cum că la plecarea sa din Bucuresci (precum s'a đisă), Tudor se pro-văđuse cu destău bană de la împiegații consulatului Rusescă; căci și bană de pe la comitetele Eteriei, se adunău

sultare în cea mai profundă meditațiune, tăcuți, posomorâți și foră ca se hotărăscă nimic pînă ce toți, unul după altul, părăsiră ședința Divanului:

Prințul Ipsilante, după intrarea sa în Moldova,

totu de numiți împiegați și se dau în primirea cassierului Mih. Hristari și I. Nicolopulo. Assemenea și toate adunările secrete, d'între începutu, se făcîu împreună totu cu acciași, mai adese ori în casa Vornicului Costantin Samureaș, precum mai în urmă se dovedi în faptă. Este ênsă necontestabilu, cum că numitul Samureaș, fiindu cavaleru rusescū era mai multu de cātū ori-care altul și mai intimu alu Consulatului rusescū. Tudor ieră, avîndu și elu rangū de oficeru rusescū și fiindu de mai mulți ani devotatu casei lui Samureaș, nu cercă nici uă dificultate d'a se înțelege cu dînsul despre întreprinderea proiectată. De aceea și era nelipsitū din adunările lorū secrete, de unde i se dedeu diferite planuri, pînă în ultima și a plecării selle din Bucuresei. Prin urmare, și toți cei mai însemnați d'între capi oștirii, cāți se uniseră mai în urmă cu Tudor, pecum: Hagi Prodan, Macedonski, Polcovnicu Iova, căpitanu Gh. Olimbie, Ioan Farmake, Buluc-Bașa Ghencea și a țiu, toți erau sub protecția Consulatului Russescū. În scurtu totă organizarea, planurile și veri-ce mișloce înlesnitoare alle revoluțiunii ellenice, fură conduse și mișcate pe sub mână de către dragomanul său Gh. Leventi, grecū din Peloponesu și de secretarul său Domnando. Aceștia, dominați de multu patriotismū și de amorul libertății, pussesseră totul în mișcare prin directul și indirectul lorū generosū concursū, conlucrându amînduoī, pre cātū le permitea mișlocele și starea lucrurilor, pentru isbutirea planului lorū celū doritū. Dér unirea capilorū din armata guvernului cu Tudorū, precum vedurămū, fiindu mai d'înainte combinată prin îndem-

dete fraților săi de arme și alte proclamațiuni ¹⁾ între care publică una către Moldo-Români și alta către Grecii pribegi în ambele principate, și pe care le reproducem mai la valle. Prin aceste proclamațiuni Ipsilante se declară ca chiămată de

narea și înțelegerea celorlă de mai susă șiși, nu puțină a contribuită la isbutirea scopului; căci altă-felă nici Tudor nu ară fi putută să întreprindă uă faptă atătă de cutezătore (din cauza neînsemnătătii sélle personale), decă nu ară fi avutătatea înlesniri, în basa căroră luă armele cu astă-felă de preteste în aparință, contra autoritătii centrale. Pentru că decă d'întu începută ară fi pătunsă cătuși de puțină în adevăratulă scopă ală întreprinderi și ară fi sciută că lucrurile avéu să ajungă în urmă la atatea încurcături, fără îndoială că n'ară fi lăsată cu indiferință să trecă atata timpă ca să poprască pe Tudor. Dér se vede că tóte aū fostă astă-felă conduse din voia Provedinței, nu atătă în folosulă scopului propusă, pre cătă, pentru că cu modulă acesta avéu să se începă lucrurile, ală căroră sfărșită fu cu totulă diferită de celă așteptată, din cauza evenimenteloră ulterioare născute prin intrigă meschine. Căci divergința opiniuni, unanimitatea instinctivă a simțimântulă națională pentru amorulă patriei, și pe lângă acésta neegalitatea fie-cărui caracteră în parte, însoțite de trufașa ambițiune și de interesulă personală, pusseră de uă dată în desbinare pe ómenii cară se aflaū în capulă revoluțiunei și astă-felă realizarea adevăratulă scopă ală luptei fu fōră veste împedicată.

(Nota autorului).

1) Șirulă acestoră proclamațiuni cum și faptele sélle în Moldova, le lăssămă de uă-cam-dată, ca să scrie și alți con-naționali despre elle.

(Nota autorului).

poporul Ellenic la fapta liberărei s'elle. El ū anunța, prin tôte aceste proclamații ale s'ele, ū revoluțiune, care de mai multũ timpũ era pregătită și hotărâtă prin secrete Eterii și care acum ajunse pretutindenĩ la maturitatea ei. Mai incredința, pe l'engă ac'osta, cã întreprinderea lorũ va avea sprijinulũ puternicũ, protecția și concursulũ unei mari puteri vecine."

PROCLAMATIE

Cãtre poporulũ Moldo-Romãnũ

Locuitorĩ ai acestei ț'eri Moldovei, v'eu facũ cunoscutũ cã astã-zi, prin ajutorulũ Dumneșeu, t'otã Grecia a ridicatũ din t'ote pãrțile st'egulũ in contra jugulũ tiraniei, cer'endũ libertatea sa. Eũ cu toți compatrioții mei, mergũ acolo unde m'eu chiamã tr'ombițele poporului și alũ patriei melle. V'eu incredințezũ d'erũ și v'eu garantezũ, atãtũ din partea mea cãtũ și din partea tuturorũ compatrioților mei ce se aflã aici și pe cari amũ on'ore a'ĩ comanda, cã veți avea totũ repaosulũ și t'otã securitatea, atãtũ pentru pers'onele cãtũ și pentru averile v'ostre. De aceea fie care sã și caute de datoriile și de trebile s'elle cu aceeași libertate de care v'eu bucurați, f'orã ca sã v'eu turburați cãtuși de puținũ de pornirea mea; cãci stãp'ênirea și cãrmuirea acestui principatũ, remãne și acum sub acelleași legi, intru indeplinirea serviciilorũ s'elle. In adev'erũ,

vă dicu, locuitorii ai Moldovei, că prevedința cerească v'a dăruită pe Domnul care vă cărmuiesce astăzi, pe Mihail Voevodă Sutzu, unu staruitoru protectoru alu drepturilor Patriei vóstre, unu părinte și de bine-voitoru alu vostru. Aflați dér și vă încredințați că Măria Sa este astu-felú precum îl numescú eú, și uniți-vé cu dēnsulú pentru apărarea fericirii vóstre comune. Iér decă, din întēmplare, niscaí-va disperați Turci, arú veni pe pământulú vostru, să nu vé temeți nici de cum, căci uă putere tare este gata să pedepséscă cutezanța lorú.

„Datú în orașulú Iași, asta-đi în 23 Febr. 1821.

„Prințulú, A. Ispilante.“

PROCLAMAȚIE.

Către Ellenii emigrați în acéstă Terră.

„Indelungile nenorociri alle Greciei siliră pe mulți din fii sei credincioși, să'si părăsescă acelu pământú sacru și să pribegescă prin țerrí străine, căutându uă sórtă mai bună. Mulți din voi, iubiții mei compatrioți, împinși în pământurile Moldovei și ale României, ați fostú reduși de uă sórtă fatală la necesitatea de a vé pune îndărătulú trásurilorú boerilorú pământeni; defăimare și umilire, neauđită pōne acum, pentru locuitorii pământului ellenicú. Eattá dér vi sedeschide străllucită carieră în lupta sacră pentru patrie și pentru lege. Grăbiți-vé să spălați acéstă insultă venitá fórá voia vó-

stră, înrolându-vă sub stégulă libertății; și patria recunoscătoare, ertându-vă cu generositate această greșelă involuntariă, este gata a'și deschide brațele spre a vă primi și a depune pe fruntea vóstră părintescile cunună alle gloriei. Aceia ênsé cari vorú rămănea surđi la această sacră chiămare á patriei, și vorú voi ei singurî a rămănea slugi ai boierilor Moldovei și ai țerrei Romănesci și să stea îndărétulă trăsurilorú lorú, când toți cei-l'álți se luptă pentru libertate, aceia să scie bine că de acum înainte ei nu vorú putea să mai pórte nici arme, nici onorabilulú portú albanezú; ci trebue a se îmbrăca cu portulú pământenilorú acestei țerri și a nu se mai prenumera între némulú Grecú.

«Dată în obșteșca tabără la Galați în 25 Fevruarie 1821.

«*Al. Ipsilante.*»

Presința Prințului Al. Ipsilante, diversele proclamațiuni și promisiunile lui verbale, precum și concursurile de încuragiare date din partea Domnului Moldovei Mihail Sutzú, care și dënsulú împărțășea mai de 'nainte această idee și care acum conlucrà pe față, tóte acestea, dicú, contribuiră fórte multú (în miculú intervalú allú aflării lui Ipsilante în Iași) la duoé mijlóce inlesnitóre: ântëiú, pentru că a adunatú de pe la Grecii de acolo, boieri și neguțători, uă însemnată suma de bani; alú duoilea, pentru că a strânsú volintirî (voluntari) și peste doué mii de Greci din cei aflați în Iași, d'in-

tre cari, allegându și ecersându uă parte, formă *Batallionulă Sacru* ¹⁾, imbrăcându-ı cu haine negreși punându in vĕrfulu coifului (cască) loru cocarda tricoloră, compusă din colorile roșă, albastră și albă, symbolulă libertății; ier in fruntea coifului două ósse și unŭ cranŭ (uă hărcă) de argintŭ sĕu de ferŭ albŭ, semnificându prin acĕstă „*libertate sĕu mórte*“. Acĕstŭ batallionŭ de pedestrii ilŭ luă sub comanda sa personală, dându-ı de căpitanŭ pe prințulŭ Gheorghe Cantacuzino, ier pe cea-l'altă parte de oșteni călăreți, ıi imbrăcă in uniformă de cazaci rusesci, și cea d'a treilea parte, a *Volintirilorŭ*, remasse cu portulŭ albanezŭ și turcescŭ, precum se afla fie-care, numindu-le și lorŭ comandanți pe Duca, pe V. Caravia, pe I. Colocotroni (care se mai dicea și Tascula); in fine, unŭ altŭ micŭ numărŭ de ómeni fură imbrăcați in haine roșii, in felulŭ husarilorŭ rusesci. Pe lângă acĕstea, după ce sĕ pregăti și se mai aprovisionă (mai cu sĕmă prin concursulŭ Domnului Mihail Sutzŭ) și cu cai, cu hrană, cu arme și cu totŭ felulŭ de munițiuni, plecă, pe la inceputulŭ lui Martie, indreptându-se spre țĕrra-Romănescă cu tóte acĕste companii de oșteni, spre a se incorpora cu ai lui Tudor; totŭ-uă-data trimise inainte și proclamațiunea urmĕtóre :

1). Oamenii din acĕstŭ *batallion sacru*, purtându uă uniformă négră, fură supranumiți *Mavro-fori* adică, «purtători de haine negre.»

(Not. autor.).

BARBAȚILORU DACI.

„Astă-dilassu bine-cuvântatulü pământü alü Moldovei și trecü pe alü iubitei patriei vóstre; cu brațe deschise și cu lacrimi de bucurie ne-a primitü iubitorulü de libertate poporü alü Moldovei; cu acelléși sintimente așteptämü a găsi și pe nobiliü filü ai Daciei.

„Bărbațilorü Daci, mergëndü unde mă chiamă vocea patriei melle, viü și către voi, ca unü vestitorü și alü neatárnării vóstre politice și alü fericirei vóstre. Destule vécuri, patria vóstră nenorocită, plecându'și capulü sub neomenosulü jugü alü despotismului monstruosü, își perduse pönë și urmele chiar a drepturilorü sélle, pe când tirania Domnilorü voștri vë tēmpise facultățile intelectuale, moleșindü in voi și acelü caracterü naționalü, prin care ați pututü, in vechime, a vë conserva independința politică și a vë înpotrivi, anü îndelungi, la năvălirile neimpăcațilorü vrājmași ai omenirii.

„In sfērșitü a sunatü ora de a vë recăștiga libertatea vóstră: unü poporü mare, mare pentru faptele sélle strămoșești, mare pertru neasemēnata sa bărbăție la nenorocirile sélle, allérgä in strălucita cariera a liberării sélle, și nu este departe d'a vede fructele luptelorü sélle de glorie și de vitejie. Voi ênsë ce mai așteptați? când veți putea găsi altă ocasiune mai favorabilă pentru redobândirea sacrelorü vóstre drepturi, călcate și nesocotite de atăți secolü? Este timpulü déră, iubitiü mei Daci, ca să vë deșteptați; este timpulü ca să simțiți și să

cereți drepturile vóstre politice și naturale, acelle drepturi pe care natura le-a datú omului și pe care societatea este datóre ale apëra și a le statornici. Fiți incredințați că a trecutú timpulu când glasulu poporului abia ajungea pónë la auđulu celorú puternici. Astă-đi vedemú chiarú pe capiú popórelorú dándú ênși-le de bună voia lorú cuvenitele drepturi alle popórelorú și grăbindu-se a satisface dreptele lorú dorințe.

“Bărbați Daci, in trecerea mea pe pământulu scumpei vóstre țëri, grija mea cea mai principală va fi să păzescú acea ordină militară, pe care este datorú să o păzescă unú poporú însuflețitú de generósele sintimente alle libertății și alle patriotismulu. Suntú incredințatú că și noi vomú afla din partea vóstră primirea cea mai cordială și âncă astú-felú precum se datoresce acellora cari se luptă pentru fericirea comuna.

«1821, Martie 3, in Iași.

«*Al. Ipsilante.*»

Acum, lăsândú d'ua camdată continuarea trecerii lui Ipsilante din Moldova in România, revenimú la descrierea progresselorú lui Tudor.

CAPITOLULU III.

Sosirea lui Tudor în Craiova. — [Câte-va fapte alle lui și alle ómenilor de sub dñsulú. — Respândirea boierilorú din Bucurescú în Transilvania. — Căminarulú Savva se aședă cãrmuitorú (prefectú) alú capitalei Bucurescú. — Spaima generală coprinđendú poporulú din Bucurescú ilú face a se ascunde prin Mönăstiri. — Plecarea din Bucurescú a consulilorú Russiei și alú Austriei, cum și a Caímacamilorú și a altorú boieri pãmēntení. — Tudorú ina-intézã spre Slatina. — Descoperire fãcutã din intēmplare cãtre ostașii seí, despre adevēratulú scopú alú revoluțiunii. — Sosirea și proclamatiunea lui în Bucurescú. — Invrãjbirea sa dissimulatã și adevēratã cu Sava. — Arbitraritatea lui Tudor în affacerile guvernului. — Ilusiunile lui d'a deveni capú alú națiunei.

Dupē inturnarea lui C. Samurcașu la Bucurescú și dupē unirea oștirilorú stãpēnirii cu celle revol-tate, remãnēndú Tudor deplinú stãpēnú preste celle cincú județe de peste Óltú, și ne mai avēndú pe nimeni care sã i se mai impotrivescã, nu intãrđiã d'a se îndrepta de la Tințãreni și cãtre capitala Banatului Craiovei, în capulú óstei sēlle compusã de vr'ua trei mií ómēni înarmați, sērbí, bulgari greco-albanezi și cãți-va pandurí, și de unú numérú aprópe egalú de ómēni cari mergēu în glóte in-naintea cellorú d'ântēiú și din cari cei mai mulți erau nearmați, desculți și sdrențeroși.

Tudor, înainte de a intra în Craiova, trimisse și proclamațiunea sa prin care îndemna pe toți cetățenii a sedea pe la casele lorú în pace și fõrã nici-ua fricã, declarãndú cã nimeni nu avea sã fie întru nimicú supēratú, afarã de aceia cari se vorú arēta îndãrãtnici și contrarii lui, s.c l. Dér cu tóte

aceste făgăduieli, mulți d'între boierii și neguțetorii mai avuți, ne-avîndu încredere în proclamațiile și făgăduielile lui și mai cu sémă în Pandurii ce se aflău sub dînsul, fugiră înainte de 28 Fevruarie, fie care unde și cum putu. spre a'și asigura familiile și averile loră mișcătore. Mulți d'intr'ensii trecură peste Oltu, adică, la Slatina, Pitești și Câmpu-Lungu; Caîmacamulă Depalto se dusse la Bucuresci, ierú alți se retrasseră pe la moșiile lorú celle mai depărtate.

Intrîndu Tudorú în Craiova la 1 Martie, fu priimitú ca unú desevêrsitú stăpênitorú de către poporul care rămăsese în orașu. Aflîndu-se încă acolo Gh. Olimbie și I. Farmache, se întîlniră cu Tudor, își comunicară planurile și se înțellesseră liberú și fôră nici uă temere despre tóte.

Tudorú se informă de la acești duoi căpitani despre fuga cetățenilorú cei mai notabili, și pe dată ordonă lui Macedonski, polcovniculú Iova și lui Buluc-Bașa Hristu, ca să'plece câtú mai în grabă în urma cetățenilorú fugiți, spre a-i popri unde'î vorú ajunge și a'î înapoia sub pază, fôră ênsé a le aduce cea mai mică supêrare. Acești căpitani ênsé, urmîndú cu totulú contra cellorú ordonate de Tudor, năváliră cu ómenii lorú ca nisce lupi turbați prin satele de p'împrejurú, și nu numai că jăfuiră pôné la pielle pe fugari, îmbrăcîndu'î cu vechiturile lorú, spre mai multă batjocură și umilire, dérú, ceea ce este și mai oribilú, îi maltra-

tară în totu felulū și în modu ce buna cuviință ne opresce a'lū menționa. Aceste acte nedemne fură mai numerósse și mai pronunțate la satulū Benescii.

După câtū-va timpū plecându din Craiova Gh. Olimbie, I. Farmache și Ghencea cu toți ómenii lorū și trecēndū Oltulū, luară drumulū pe la pólele munților spre Bucuresci. Dér cine arū putea să descrie cu de-amēnuntulū, fōră a vērsa lacrime, neauđitele atrocități sēvērșite pe drumū de către ó-ómenii acestora, în contra veri-cării classe de boieri, de neguțatori onorabili și alți cetățeni avuți cari se aflaū pe la tērguri și prin sate? căci ei, mai cu séma, după ce trecură în România-Mare, părea că s'arū fi silindū nu numai d'așimita la jafuri și la despoieri pe cei-alți de dincolo de Oltū, dér încă d'a-i și întrece, cu scopū póte ca, prin aceste atrocități a purtării lorū neomenóse, să ațițe la rescólă spre a provoca resturnarea generală.

Locuitorii din Bucuresci, informându-se pe fiecare di, atātū officialū câtū și particularū, despre totū ce se petrecea în țerră, și auđindū sgomotulū respānditū cum că boierii în fața acestorū evenimentete avēū de gândū să trecă în Transilvania, fură coprinși de uă terróre generală. Deci, intru-nindu-se într'uă di uă mulțime de cetățeni de tótă séma, se dusseră la Divanū, unde se afla Mitropolitulū împreună cu Episcopii, Caimacami și cu boierii țerreii; și adressādu-se către dēnșii, ii

intrebară decă într'adeveră au de gând să fugă din țerră, și le cerură povața ce trebuia să facă și ei, și cum să urmeze în împrejurările de față? La această a loră întrebare, li se respunse, că vorba ce se respândisese este cu totul neadeverată, și că să mērgă să se odihnēscă pe la casele loră, ocupându-se fie-care cu meseria sa. Si în adevēru, hotărârea boieriloră era astă-felū : ca, pōnē când nu voră ajunge la ultima extremitate, să nu se misce nici ei, nici orășeni. Dēr când vēdură mai în urmă pregătirile consuliloră Russiei și Austriei cari, precurmându'și lucrările, cugetau a'și trimite canceleriile împreună și cu familiile loră în Transilvania, atunci boierii se îngrijiră, și întrebare pe menționatii doi consuli despre motivul plecării loră. Aceștia le respunseră că primisseră ordinū de la guvernele loră și de la ambasadorii din Constantino-polū că îndată ce voră vedea că rebellulū Ispilante s'a apropiatū de Bucuresci, ei numai de câtū să plece de acolo. Atunci boierii toți adunēndu-se în consiliū, pentru ultima óra, și vēdēndū că se aflau între două focuri, între Tudor și Ispilante și fórá putere de a respinge pe nici unulū d'intr'ēnșii, se hotărâră să trecă și dēnșii în Transilvania.

Celū d'ântēiū care plecă cu familia sa, la 3 Martie, fu marele banū Grigorie Brâncovēnu, care dete astă-felū semnalulū plecării boieriloră. Dupē ce pregătiră și cei-alți boieri, celle trebuinciose spre a'și porni familiile, publicară formalū prin orașū că fie

care din orășeni să'și pue la locu siguru totu ce avea mai prețiosu și mărfurile, și să'și depărteze și familiile unde fie care va voi și cum va putea. Totu asemenea publicații făcură și toți consoli puterilor străine către supușii lor. Si fiindu că se mai afla încă în Bucuresci și Turnazi-bașu-Bešli-aga (protectoru alu Turciloru care mai amblau prin țerră), Divanulu 'i răspuse și lui suma de bani ce' se mai cuvenea să primescă pentru lefile ómeniloru sei (dupě obiceiulu de pe atunci) și astu-felú plecă și dēnsulu la Giurgiu.

Familliile boieriloru și a celloru alți cetățeni, nu întârdiară a porni cu cărdulu din Bucuresci; și mai înteu plecară spre Transilvania familiile boieriloru celloru mai nobili împreună cu alle dișiloru duoi consuli; căci consuli și Mitropolitulu împreună cu Episcopi, Caimacami și mulți boieri însemnați remăseseră provisoriu în Bucuresci, pōne să vedă resultatulu finalu.

Ierú din cei din clasele inferiore și comercianți unii fugiră cu tóte familiile lorú în Transilvania, alții pe la mōnăstirile din țerră, alții pe la moșiile lorú și alții pe la tērgurile despre munte; ier din lucrurile lorú mișcátore, parte din elle luară cu dēnșii, dupě cum putu fie-care, și parte lăsară pe la mōnăstirile din capitală, care se ampluseră de totú felulu de obiecte scumpe.

În intervallulu acesta, veni scirea formală de prin provinții, pe de uá parte că Tudor plecase

din Craiova spre Slatina, și că de acolo se îndreptăză spre Bucuresci, ier pe de alta că Ipsilante inainta spre satul Mizil, de unde apoi avea de gând să intre și densusul în Capitală. Atunci cea mai mare parte din boierii nu mai perdu timp a aștepta și alte sciri; și toți câți se află în funcțiuni și servicii de alle Statului, lăsându-și posturile, se gândiră cum să fugă și ei mai curând din Bucuresci, îngrijind, totu într'ua vreme, de a lăsa un fel de gardă orăsenescă, pentru siguranța publică; și, după povața și indemnul vornicului C. Samurcașu, comanda acestei garde fu incredințată căminarului Savva Bim-bașa, pe care îl chiamară și 'lu numiră în unanimitate Agă seú Prefect alu Capitalei, spre a priveghea la menținerea ordinii. După acesta boierii notabili plecară din Bucuresci și luară drumul spre Cronstadt (Brașiovu) în Transilvania.

În Bucuresci rămăseseră cei mai susu numiți consuli împreună și cu cel Prusianu, precum și Mitropolitul cu cei doi Episcopi de Argeșu și de Buzeu ¹⁾, cei trei Caimacami și câți-va din boierii cei de a doua și a treia classă, cari, adunându-se în toate dillele, căuta, pe lângă altele, și câte-va din

1) Episcopul de Râmnicu Galaction, din Peloponesu, temându-se multu de Tudor, plecase mai 'nainte din Craiova la Hermanstadt (Sibiu) în Transilvania.

trebile Statului. Astú-felú, acestú oraşu mare şi întinsú, locuitú de uă populaţiune de noué-deci mii suflete aprópe, ajunsese, într'unú fórte scurtú intervallú de timpú, mai de totú pustiú, în câtú abia se vedea, din când în când pe strade, câte unú omú séu duoi; căci şi aceia cari nu putură să fugă, adică poporulú de diferite stări şi naţionalităţi, precum şi chiarú Armenii şi Israeliţii, se închiseră şi ei cu familliile lorú prin Mönăstirile de prin prejurulú Bucureştilorú, ¹⁾ care, de multa grămădire de lume în coprinsulú lorú, seménaú ca nişce stupi de albine.

Mare nenorocire fu, în adevérú, pentru poporú, acestú neaşteptatú evenimentú; căci ómenii meşteşugari, încetasseră d'a mai lucra; şi nefindú de ajunsú încăperile Mönăstirilorú d'a-i adăposti pe toţi câţi se refugisseră acolo, ei erau nevoiţi a petrece, prin curţile acestorú locaşuri, sub corturi de rogojiní, în primele zile ale lui Martie, nu numai strimtoraţi şi închişi dérú încă şi trudiţi în totú felulú; şi ceea ce era şi mai reú, că fiindú lipsiţi şi de bani, nu putéú găsi a se imprumuta, nici chiarú cu dobândile celle mai oneróse, spre a-şi întempina neapératele cheltuieli pentru existenţă. Din

1). Aceste Monastiri suntú așa de solidú construite, în câtú la asemenea împrejurări potú să reziste, ca nişce cetăţi, la uă luptă de mai multe zile, şi locitorii le au ca nişce asiliuri de scăpare, la veri-ce ocaziuni grele.

(Nota Autorului).

acéstă cauză mulți fură constrânși de a-și vinde, mai pe nimic, obiectele lor, cele mai prețioase, precum bijuterii grele (giuvaericele), argintării și alte asemenea pe care le cumpăra, mai obișnuit, Armenii și Israeliții, cari mai în urmă, se vedură cu averi strălucite, pe când în trecut nici se scia de numele lor.

Dér afară de aceste strimtorări și grele suferințe, pe care poporul le răbda cu multă amărăciune sufletescă, el mai avea a se teme chiar și de vagabondii desperați cari, forma, în guarda orașenescă sub Bim-bașa Sava, în mâinele cărora se încredințase paza și securitatea orașului. Totu asemenea se mai temea și de rebelii ce se așteptau să vie din afară, despre cari pacinicii locuitori își făcuseră totu felul de idei. În adevăr, ca ce sperante puteu să aibă ei când își închipuiau că, într'unu prea scurtu timp, avu să intre în orașul lor, în glóte sedicioase, nisece ómeni nedisciplinați, demoralizați și fără nici un frâu, și cari se impunéu de sineși stăpêni ori unde apucau să intre? Spaimă și cutremur îi coprindea pe toți când își punéu în gând că avu să ajungă a fi supuși și plecați arbitrarelor voințe ale unor asemenea glóte înverșunate care, pe lângă toate celelalte vicii, erau și de uă sărăciă lucie și de unu caracter care se distinsese deja prin jafuri și prade?

P'între toate aceste desperătoare idei le mai suridea și uă mică speranță pe care ei și-o basau în neadormi-

ta grijă și priveghiere ce depunea personalu prefec-
tulu capitalei, căminarulū Sava ¹⁾, pentru paza ora-
șului și apărarea poporului, împotriva perturbato-
rilor liniștii publice.

1). Acestū Sava era din insula Patmos. Trăindū de mai
mulți ani în Romăvia, intră în serviciū micū pe la dregēto-
riile țerei și în cele de pe urmă trecu și în rândulu Ar-
năuților oșteni. Fiindū de unū caracterū energicū și bravū,
în scurtū timpū ajunse a se pune în capulū gardei națio-
nale de pe atunci. Si fiindū-că Turcia se răsboia în acestū
timpū cu rebellulū Pasyant-oglu, Pōrta ordonă Domnulū
Romāniei, Mihail Sutzū. a trāmite oște, atātū pentru paza
marginilorū romānesei, din dreptulū Vidinului, cum și în
ajutorulū oștirilorū împērātesci de peste Dunāre. Cu acēstā
ocasiune fu trimisū și menționatulū Savva ca Bim-Bașa
(capū peste uā miiā) și făcu nu puține isbānde cu vitejia sa,
(Veđi biografia lui Mihail V. V. Sutzū, vol. II. pag. 410.
din Istoria Daciei de D. Fotino). Asemenea și la resbellulū
Russiei de șesse ani, din anulū 1806, aflāndu-se în oșteā
otomanā de peste Dunāre, cu Domniū Scarlatū Callimahū
și Alecsandru Sutzū, nu puține viteji arātā și atunci în
contra Rușilorū, pentru care și fu onoratū cu firmanū îm-
pērātescū, ca bravū și credinciosū alū Porții Otomane. Du-
pē încheierea pācii, rămāindū Callimahū Domniū în Moldova
ilū luā pe lângā dēnsulū și lū onorā, āntē ū cu rangulū
de serdarū, făcēndu-lū și capū alū oștinei; în urmā, spre
dovadā de mai multā favōre, ilū innālțū și la rangulū de
Cāminarū. Ierū dupē ce se împlini termibulū Domniei lui
Callimahū V. V., Savva ilū insoci, la plecarea lui din Mol-
dova, pōnē la Constantinopolu. de unde apoi re'ntorcēndu-se
în țerra Romānescā, se stabili în Bucuresei, retrasū din servi-

Pe când lucrurile se aflau în această jalnică stare, sosi, în ziua de 16 Martie, uă scire estraordinară la Divan, cum că Tudor se apropie de Bucuresci cu tóte glótele sélle. Atunci se sculă și

ciile publice și trăindū numai cu averea ce'si făcuse în timpii de mai 'nainte, și care era în destulū de bună.

În intervallulū acesta, confrății Eteriei progresău și, cunoscēndū pe Savva din famă, îlū inițiară și pe elū în afacerile acestei societății secrete. Nu multū înaintea isbucnerei rescólei, Savva concepu uă stratagemă fórte cutezátore pentru luarea cetății Brăila, unde era concentrată cea mai multă putere și care era cheia a cellorū alte cetății române de pe marginile Dunării. De aceea și trimise ântēiū pe unū Polcov: Sotirū Pappadopolu, grecū din Poloponesū, sub nume de neguțătorū, făgăduindu'i că'i va mai expedia și alți 500 ostași în urmă, totū sub aceeași categorie, și cu instrucții că după ce se va uni cu partea de cetățeni cari erau inițiatii mai de 'nainte, să ocupe, într'uă di hotărâtă (25 Martie), zidurile acestei cetății pe nesimțite, să întórcă tunurile asupra cetății și să extermine pe toți Turcii ce se aflau acolo. En-sē, pe când numitulū Sotirū aștepta, plinū de ardóre și de nerăbdare, sosirea confrăților făgăduiți, de uă dată isbucni revoluția în Galați. Atunci Turcii, din cauza apropierii Țisului orașū, începură a fi mai cu de aprópe băgare de sēmă și a păzi cu mai multă strășnicie. Decī, neisbutindū planulū acesta, Sotirū abia, cu multe osteneți și felurite chipuri, putu să ésa din cetate ca sa'si scape viața, și se întórse la Bucuresci.

Dupē neisbutirea preșisului planū, guvernulū, vėdēndu-se nevoitū de grelele împrejurări, orāndui pe numitul Savva și prefectū alū Capitalei. Acesta, socotindū că era de trebuință a se inconjura și elū, pentru ochii lumii, de orī câți ostași putea

consulul Austriei și plecă în Transivania, însoțit și de ună bună parte din boierii ce mai rămaseseră.

(cu banii stăpânirii) pentru paza orașului, ier în ascunsă pentru a servi, mai târziu, scopului scintă la sosirea lui Ipsilante. Indată d'ei ce se orânduie la acestă serviciu, spre a'și arăta zelulă, adună pe lângă d'ensulă ostași mercenari (cu plată) pe toți vagabonđii disperați din Bucuresci, Albanezi și alți; peste 800 de inși, ómeni cari toți inspiraui teróre orașeniloră, d'eră pe cari Savva îi regnă așa de bine, în cătă cei îndărătnici deveniră cei mai supuși, cei dărji deveniră blândi și cei răi și disperați de sărăcie, se transformă în neadormiți paznici ai orașului și în nisce ómeni disprețuitori de jafuri și prădăciuni. Atunci se înrolă sub d'ensulă și tótă corporațiane Tabaciloră, peste 1200 inși; în urmă introducându, spre asigurare, lucrurile mișcătóre cum și familiile loră, în monăstirea Radului Vodă, pe care o fortificase pentru oră-ce întemplantare, le ordonă cu strășnicie d'a se afla di și nópte înarmați pentru paza poporului și a orașului. Totă-ură-dată făcură cunoscută și tuturoră t'ergovețiloră cari avėu arme, ca să fie în totă momentulă gata pentru oră-ce întemplantare și nevoiă. Pe l'engă acestea mai întări cu streji Mitropolia și monăstirile Mihaiu-Vodă și Antimă, și astă-felă, ocolindă di și nópte foră pregetă, liniștea și mângăia poporulă. D'eră după tóte aceste fapte alle s'elle, trebuia ca elă să mai fie încă și statornicu la făgăduințele pe care le da confrățiloră s'ei, aducendu-și neincetatu aminte de strășniculă jurământă ce făcuse înaintea lui Dumneđeu, d'a nu se face elă cauza nedreptă de a se v'ersa atătă sânge nevinovată, numai și numai pentru interesulă s'eu personală. Cu tóte acestea, se va vedea mai înainte care și ce felă fură și rezultatele s'elle.

(Nota Autorului.)

în acelaşu timpü plecară şi cei trei Caimacamî la Giurgiu. Dér sosindü în aceeaşi di la Bucuresci şi G. Olimbie cu I. Farmake şi alţii, cari plecaseră cu câte-va dille mai 'nainte de la Craiova, şi vedëndü că boierii fugisseră, alergară numai de câtü la vorniculü Iordache Filipescu, şi cu sila ceréu de la dënsulü să li se dea lefile mensuale pentru ostaşii lorü, ca cum arü fi făcutü niscare-va isbände mari pentru țerră. Din întemplantare se brodi să fie atunci şi C. Samurcaşü la Iordache Filipescu, care, findü óre-cum indispusü, le respunse, cu dreptü cuvëntü, că de şi cererea lorü póte să fie justă, nu este ênsë unü lucru despre care să póta da elü singurü respunşü, ci că este mai multü uă afacere de competența Divanului. Dér findü-că vorbele lui nu se prea luară în sémă, elü, vedëndü că numiții se îndârjéu mai multü, le ceru unü terminü de câte-va ore, pöně să se înțellégă cu Mitropolitulü şi cu boierii cari se mai aflaü în țerră. Astü-felü, profitändü de ocasiune, se duse la Consululü Rusiei şi-i racontă imprejurarea. Atunci consululü, chiämändü pe G. Olimbie şi musträndü'lü pentru purtarea sa, îi ordonă a renunța la acéstă absurdă pretențiune. Acesta, vedëndü că nu 'i se putu implini scopulü, plecă şi se duse întrü întemplinarea prințului Ispilante.

A doua di, 17 Martie, plecă şi menționatulü consulü alü Rusiei împreună cu Vorniculü C. Samur-

cașu ¹⁾ și cu alți câți-va boieri, afară de Gheorghe Filipescu care era decissu a nu pleca, ci a sta în Bucuresci pentru incurajarea poporului, ca unu bun patriotu ce era. Fiindu ênsê îndemnatu cu multă stăruință de consulul Russescu, plecă și elu mai în urmă la Brașiovu și după dênsul și alți mulți boieri de classa a doua și a treea, precum și parte din neguțatorî; și astu-felu frumôsa Capitală a României, remasse, în fine, mai de totu gôlă de locuitorî notabilî.

În acestu timpu Tudor, hotărându sa plece din Craiova spre Slatina, regulă tôte autoritățile Bănatului Craiovei după voința sa absolută, orânduindu prefectu (ispravnicu), atâtu la Craiova câtu și peste totu districtul Dolju, pe Slugerul Ión Solomon, ier la Romanați, pe Serdarul Diamandi; la Mehedinți pe vistierul Crainicenu, la Gorju pe fratele șeu Pappa, și la Vâlcea pe unul din ómeni sei, alu cãruî nume îmi este necunoscutu. Pe lângă acêsta aședă, în cualitate de Eforu, pe menționatul samesu Vasile Mungescu, ca să primescă banii ce se voru strânge din aceste cinci județe, și să-î trimiță

1). Este de mirare plecarea lui Samureașu la Brașovă unde a și murit pe la anul 1825. Se vede ênsê că elu fusese prevestitū din partea consulului Russescu, de supărarea ce arată Impăratul Alexandru, pentru mișcările lui Ipsilante (precum se va vedea); și bănuind rezultatele, găsi mai cu calle a fugi și dênsul decâtu a sta singurū în țerră.

d'a dreptulū în priimirea sa la Bucuresci. Si de și la începutū, publicasse în proclamațiunea sa er-tarea de birū, d'érū pentru ca nu toți pacinicii să-tenī voiră a se uni cu d'ensulū, elū îi supuse la celle mai oneróse contribuțiuni pe care, numitulū Eforū Mungescu, le strângea prin feluite atrocități și pe-depse, p'one când disperându-se și aceștia de multă lipsă de bani, se v'edură cei mai mulți nevoiți a merge și ei după urmele și voințele lui Tudor.

În fine, la 11 Martie, Tudor ajunsese în Slatina, unde, după puține zile, 'i se presintară, mai multe anaforale de plângerī în contra polcovincului Iova și a lui Buluc-Bașa Hristu, pentru tóte ororile ce săv'ersiseră acești doi căpitani cu ómenii lorū, prin satele pe unde g'assiseră familiile boierilorū și alle neguțătorilorū cari fugisseră d'în Craiova. Tudor voindu să arate și prin fapte că dreptatea procla-mată de d'ensulū nu consta numai în vorbe, chiă-mă pe sus-numiții doi capi acasă la d'ensulū, și tăindu-le cu chiarū mâna sa capetele, aruncă cor-purile am'endurora de pe feréstră în mijloculū os-tașilorū s'ei. În urmă, adunându tóte glótele de pan-durī și de albanezi, le ținu urmátórea vorbire :

«Frațilorū ómeni! p'one acum nu v'amū descope-ritū tainiculū scopū alū mișcării melle, care n'a ve-nitū de la sine-'mī nici că ținteșce la desāv'ersita stărpire a boierilorū, cari nu ni se împotrivescū de locū; ci scopulū meū este cu totulū altū-felū, de câtū vi'lū ați închipuitū voi.

„Acum ênsê, fiindû-că se apropie césulû, éttă cã'lû daû pe fațã spre sciința tuturorû, și vê facû cunoscutû cã pornirea acêsta este din porunca și cu voia Impêratulû Alecsandru alû Russiei, și cã privesce nu numai liberarea nôstră, dër'și pe a întregulû némû creștinescû.

„Printulû Alecsandru Ipsilante, trecendû prin Moldova, a intratû pe pãmêntulû țêroi Românesci cu unû însemnatû numêrû de oștire: dupê dênsulû sosesece și mare putere rusêcã, care acum se aflã la Prutû. 1) Noî vomû înlesni dër' trecerea prințulû Ipsilante peste Dunãre, ca sã mêrgã pentru liberarea patriei sêlle; iêrû noê ne vorû ajuta Rușii ca sã luãmû cetãțile de pe pãmêntulû țêrei nôstre, și apoi ne vorû lãsa liberî și cu legile nôstre. Dreptû aceea, feriți-vê de ađi înainte de omoruri, de jafuri și de ori-ce alte fapte relle; cãci, veri care se va dovedi urmândû astû-felû, pe acela ilû voiû pedepsi ênsu-mi cu mórte, dupê pilda ce ați vêdutû astã-đi“.

Dupê acêstã vorbire, Tudor plecã din Slatina, și la 17 Martie ajunse la moșia Domnêscã Ciorogãrla, aprópe de Bucuresci. Dêr cu tóte discursurile lui cãtre glóte și cu tóte amenințãrile ce le facû, este cu neputințã a se descrie atrocitãțile sãvêrșite pe

1) Tudorû le spunea acestea cãtre ostașii sêi, cãci ast-felû era inițiatû, pe temeial cellorû scrise de Ipsilante.

drumü de capiî acestorü glöte și de ómeniî lorü. Destulü este numai a spune în trecätü cá, tóte câte n'apucasserä sä le sävêrșescä ómeniî lui Olimbie și ai lui Farmache, la înturnarea lorü din Craiova spre Bucureșci, le sävêrșirä cei de sub Tudorü contra clasei boieresci producênd äncä și pagube imense prin stricäciunile făcute pe la proprietäțile acestora.

De la Ciorogärlä plecändü în aceeași di își așeđă tabëra la mönăstirea Cotroceni, afarä din Bucureșci, de unde trimisse locuitorilorü acestei capitale și proclamațiunea urmëtore:

Cätre pré Cinstițiî boieri, cinstițiî neguțători și cätre toți locuitorii orașului Bucureșci, pämêntenî și străini.

† Fraților Români! Nu suntü la îndoiélä cá ați auzitü și aflatü cererile acestui păzitü de Dumnezeu norodü alü Țërei Romănesci, pentru dreptatea cea în deobște folositöre, de carea din vechime ne bucurämü din darulü și mila stäpênitorilorü nostri cellorü dupë vremi. Dér' mai în urmă, de la uä sémä de vreme încoa, din pricina unirii böierilorü pämêntenî cu cei dupë vremi trimiși străini Domni, acéstä dreptate fu cu totulü călcată: pentru cá numițiî boieri, țintindü numai la folosulü lorü, precum este șciutü, nici pônë acum äncä nu se înduplecarä sä recunóscä dreptatea. De aceea, tótä adunarea norodului, care este astä-đi aprópe de șesse-spre-đece miî de ómeniî și mai bine (în rea-

litate nu erau mai multă de vre-nă șessee mi), după ce a luat sub stăpânire-i cele cinci Județe de peste Oltă, a trecut și în România-Mare și s'a întinsă, cu norocire, pînă la Pitești și Ruși-de-Vede. Ier uă altă aripă a oștirii, de ună însemnată numără de ómeni, s'a întinsă pe la pólele munților și are să ajungă pînă la Focșeni. ¹⁾ Dér' partea cea mare din glóte, aș ajunsă astă-đi, cu ajutoriul lui Dumnedeu, la Bolintină (patru ore departe de București) și din care uă parte s'a trimisă spre marginile orașului la mănăstirea Cotroceni, și uă parte la Ciorogarla Domnăscă. Ênsă tóte aceste trupuri mergă dreptă la București, unde are să se adune totă norodulă țerrei, cu mică cu mare în de obște, și unde are să astepte pînă când va sosi credinciosul omă, ce are să se trimită din partea putericei Impărății, ca să cerceteze jalnica loră stare; și, dăndă drepturile fie-căruia, să statornicăscă dreptatea legilor. Despre acéstă mișcare cū v'amă scrisă încă de la S alle acești luă, prevestindu-vă ca, pe de uă parte, să pregătiți cvartirele trebuincioase, ier pe de alta să trimiteti din tóte isnafurile (corporațiile) câte ună omă cu adevărta serișă, spre incredințarea noastră: dér' vedă că pînă

1). Cu acestea înțelegea óstea ce venea din Moldova, pentru că elă scia sosirea lui Ipsilante la Focșeni, din correspondința ce se urma între dănsi.

astă-dî nimicū n'ați făcutū¹⁾. Iér acum ajungēndū, cu mila prea bunului Dumneșeū, aici la marginea orașului vostru, ierăși facū și acum datoria creștinēscă și vē povățuiescū frățesce ca, fōră nici uă zăbavă, să-'mi respondeți înscrisū și cu iscăliturī din partea tuturorū, adică a isnafurilorū (corporațiilorurū) din partea bisericēscă și din partea celui-l'altū norodū.

„Frațilorurū ostași, verī de ce lege și némū sunteți, și vē aflați în Bucureșci, hrănindu-vē în acēstă țerră, dorimū ca să aflămū oēcă sunteți de aceeași părere într'unū glasū uniți cu tōtă suflarea creștinēscă, care este pornită numai și numai pentru dreptatea tuturorū indeobște, seū dēcă nu sunteți. Pentru-că numai dēcă sunteți, veți fi numiți patrioți, iér' dēcă nusunteți și vē împotriviți binelui și folosului obștescū, veți fi socotiți ca nisce vrăjmași ai Patriei.

„ Veți mai sci âncă și acēsta, pentru care vē și incredințezū, că toți aceia cari se vorū uni cu totū norodulū în de obște, boierī seū ostași, seū din veri ce altă trēptă, și vorū urma assemēnatū și întocmai după tōte mișcările cu dēnsulū, nu vorū rēmâ-

1). Acēstă prevestire a adus'o G. Olimbie, care plecase înaintea lui de la Craiova și care, la sosirea sa în Bucureșci, negăsindū pe boierī, n'aū dat'-o în mâna nimenui, și astū-felū remase de totū necunoscută.

nea nici-ua-dată căiți; din potrivă, numele tutu-
rorū acellora cari vorū cugeta intr'altū felū se va
stinge pentru veei." Δ

«1821 Martie 17»

„Teodor Vladimirescu“

Dupē publicarea acestei proclamațiunii, intrându
Tudor a doua zi în Bucuresci împreună cu Hagi
Prodan, Mucedonski și alți, cu aprópe trei mii de
Panduri, Sěrbi și Albanezi, căllări și pedestrii, a-
pucă dreptū spre Mitropolie, unde Savva, cu câte-
va zile mai 'nainte, introdusese unū bunū nu-
mērū de ómeni pentru pază. Aceștia, închidēndū
portile, din ordinulū lui Savva, se opuseră lui
Tudor, în aparință, nepriimindu'lū ca să intre în in-
tru și începēndū a schimba vorbe; Tudor ênsē, te-
mēndu-se ca nu cum-va acēstă prefăcută dispută să
ajungă și la arme, se întórse în pace de acolo și
se aședă în cassa cea din fața Mitropoliei, a Banului
Emanoilū Brâncovēnu. În nóptea aceea făcură uă
schimbare de câte-va dātături de pușci unii în
contra altora, dērū fōră glónțe, care ținu mai bine
de uă oră, ca să arate în publicū că suntū con-
trarii unulū altuia.

A doua zi, 19 alle acelleiași luni, dete Mitropo-
litulū uă însciințare către poporulū d'în Bucu-
resci, coprindētóre că : Stăpēnirea cea de pōné a-
tunci încetasse, că fie-care să fie cu luare aminte
de a se purta bine către stăpēnirea cea nouă, și că
prea sfinția sa avea de gândū să plece din țerră.

Acéstă scire produsse din nouă uă mare neliniște între poporū.

Pe când d'erū se încărcaseră tóte lucrurile precum, sacrele vasse și vestiminte de alle Mitropoliei împreună și cu sântele móște alle cuviosului Dimitrie Basarabof, și pe când Mitropolitul era gata să plece însoțitū și de episcopulū de Buzeu și de câți-va alți boieri, de uă-dată năvăliră fōra veste, ca vr'o trei mii ómeni la Mitropolie, strigândū, că nici sfințele móștenu le vorū lăssa să iéssă din orașū nici pe prea sfinția sa ca să fugă, și că nici pe ascunsū nu va isbuti să o facă acésta, pentru-că ei aū să pázescă de rândū pe la tóte porțile împrejurulū Mitropoliei. Pe când acestea se petrecéu la Mitropolie sosi acolo și Căminarulū Savva, care, bănuindū ca nu cum-va să se întemple vre-uă nenorocire din năvălirea poporului, după ce vorbi celle de cuviință pentru liniștirea și împăcarea mulțimei, mai adăogă, pe lângă celle-l'alte, că mai convenabilū este a se depărta Mitropolitul din orașū decâtū a remânea, și acésta spre a nu fi silitū să subscrie, foră voiă, tóte cererile lui Tudor, care și ceruse deja una-sută-mii lei de la orașū și de la Mōnăstiri. Cu tóte acestea, poporulū stăruia la cererea sa, și Mitropolitulū promise că va rămânea în țerră, neputândū face într'altū chipū; și astū-felū se descărcară atunci tóte lucrurile de prin trāsuri. Acéstă întēmplare fu mai multū uă uneltire a lui Tudor, care de și în aparință se arăa

tă indiferentă la plecarea Mitropolitului, totuși însă, în ascunsu, întărește poporul a se opune la plecarea lui spre a-lă avea mereu la îndemână și pentru a-și putea îndeplini mai cu înlesnire prin dânsul, ca capu ce era alu religiunei, și alu poporului, tôte voințele sêlle.

În timpulă acesta Tudorū își aședă ôstea pe la case și pe la mônăstirile de p'împrejurulū Capitalei (pentru că cele din orașu erau întărite și păzite de către Savva), și începū să guverneze ca unū desăvêșitū Domnū stăpênitorū, ordonândū și lucrândū arbitraricește intru tôte. Apoi, prin câți-va boieri, cari mai remăssesseră în Capitală, și cari compunēu corpulū divanului, orânduia pe ori cine voia elū la cele mai însemnate funcțiuni și la prefecturile tuturorū județelorū. Ier petițiunile ce 'i se adresaū de reclamanți se trimitēu, eu rezoluțiuni pusse de dânsulū, la dîsulū Divanū; acolo cercetându-se își luaū cursulū lorū, ier esecutarea lorū se făcea de Spătărie sēu de Agie (prefectura poliției).

Cu tôte acestea Tudor, deși supêratū cu Mitropolitulū și în discordie cu Savva, decare se temea ca nu cum-va ômenii lui să prade mônăstirile din orașu, pe care ei le ținēu sub stăpênirea lorū, cum și din cauza neadormitelor strejuiri ce acelașū Savva aședasse în tôte părțile orașului cređu de interesulū sēu a se înțelege cu sus-numiții, și, fără a pierde timpū, se împacă cu Mitropolitulū, și apoi, prin intervenirea acestuia, se învoi și cu Sav-

va. Cu tóte acestea și în urmă, deși se bănuiau reciproc, totu se întâlneú și se vizitaú între dênșii cu un răcélá, și mai multu cu politețá; căci veri-de câte ori mergea unul la altulú, fiá-care dinei era însoțitú de ómenii sêi cei mai credincioși și mai vitezi, pe carii 'i alegéu de pazniciaí lorú. Prin urmare, după ce se împacă Tudor cu Mitropolitulú și cu Savva își însuși absoluta putere și conducea tóte afacerile Guvernului după voia sa, și îndată trimisse în tótá țerra poruncile urmátore.

De la slugerulú Tudorú Vladimirescu, către toți locuitorii orașelorú, satelorú din Judetúli (cutare) de ori-ce tréptá, adică: Némurí, Postelniceí, Mazilí, Breslași, Ruptași, Birnici, Scutelniceí, Poslušnici și Slujitorí, și către toți străinii Birnici din Judetúli acesta.

„Este cunoscutá tuturorú în de obște cea póné acumú mișcare a mea, pe care cu glasulú norodului celui nedreptățitú, amú urmatú și urmezú pentru redobândirea drepturilorú. Amú hotărát se daú eu acelú ántéiú, pilda de iubire de țerrá, norodulú acestuí drept credinciosú páméntú Românescú, de unde mă tragú din strămoși și să mă facú cármaciulú tuturorú acelorá cari áu încinsú arma pentru stêrpirea și încetarea a totú felulú de despuiere și de nedreptății, ce a'ți sufferitú póné acumú din pricina străinilorú foști Domni etápánitorí, cari petrecéndú într'ua deseversítá nemilostivire, s'áú

indeletnicită a nascoci totu felul de miđlŃce spre a vę suga sęngele, aducęndu-vę la acęstă mare prępastie și in acęstă prŃstă stare, intru care vę aflați astă-đi.

„ Dęru hotăręrea mea cea mai temeinică, unită cu glasuluu norodulu, este ca să nu incetezū nici intr'unu chipu de a cere drepturile țęrei, pe care, de și nu le-amū vęđutū dobândite prin cuvintele ce pŃnę acum amū arętatū la loculū cuvenitū, vę fągăduiescū ęnsę din sufletū cā se vorū dobāndi prin vęrsare de sęnge, in potriua ori-căru vrājmașū care s'arū aręta disprețuitorū acestorū drepturi, de care voi cei d'antęin aveți sā vę bucurați.

„ In acęstă dęru iubita Țęrrā a nŃstrā, ne-aū ajutatū pŃnę acum prea milostivulū Dumneđeu, și nu numai acelle cinci Județe de peste Oltū suntū astă-đi mântuite de abuzurile trādătorilorū stāpęnitori și altorū feluriți slujbași, ci pe ori-unde amū ajunsū și amū propovęditū, aū incetatū relele jāfniitorilorū. Așa dęru, ajungęndū și aici in orașulū Bucuresci, care este scaunulū stāpęniriī norodulu și gāsindū mulți boieri iubitori de țęrrā, cu acelleși bune cugetări ca și alle norodulu, amū hotărātū, ca unū rāvniitorū de dreptate, sā recunoscū vremelnica stāpęnire a țęrei, supunęndu-ne cu toți, căți aū incinsū armele de mântuire, legilorū și obiceiurilorū țęrei, care vi se vorū aręta și de către stāpęnire prin mine, și pe care le veți cunnŃsce cā suntū cu adevęratū folositŃre țęr-

rei și de mare trebuință pentru totu norodul. Căci dacă cine-va nu recunoscce uă stăpênire, nu numai firesce nu pôte fi folositoru țêrei sêlle, dér încă, potu dice, este și vătêmător, ca unul care aru putea să impedece și pe alții întru împlinirea datoriiloru ce cu toți avemu către acestu mântuitoru lucru.

«Pentru acêsta, frațiloru pămênteni, vè faci tuturoru cunnoscutu că și datoria și nevoia vè îndatoréza să recunoscceți uă stăpênire care, avêndu-și ramurile în laturile țêrei, se întinde și în acestu Județu prin boierii ispravnici, carii se orânduiescú de aici, căroru toți căți suntú locuitori în acelașu Județu trebue a se supune, îndeplinindú poruncile date de dênșii, când elle vorú fi asemênate cu cunnoscînțele obștesci alle datorieiși folositoare pentru câte cerú oștirile care suntú acum gata a se porni, spre redobândirea drepturiloru norodului în de obște. Așa dérú, pătrundêndu-vè cu toții de întellesulú acestei mântuitoire întreprinderi, căți sunteți vrednici de a purta arme în potriua vrăjmașiloru drepturiloru țêrei; veniți la mine să vè cercetezú starea și vitejiile vóstre: și de le voiú găsi asemênate cu tóte câte se cerú la asemenea întreprindere, numai de câtú să vè priimescú și să vè povățuescú de détoriile pe care aveți să le împliniți; cunnoscêndú ênsé și acêsta că adică aveți să slujiți ca nișce ostași numai pentru redobândirea drepturiloru nóstre, iér nu pentru vre unú folosú

de bani. Căci și eu și toți câți s'au înfrățit cu mine, slujimă nu cu scopul de a dobândi bani, ci ca uniți ce suntemă porniți de setea binelui, pe care 'lă așteptămă și pentru noi și pentru copiii noștri, întru dobândirea unoră legi drepte. Ieră câți nu sunteți născuți pentru asemenea întreprindere, împliniți-vă dătorile cu tótă supunerea unde se cuvine, și dați boieriloră ispravnică ai Județului, adică voi, Mazililoră, Brăslaşiloră, Companiștiloră ¹⁾ și străiniloră, remășițele ce aveți din următórea tetraminiă ²⁾ a lui Ianuarie. Asemenea și voi birniciloră, răfuiți remășițele dăjdiiloră ce suntă puse póně acum prin poruncile stăpênirei, adică în socotéla Visteriei, pe lunce Fevruarie și Martie, câte lei 18 de lude (contribuțiunii personale); ieră a diminieii ^{*}) leiloră, totă pe aceste luni, câte lei 12^{1/2}, și banii orânduielei (extraordinari) ai olaceloră de primăveră, câte lei 17^{1/2} de lude. Si toți, în deobște, de ori-ce tréptă și rangă, slujiți acestoră mântuitóre oștiri alle țerrei, ori și cum se voră orândui dările și potvedile trebuincioase pentru provisii și alte, și fiți incredințați că mai în urmă veți simți rodulă fericirii vóstre. Ieră câți de sub aceste respunderi de plăți vă aflați astă-đi ostași sub armele mântuirii, să sciți că sun-

1) Urmași ce se trăgău din némuri, din brăslaşi și ne-
guțătoră pământeni. — 2) Soroculă de patru luni, seă a treia
parte din ană pentru plata birului. (Nota Autorului)

*) Timpulă de două luni.

teți cu totul scutiți și privilegiați. Si voi sătenilor, ca unii cari sunteți priviți ca aceștia, aveți să fiți scăduți din lude cu analoghia acestor dări, după cum și stăpânirea țerei poruncește pentru această prin Visterie către boierii ispravnicii ai Județelor.

„Totu asemenea se va păzi această bună orânduială și pentru câți alți ostași se voru mai aduna de prin județe și de acum înainte, atât prin scirea mea cum și prin a celor orânduiți de mine. Si după ce veți răfui toate aceste puține rămășițe prin zapcii plășilor către Ispravnicii județului, după cum urmăze rânduiala, să rafuiască și aceștia, din parte-le, socotelele țerei cu Vistieria. Ieră pentru întempinarea cerutelor trebuințe alle izbăvirei, să sciți, fără induoială, că mare ușurință are să vi se facă în urmă, nu numai la plata dăjdiilor, dér' și la toate celle-l'alte dări și orânduiei; asemenea voru lipsi cu totul jafurile și abuzurile, și veți simți ênși-vă scăparea din robia intru care ați fostu pône acum subjugati. Urmați dér' cu toții acestei însciințări ce într'adinsu vi s'a trimisū, spre a se citi în auđulū tuturor și inaintea obștei, și fiți încredințați că nici într'ună chipū nu veți remânea fără a vă dobândi ierăși drepturile vóstre”.

„Sl. Theodor Vladimirescu“.

Tudorū, vĕdĕndū risipirea boierilorū precum și preponderanța ce dobândisise asupra puterii centrale; mai vĕdĕndu-se, către acĕsta, și pe negândite inconjuratū de atâți ómenī inarmați, incepu a simți, din când în când, óre-care neodihnă în mintea sa, încâtū ajunsē a vissa și a se domina de idei egoiste; astū-felū că, orī coprinsū de vanitate, sĕu întăretatū de alți, se abātu cu totulū din adevĕratulū spiritū alū causei sĕlle și 'și inchipui ca, prin puterea armelorū, să isbutĕscă a predomina situațiunea și a se așĕda, prin forță, Domnū alū Țĕrrei-Romānesci. Acĕstă rătăcire a imaginațiunei sĕlle, o zugrăveșce indestulū ĕnsuși, prin spiritulū cu care se exprimă în menționata proclamațiune, ordonândū cu tonū Domnescū prin tóte județele țĕrrei. Nu dupĕ multū timpū ĕnsē, tóte cāte cugeta elū, pentru folosul sĕu personalū, se nimiciră și se risipiră ca unū visū amăgitorū. Căci elū, urmândū a lucra pe sub mână într'unū modū cu totulū contrariū situațiunii care ilū produssesse, își perdu, în celle din urmă, chiarū și viața. Pentru că, dupĕ sosirea lui Ipsilante la Focșeni, Tudorū incredințându-se pe de uă parte, că sus-numitulū Ipsilante nu avea cu dĕnsulū și oștire Russĕscă, dupĕ cum proclamasse, incepu a simți óre-care sfială, iĕr pe de altă parte, amăgindu-se atātū de povețele a cătorū-va din boierī pāmĕntenī, cari formaū ca unū felū de guvernū centralū, cātū mai cu sĕmă și de conlucrarea secretarului agenției Austriace Udritzki, care înlocuia

lipsă pe agentulū Fleisch-Haker și care dorea
 , aducă diversiuni și desbinări de partide, lucrându
 prin Tudorū contra spiritului lui Ipsilante, amă-
 gindu-se, ȃicū, Tudorū de tóte aceste uneltiri, se
 înduplecă a allerga la altū miȃlocū pentru apăra-
 rea causei sélle, d'a intra, adicā, în corespondinȃ se-
 cretā, spre a se înȃlege cu Turciī de prin cetāȃile
 Dunārene. Ênsē miȃloculū acesta aduse, fōrā îndo-
 ialā, tótenenorocirile ulterióre, precum se va vedea
 mai la valle.

CAPITOLULU IV.

Espediȃiunea lui Ipsilante din Moldova în țerrā Romānescā. —
 Sosirea și priīmirea lui afarā din Bucuresci. — Înȃlegere secretā
 a lui Tudorū cu Turciī. — Cansele ce aū miȃlocitū spre desbina-
 rea și rēcēla între Tudorū și Ipsilante. — Hotārāri alle Impēra-
 tulū Russiei și epistola constelūi Capo — d'Istria contra lui Ip-
 silante. — Impācāciunea lui Tudorū cu Ipsilante. — Ridicarea
 Stégulū Libertāȃii în Bucuresci de către capiī oștirīi. — Deser-
 tārī alle ostașilorū, și jafuirea poporului de dēnșii — Locui-
 torīi Bucuresciulū se respādescū pentru a dua ora. — Cir-
 culara Patriarhulū Grigorie către Mitropoliȃii Moldovei și țerrēi
 Romānesci.

Printulū Al. Ipsilante, plecāndū din Iași, cum s'a
 ȃisū, ajunse în orașulū Focșēni, hotarulū ambelorū
 Principate, Muntenia și Moldova, unde se și opri
 câte-va ȃille, așteptāndū și pe cei-l'alȃi oștași ai
 Eterii, ¹⁾ cari venēū câte puȃini din Bassarabia și

1). Unū căpitanū sērbū, cu rangū russescū, anume Mla-
 dem, presintāndu-se la Ipsilante, pe când acesta se afla la

Odessa. Acolo găsi și pe Vasile Caravia, care venise de câte-va zile din Galați; cu 200 de ostași și cu șesze tunuri mici, pe care le luase din corăbiile turcești, captivate la Galați. Atunci se începu, între Ipsilante din Focșeni și Tudorū din Bucuresci, corespondința imediată și pe față care se urmă neîncetatū prin curieri particulari.

Totū-d'acolo își îndreptă Ipsilante marșul spre Mizilū, din Județul Buzău, unde se întâlni cu Gh. Olimbie; și aflându despre fuga boierilorū din Bucuresci în Transilvania, publică următórea proclamațiune:

Nobili locuitori ai orașului Bucuresci.

„Trecend prin pământurile Daciei, cu mare ne-mulțumire amū aflatū că v'ați risipitū și v'ați lăsatū Capitala pustie.

„Locuitori ai Bucuresciului! Patria vóstră și toți cei dreptū-cugetori desaprobă acéstă purtare a vóstră; patriotismulū bărbațilorū viteji și generoși la asemenea împrejurări se arată. Când stêlpii Pa-

Focșeni, ceru de la elū voia de a trece Dunărea, spre a rescula, în intervallulū acesta, și pe Bulgarii, promițendu'i tot-nă-dată ca săi pregătescă și vre-o 4, 5 mii de óste, cu tóte celle trebuincióse. Ier Ipsilante i rēspunse că uă asemenea faptă nu este potrivită cu împrejurările de față, pentru cuvinte mai înalte, sperandū, negreșitū, la concursulū Russiei.

(Not. autor.).

trierii dau asemenea exemple, ce mai rămâne pentru popor? Nobili cetățeni ai Bucureștilor, reveniți la căminurile voastre: interesul Patriei, al poporului și chiar propriul vostru interes vă cheamă în Capitală. Astăzi este vorba pentru viitorul fericire a neamului vostru; care din voi oare se va arăta nevrednic de a contribui la acesta? Dacă, din nenorocire, se află vre unu asemenea între voi, stingă-se numele lui din rîndul celor de neam bun! Va veni uă și când Patria va cere dare de sîmă pentru nepăsarea lui. Fii incredințat că frica lui n'are nici un motiv, și că mai înainte d'a se vîrsa uă picătură de sînge Românesc, corpurile noastre, ale tuturor, vor zace în mormântă”.

«In tabără Generală de la Mizil, 13 Martie, 1821.»

„Al. Ipsilante.“

După trimiterea acestei proclamații la București, a doua zi, 19 Martie, Ipsilante, în loc de a veni de la Mizil drept spre București, luă fără întârziere direcția către Ploiești, în Județul Prahova, unde, zăbovind câteva zile și proclamîndu mereu: „să trăiască Libertatea”, înrolă și acolo uă numărösă amestecătură de oameni, pînă când, în cele de pe urmă, luă drumul spre București.

Ajungîndu acolo, în 25 ale acelliași luni, își așeză tabăra la Colintina, afară din oraș; ier' elu, împreună cu frații săi, Gheorghe și Nicolae Ipsi-

lante și cu prințul Gheorghe Cantacuzino, au trasă la frumoasa casă a Banului Grigorie Ghica, unde se și presintă îndată Căminarul Sava.

După uă convorbire particulară între dênșii, parte din oștirea sa, sub capi Colocotroni, Caravia și alți. ocupă Mönăstirile situate p'în prejurul Colentinei; iér' partea cea-l'altă, sub colonelul Duca, G. Olimbie, I. Farmache și alți intră în orașu.

A doua zi Ipsilante priimi cu multă amabilitate pe Mitropolitul țerei împreună cu Episcopi și alți căți-va boieri ce mai remăssesseră în Bucuresci, si cari 'lă întempinasseră înainte. Apoi, după priimirea obicinuită, convorbi cu dênșii mai multe ore despre diferite lucruri, adăogându pe lângă altele, că aflându-se tronul vacant, aru fi de trebuință ca boierii să întocmescă uă comisiune cu deplină putere pentru administrarea țerei, căci pe viitoru voru lipsi cu totul Domni străini trimiși din Constantinopol și țerra se va administra cu legile sêlle: iér câtu despre dênșul, elu le promise că va contribui pentru folosul generalu alu țerei; după acéstă se despărțiră.

Ense Tudorū nu eși de locu întru întempinarea lui Ipsilante, pentru că, din momentul în care Ipsilante ajunsese la Focșeni, se ivisse între dênșii uă mare rēcělă și nemulțumire. Căci, pe când Ipsilante se afla încă în Moldova, Tudor ilu silea să'si grăbescă venirea în țerra-Românescă, temându-se că nu cum-va să se facă fōră veste vre uă invasie de

către Turcii de la Vidin, unde se dusesese unul din Caimacamii, Ion Samurcașu, spre a cere ajutorul Pașei de acolo pentru urmărirea lui; totu atunci, Tudor îl mai încredința că avea sub dânsul 16,000 de oște gata, aprovisionată cu toate munițiunile necesare, cu destulă erbă de pușcă, glonțe tunuri, și de alle mâncării. Dér după ce veni Ipsilante. găsi lucrurile cu totul altu-fel: nici a treea parte din oștire nu esista, și aceea care era în ființă, se afla, în mare parte, fără arme, despuiată nedisciplinată și fără cea mai mică îngrijire despre provisiuni și alte munițiuni de resbellu.

Afară de acestea, Ipsilante mai luasse înformațiuni sigure și temeinice, cum că Tudor se înțelegea, de câtu-va timp în secret, și cu Turcii din cetățile de pe malul Dunării, pentru alle sêlle scopuri particulare: ceea ce făcu pe Ipsilante a intra la multe bănuieli despre urdirea vre unei trădări.

Pe lângă toate celle de mai sus expuse, atât căpitani albanezi din oștirea sa cum și ênsuși Savva, mai spuseră lui Ipsilante multe contra lui Tudor, nesuferind, mai cu sêmă, preponderința ce pretindea să aibă Tudor, întru a comanda și regula elu toate ca unu Domn absolut, după voia și hotărârea sa.

Din acéstă cauză, supărându-se Ipsilante, dete ordinu ca toți Albanezii, cari se aflau sub comanda lui Tudor, să se rupă numai de câtu de la dânsul și să se unescă cu cei-l'alți Albanezi de

sub stégulü seü; asemenea și toți Sërbii și Bulgarii să se tragă sub deosebitulü stégü alü lui Tufecci-Başa-Bozini.

Tóte acestease executară fõră nici uă perdere de timpü, și Tudorü remasse, pe negândite, numai cu pandurii și cu câți-va sërbi de sub comanda lui Hagi-Prodan și Macedonski (nedespărțiți de dën-sulü). Mai vedëndü in urmă și neputința sa de a lucra, eși, in ziua de 30 Martie, la Mõnăstirea Cotroceni, situată la uă posițiune favorabile, și se fortifică intr'ënse împreună și cu alți căpitani de panduri, favoriți ai seü; și de acolo nu încetă de a da ca unü Domnü stăpënitõrü, porunci către Divanü, care le esecuta nu numai in capitală dëru și prin tótă țërra, atâtü pentru zaherelele trebuincioase oștirii cum și pentru veri-ce alte differite affaceri.

Dëru pe lënga tóte acestea, căutândü bine, și Tudorü avea óre-care dreptăți de nemulțumire; căci, pecând elü aștepta pe Ipsilante să sosëcsă cu unü insemnatü numëru de óste, dupë cum 'i seria din Moldova și dupë cum 'i spunea prin proclamațiunile sëlle, că adică: „uă mare putere vecină, apërândü drepturile acestõrõ douë principate, România și Moldavia, se va porni cu numerosă oștire spre ajutorü“, vedü, contra așteptării sëlle, că vine abia cu vre-o 3000 de ómeni, și din aceștia, cei mai mulți fõră experiența de resbellü și mai alesü ómeni de messerii, ne-

guțători și studenți de prin scóle, nedepriși cu necazurile, de felulă cărora mai înrolă în urmă uă mulțime și în Bucuresci. Pe lângă acesta, nu numai că nu vedu nici cea mai mică mișcare din partea disset puteri vecine, ci din contra, simți, în cele de pe urmă, că nu putea nici să mai spere ceva de la dēnsa, precum află și din diare care publică uă epistolă a Contelui I. Capo-d'Istria, trimisă din înaltu ordinu alu Impēratului tuturorū Rusielorū, către ēnsuși prințulu Ipsilante. Aceste diare le arată Udritzki, într'adinsū, și luī Tudorū, spre a'lu incredința și mai multu, încātu să pōtă provoca mai lesne dorita desbinare între Tudor și Ipsilante. Cātu pentru disese diare ce publică asemenea nuvelle, éttă ce coprindea pe atunci „Telegrafulū Ellenicū“ din Vienna :

„Maiestatea sa impēratulu Russiei, cu multă supērare a aflatū turburătorele mișcări din Moldova și țerra Romānescă, și nu numai că n'a voitū să dea nici unū felū de ajutorū principalilorū instigatorī a unorū asemenea întreprinderī, dēr āncă și-a arētatū pe față complecta sa supērare și indignațiune. Toți locuitorii acestorū țerrī, au fostū coprīși de uă nespūsă mahnire și neliniste, care creșeură și mai multū când consululū Russescū Pisani le făcu cunnoscute că i s'a ordonatū a se retrage îndatā din Iași. Mare parte din boieri și din cei mai însemnați și mai avuți locuitorī ai orașului au plecatū cu mare grabă din Moldova, și s'au re-

fugitū în imperiulū Russiei sēu alū Austriei; en-
su și Domnulū Moldovei se pregătea a cere, îm-
preună cu tōtă famillia sa, scăpare în vre-mulū
din celle douē staturi vecine.“

Altă gazetă da următōrea scire :

„Prințulū Al. Ipsilante s'a adressatū cu rugă-
ciune către Maiestatea Sa Impēratulū Russiei, d'a
nu refusa puterniculū sēu ajutorū poporului Gre-
ciei, și mai cu sēmă celloṛū duoē mari principate
Dunărene, care se aflău imediatū amenințate de
mare pericolū. Dēr' îndată ce pređisele însciințari
sosiră la Laibah, M. S. Impēratulū Alexandru a
bine-voitū să declare că M. S. privesce întreprin-
derea prințului Ipsilante ca unū effectū alū spiri-
tulū turburătorū ce caracteriză epocă acésta, și
ca nă consecință a ușurinței și neesperienței ace-
stui june generalū.

Totū-uă-dată Maiestatea Sa Impēratulū, a de-
cretatū celle următōre :

1. „Prințulū Al. Ipsilante se depărtéză din ser-
viciulū russescū.

2. „I se va face cunnoscutū că Maiestatea Sa
Impēratulū condamnă cu desăvērșire întreprinde-
rea sa, și că nici uă dată să nu crēdă că i se va
putea da, din partea Russiei, vre-unū ajutorū la
asemenea întreprindere.

3. „Se vorū da ordinī precisi, comandantelū
superiorū alū oștirilorū de la Prutū și din Bassa-
rabia, Conte Witgenstein, ca să pazescă uă ab-

solută neutralitate, în privința turburărilor ivite în Moldova și țerra Romănescă, neluându parte la acestea sub nici un pretestu, nici directu nici indirectu.

4. « Aceste hotărări se voru comunica ambasadorului Russu de la Constantinopolu, cu ordinu d'a le face cunnoscute Inaltei Porți, încredințându-o din nouu de sinceritatea asigurărilor date în privința cellorū din urmă întâmplări în țerra Romănescă. Ier' baronulu Stroganof să declare curatū Porții, că politica Maiestății Sélle Impëratului este cu totulū străină de veri-ce uneltiri care arū avea de scopū a turbura liniștea veri-cărei țerrī; că veri-ce societate politică, care va avea asemenea tendințe, va fi considerată ca contrariă bunelor intențiuni alle Maiestății Sélle și combătută cu dinadinsulū, neavëndū M. S. altă dorință de câtū manținerea bunelor relațiuni și esacta îndeplinire a tractatelorū esistente între aceste douăe puteri. »

Ettă și copia după epistola adresată prințulu Ispilante, din partea contelului Capo-d'Istria de la Laibah, din ordinulū M. S. Impëratului Alexandru.

« Priimindū scrisórea vóstră, din 22 Februarie, Maiestatea Sa Impëratulū a simțitū uă mâhnire cu atâtū mai profundă, pre câtū vë stima de multū pentru nobilele sintimente, despre care a-ți datū totū-d'a-una vederate probe, în serviciulū M. Sélle, »
 „ M. S. Impëratulū era, prin urmare, departe de

ori-ce temere, că veți putea aluneca așa de lesne în acestu spiritu de rătăcire și de amețelă, ce împinge pe ómenii acestui secolu a cere, cu uitarea cellorú mai sacre datorii alle lorú, unú bine care nici-uă-dată nu se póte căpéta de câtú numai prin uă esacta pază a bunei ordine, dictată de legile moralei.

„Strállucirea familliei Vóstre, cariera întru care ați intratú, frumósa opiniune de care vè bucurați, tóte acestea vè offeréu miđlócele d'a lumina pe aceia d'între capii grecilorú cari v'aú onoratú cu drépta lorú încredere, pentru folosulú lorú comunú.

„Este adevératú că omulú este făcutú a dori ameliorarea sórtei sélle! Este adevératú că sufferințe seculare deșteptaú în inima Grecilorú dorința d'a nu mai sta indiferinți la sórta lorú! Dér óre, prin rescóle și prin resbelle civile, potú spera ei la realisarea dorinței lorú? Ore prin uneltiri secrete póte spera unú poporú la renascerea și înălțarea sa la rangulú națiunilorú independinte? Impératulú nu o crede acésta. Maiestatea Sa, s'a grăbitú a asigura apérrarea Grecilorú, prin tractatele incheiate între Russia și Turcia. Astă-đi aceste folóse alle pácii suntú călcate; caliea legalé este părăsită și se vede că voiți să vè faceți unú nume prin nisce fapte, pe care Maiestatea Sa Impératulú Russiei, nu le va putea aproba nici într'unú chipú. Russia se aflá în bună armoniá cu I. Pórtá, și rescóla ce a isbucnitú în Moldova, sub nici unú cuvéntú nu

va putea să justifice unu conflictu între aceste două puteri.

„Prin urmare, veți fi privitu ca unu inamicu declarat alu Porții Ottomane, ca unu călcătoru alu tractatelor d'ntre Russia și Turcia, punendu-vă în capulu unei rescóle, care are de scopu resturnarea unei puteri, către care Russia a declarat și declară că are statornica hotărre, d'a păzi cu neclintire bunele relațiuni de pace și de amicie.

„Și apoi, ce timpu a'ți allesu d'a vă resboi cu Pórta ? chiaru momentulu când imprejurări, din ce în ce mai favorabile păcii, offeréu și mai multe garanții de uă stabilitate mai durabilă ; unu momentu când aspirațiunile illustrei vóstre famillie, erau în ajunú de a fi satisfăcute.

„Luminăția Vóstră, cunnósceți asemenea că Sultanulu avea de gândú să dea Greciei uă deplină satisfacere. Décă cunnósceți aceste imprejurări, care făcéu imposibilă rumperea amicitiei între Russia și Turcia, cum de a'ți cutezatú să promiteți locuitorilorú Moldo-României, sprijinulu unei mari puteri ? Décă a'ți cređutú să le ațintați privirile și speranțele spre Russia, compatrioții vostrii vorú cădea acum într'ună complectă descuragiare, și in scurtú timpú, veți simți asupra-vă tótă greutatea unei responderi pentru uă întreprindere dictată numai de nisce pasiuni de ură și de resbunare.

„Cu tóte acestea, nu este încă târđiú pentru a re-

veni la respectul bunului simț și la cunoștința adevărului. În mâna Văstră stă mântuirea acellor rătați de sub comanda Văstră; lesne vă este a face să cunoască urmările întreprinderii lor și a Văstre! Eșiți din această periculoasă calle în care ați intrat cu atâta ușurință; scoțându-i pe ei, puteți evita și însu-vă dreapta resbunare a unui guvern, ale cărui interese 'i dictéază d'a se servi în contra văstră de cea mai dreaptă severitate. Nici ună ajutor, direct sau indirect, nu vi se poate da de la împăratul; căci, o repet, este nedemn a săpa temelia monarhiei Ottomane, prin rușinose și condamnabile uneltiri ale unei Eterii secrete. Dcă Russia ar fi avut ore-care juste plângeri contra Turciei, și acesta ar fi refuzat d'a o satisface; și dcă în fine, întrebuițarea armelor ar fi devenit inevitabil, Russia nu s'ar fi indoită a allerga la mijlocul acesta. Dér din contra, între aceste două puteri există legăminte și relațiuni cu totul pacinice, și negociările începute între ministrii lor, consolidéază în fie care și speranța cellor mai fericite rezultate.

«Cumpeniți, prințul meu, observațiunile ce vi se fac, din partea împăratului, numai spre a vă da uă ultimă probă de buna sa voință către luminația Văstră; profitați de nisce consiliuri atât de mântuitoare; reparați răul ce a-ți făcut și întem-pinați catastrofa ce a să aduceți peste buna și nefericita văstră Patriă.

„Dacă ne veți arăta mijlocele prin care s'aru putea potoli turbarările; fôr' a se jigni tractatele existente între Russia și Pôrta Ottomană, și fôr' a se pricinui cea mai mică abattere de la celle stipulate între aceste două puteri. Maiestatea Sa Impêratulă nu refusa d'a interveni pe lângă I. Pôrta, spre a o face să ié măsuri înțelepte prin care să se readucă în Moldo-România liniștea și ordinea publică, de care, aceste două țerri, au așa mare necesitate. Intr'altă chipă Russia va rămănea, uă simplă spectatôre și oștirile Impêratului în completă nemiscare.

„Aflați că nici luminația Vóstră nici frații Vostrii nu mai sunteți în serviciul Maiestații Sêlle. Cătu ênsé pentru persóna Vóstră, Impêratulă nu mai permite să reintrați, sub nici unú cuvântă în Russia.

„Acéstă scrisóre, vi se va trimite prin D. Baron Stroganof, care, dupé ce o va comunica I. Pôrți, este ordonatú a v'o înainta îndată.

„Maiestatea Sa Impêratulă mai ádaugá, pentru ultima óră, și consiliuri pe care vé îndémná din nouă să le urmați.

«Sub-serisú din Ordinulú M. S. I. T. R. Alessandru I.

„Contele Capo-d'Istria.”

„Scrisă la Laibah, în 14 Martie 1821.

„Pentru copie întocmai

„Alessandru Pini”.

De și Tudoră avea destule dreptăți spre justificarea sa, precum rezultă din cele mai susu disse, cu toate acestea nemăsurata sa mândrie și faptele selle arbitrării, atât de multă întărêtare spiritele căpitănilor albanezi în cătă ei ajunseră a conspira în contra lui, și se pregătău a-lă ataca cu cei 8000 ómeni ai loră, toți mercenari alleși, spre a-lă nimici cu desăvêșire împreună cu totă óstea ce-lă mai rămăsesse.

Prințulă Ipsilante neaprobândă uă asemenea faptă, care avea să provóce ună resbellă civilă din cele mai sângeróse, nu aderă la hotărătrea loră, și menajă împrejurările cu prudentă, póně când Tudoră, prin intervenirea cămăinarului Savva și a lui Gheorghe Olimbie, consimți, în cele de pe urmă, a se duce la Ipsilante. Astú-felă se păru că s'ară fi făcută între dênșii ună felă de împăcăcine, în urma căreia, rămăindă înțeleși în planurile lor, își jurară, pentru a duoa óră, credință recipocă.

Pe când ênsé G. Olimbie și I. Farmake ridicăseră în Bucuresci stégulă tricoloră ală libertății, Tudoră și cu Savva ¹⁾ nu ridicară și ei același stégă cu acellési culori, ci ridicară aitulă cu insigniile țerrei.

1) Scarlată Callimahă-Vodă. care se orânduíse Domnă în țerra Românescă, fiindă protectoră și voitoră de bine ală lui Savva îi dete, în intervallulă acesta, multe făgăduieli prin scrisori, îndemnându-lă a se sili să nimicească, prin

RIDICAREA STÉGULUI.

În ziua de 27 Martie, Duminică după amăzi, din îndemnul unui Arhimandrită grecă anume Vasile, amică și tovarășă ală lui G. Olimbie, fură chiamați doi preoți, fôr' a sci pentru ce, la casa lui Belliū, unde era domiciliată I. Farmake. Acolo, fiindă preparatū stégulū tricolorū de mătase, avëndū dreptū symbolū, de uă parte pe St : Constantin și Elena cu semnulū crucii, și cu inscripția „în acésta vei învinge”, ierū de cea l'altă parte unū Fenix cu cuvintele „din cenușa mea renascū”, priimiră ordinū a face rugăciune (sfeștanie). Unul din preoți, ținea în mâini St. Evangeliū, și în timpulū acesta, pré entusiasmatalū C. Chiriac Aristia ducëndū la umërū sacrulū drapelū desfășuratū, urmatū de vre-uă de ce ómeni cu spadele scóse, eșiră cu toți împreună din đisa casă, cântândū, „Strălučit-ai darulū teū astă-đi s. c. l. Apoi întonândū cânturile de libertate alle nemuritorulū Riga Ferreulū „Veniti copii ai Greciei” *) și alte multe asemenea cânturi de ocaziune, urmați de uă nu-

orī-ce chipă va putea, planurile rebellilorū si să stingă acésta rescólă câtū mai în grabă, încătū să pótă veni și dēnsulū a se aședa în scaunulū seū. De aceea Savva, luândū de acum înainte alte mēsuri, spre mulțumirea protectorulū seū, își transformă cu totulū purtarea.

(Nota Autorului.)

*) Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήμων, s. e, l.

merosă mulțime de cetățeni de toate clasele, cei doi preoți din capul glotei împreună cu sus numitul stegar, se opriră în mijlocul respântiei de la Curtea-Vechiă. După ce făcură și acolo rugăciune pentru mântuirea creștinilor dreptcredincioși. Înălțându la ceruri rugăciuni, tēmēia și lacrimi, strigară cu glas mare : „Mântuiesce Dōmne poporulū tēu s.c.l.” După acēsta, în mijlocul necurmatelorū detunări de arme. (fōră glōnțe) și a strigătelorū de *“Să trăiască libertatea”*, se întōrsera din nou la dīsa casă. Acolo stegarulū își implāntă stēgulū dē-asupra porții celei mari; și după ce i se închinara toți, mai deteră și alte focuri strigāndū în fine : *“Si la portile Bisantului”*. După terminarea acestorū tōte, instigatorii se duseră fie-care pe la cassele lorū. iēr poporulū care i urmasse, începū. fōră nici uā indemnare din afară, a se înrola de bună voiă în armată.

De și prin negocīarile urmate între Prințul Ipsilante și Tudor Vladimirescu, se știplasse, precum s'a declaratū mai în urmă, că relațiunile între ei presinta în viitorū ōre-care armoniā pentru binele comunū și în interesulū ordinii publice, din contra ēnsē, căci desbinările fațtōse, spiritele întăretate alle Albanezilorū, lipsa complectă de celle trebuinciose, și după tōte acestea și dificultatea d'a stăpēni pe capii oștenī ai ambelorū părți, nu întărdiară d'a provoca fiorosulū spectacolū alū anarhiei sēu, mai bine dīsū, alū listarhiei ¹⁾ într'unū modū așa

de infricoșător încât a compromisă cu desăvârșire una din cele mai sacre cauze: și în loc de rezultatele salutarii ce și propunéu, avu sfârșitulă cel mai jalnic și mai înfiorătoră ce și pôte cine-va închipui. Căci ostașii lui Tudor, mai cu sémă pandurii, neîncetându a deserta mereu năvăléu pe față asupra pacniciloră orașeni, bărbați sėu femei, îi prădaă diua 'n ameză mare pe drumurile orașului, spărgéu fōră nici uă temere casele boieriloră și după ce intraă în intru, unele din obiecte, care le convenéu loră, le hrăpéu și le vindéu în urmă Israelițiloră, prin mezată; iér pe acelea care li se păréu loră netrebnice, precum oglinzi, lustruri, diferite vase de cristală și alte mobile de alle casei, le spărgéu și le sfărămaă. Când iér intraă prin pivnițe, după ce béu și luau câtă vină putéu duce, prisosulă ce remănea prin buți ilă vėrsaă, spărgéndă vasele cu topōre sėu gaurindu-le cu glōnțe din pistōle. Nimeni nu mai cuteza să umble pe drumă îmbrăcată cu haine bune: căci, după ce că se uitaă, la aceia cari le purtaă, ca nișce fėre selbatice, apoi îi și insultaă, adresându-le pe lângă altele și cea mai disprețuitoare cualificare populară de Ciocoli. Totă cam prin asemenea fapte condamnabile se distinse și oștea lui Ipsilante căci și ómenii lui atacaă, fără sfiială în drumuri, pe pașnicii trecători; intraă și ei prin

curțile cetățenilor și luaă cai și arme; și decă vre-unul din stăpêni se încerca, din nenorocire, a se împotrivi la această hoția fățișă, era espusă a suferi maltratările celle mai neomenose.

Savva din partea sa, tăinuindu-și schimbarea politiceii sêlle, se conducea cu multă dibăcie în afacerile sêlle esteriore. așteptându ocașiune favorabilă; nu lipsea ênsă d'a se duce neincetată atâtă la Ipsilante câtă și la Tudor, și a le raporta despre jafurile comise în tôte ȕillele de către oștenii loră. Dreptă această 'i se și dette, de către amênduoi, ordină d'a publica prin orașă că, ori unde voră intra oștenii cu forța, sêu d'intr'ai unuia sêu d'intr'ai altuia, pentru furtișeguri, să 'i allunge stăpêni caseloră sêu cu arme sêu prin veri-ce altă mijlocă voră putea, fôră nici uă frică sêu sfiială. Astă-felă, după publicarea acestui ordină din partea lui Savva, se mai imputină ôre-cum grôza deprădăriloră.

Orașulă Bucureșci ênsă devenisse prada oșteniloră nedisciplinați și ală anarhiei crescênde. Capii oștiriloră, adunate în acestă orașă, nu găseă, se vede, nici măcară ună momentă d'a se putea chibzui și lua măsuri mai energice pentru înfrânarea abuzuriloră comise de către ostașii loră, cari, în realitate, nu erau de câtă uă adunătură de mercenari de diferite naționalități și condițiuni sociale. Cu modulă acesta, pe de nă parte lăsaă pe neno-

rociții locuitori ai orașului în disperare, ieră pe de alta își compromitéu nemecetătú cauza.

Acéstá stare de lucruri era mai multú datorită intrigiloró infernale a secretariului agentiei Austriace, Udritzki, cari se introduseserá, cu mare măestrie. În spiritele inculte și ambițioșe a capilorú oștași cari se șiléau fie-care din parte și cum să contribuiască mai multú la resturnarea planurilorú întocmite séu cum să le încurce, cu scopulú finalú, d'a le nimici cu totulú.

Poporulú, disperatú de atâtea schimbări și suferințe, cređu că singurulú miđlocú de scápare pentru dênșulú era fuga, și astú-felú începu a se depárta din București fie-care cum putea. Prin urmare, atátú cei închiși prin Mönăstiri cum și locuitorii din orașú, se decisserá a și încarca familiile și áverea lorú cu scopú de a trece câtú mai în grabá în Transilvania. Dér' când eșiau din orașú afará, dáu peste alte neașteptate nenorociri și mai mari; cáci, dupé publicația lui Sava, se respândise pe afará póné sub pólele munțilorú, uá multime din cäláreții lui Tudorú și a lui Ipsilante, Albanezi și Pandurii; și déca fugarii cádéu în mâinile Pandurilorú lui Tudorú séu a ómenilorú lui Ipsilante, își perdéu și bani și arme și cai și veri-ce lucru prețiosú mai avéu pe lângá dênșii, și astú-felú remanéu în completá neputință d'a merge mai înainte. Multe și numeroșe plângerii despre aceste jafuri și hoții venéu, mai în tóte șillele, și lui Ipsilante și lui Tu-

doru, dér' nieri uă indestulare nu li se făcea din partea acestora, sub diferite preteste și mai cu sémă pentru-că nu putéu supune la disciplină, pe nisce desertori îndărjiți de natura acestora.

In intervallulü acesta, se trimisseră de la Constantinopolü, către Mitropolitiä Moldovei și Munteniei, celle de mai josü cărți Patriarcale și circulari sinodale, care fură numai de cătū comunicate și prințului Ipsilante și lui Tudorü.

Grigorie, cu mila lui Dumneđeü, Arhiepiscopü alü Constantinopolei Noua-Roma și Patriarhü Ecumenicü.

„Prea sfinte Mitropolite prea cinstite și exarhü alü plaiurilorü, întru Sântulüspiritü iubite frate și silliturgü alü smereniei nóstre, kir , darü prea sfinției tälle și pace de la Dumneđeü.

„Ne este fórte anevoe a vë arăta prin scrisü cătū de multü a turburatü nu numai inima nóstră și a clerului întregü dér' și pe toți connaționali nostri locuitori in acéstă sapitală a Impărăției, de la micü pônē la mare, neasteptata mișcare revoluționară din țerră.

„Toți, cu lacrimile pe ochi și pătrunși de intristare și consternațiune, amü auđitü că Vodă Mihail care s'a înălțatü, cum nu'i se cădea, la scaunulü Domniei țerrei, a ajunsü a se arēta atātü de ingratü contra bisericei și contra puternicei Impărății, pusă de Dumneđeü asupra-ne ea stăpēnă ; și că, sub

masca de libertate, s'a declarat și in faptă și in adevăr inamicul alu națiunei, unindu-se cu acelul fugarū pribegū, asemenea ingrata, Alexandru Ipsilante. Ei, neconsiderandū nici celle sfinte nici dreptatea omenescă, călcândū și religiunea și morala, nu numai au amăgitū pe acei de acolo omeni simpli și de rândū, der' încă au și calomniatū, fără consciința, națiunea intrēgă, propunendū această uriciōsă mișcare revoluționară ca națională. Ensē Provedința și priveghierea a prea puternicei Impărății, prin scrisorile dovedite pe alocurea și prin formala insciințare dată din partea Excellenței sēlle ambasadorulū Russiei, a descoperitū faptulū și a cunnoscutū de unde provinerēulū, demascandū minciuna și viclesugulū de care se servescū aceștia, fără rușine, cum că arū fi avendū ajutorū, la aceste perniciose scopuri alle loro, de la guvernulū Russiei, după cum s'au publicatū astă-zi in audulū tuturorū prin inaltulū impărătescū firmanū datū intr'adinsū in această privința.

„Prea puternica Impărăție s'a încercatū prin midlōce păcīnice a 'nabuși această culpabilă întreprindere, și sânta Biserică a lui Hristos, in priveghierea sa asupra tuturorū connaționalilorū, a publicatū, după datorie, cărți și le-a împărțitū prin exarhi povățuindū pre toți cei rătăciți, in genere și in parte, celle de cuvīnța pentru mântuirea loro, invitandū-vē, totū de nă dată la credincioasa supunere și ascultarea ce se cuvīne raielui; ier' pe au-

torii și pe cei cari voru urma după povețele lor, supunându-i la blăsteme și anateme, ca pe niște perturbatori declarați, cari au dorit vârsarea de sânge a atâtoru inocenți compatrioți.

„Assemenea scrisori se trimitu acum și in'eparhia pré sfinției t'elle și către iubitorii de Dumneđen episcopi ai vostri, din care te vei informa mai de aprópe. Scriindú ênsé in deosebitú acésta către prea sfinția ta, te invitămú ca să publici, in plină biserică, tuturorú creștinilorú celloరు de sub spirituala ta păstoria, înțellesul acestor bisericesci scrisori alle nóstre, silindu-te cu totú clerulú a le aráta ráta-cirea intru carea ei se aflá, risipindú zádarnicele lorú cugetári și încredințându-'i, in fine, cá, de vorú stáru in acésta disperatá întreprindere; pregátescú peirea întregéi lorú națiuni, mai convingéndu-vé, către acésta, cá, déca nu-'și vorú îndrepta greșéla cu uná desávêrsitá cáința sincerá, Biserica 'i va considera ca desbinați din totalitatea credincioșilorú și lepádați de dênsa ca cáduți sub eternul anatemú.

„Prea sfinția ta, iubite frate, vei fi cu deosebitá luare aminte, înțelegéndú cá vei da cuvêntú mántea scaunului Marelui judecátorú, nemitar-nicú, in acea strașnicá și a judecáții, despre toți connaționali de acolo, cum și despre toți cari vorú sufferi vre-unú réu din partea acelloరు ráta-ciți. Din mána ta se va cere sángele lorú, déca nu vei preintêmpina prin cuvêntú și prin fapte îndrep-

tarea cuviincioasă, decât nu'ți vei împlini datoriile de Arhierie, înduplecându pe cei amăgiți, priimind și ertându pe cei pocăiți și deslegându-i de acele jurăminte satanice; ier pe cei abātuți detetându-i și persecutându-i, conformându-te întru toate bisericei și prea puternicei noastre Impărății. Căci decât, ferescă Dumneșeu, te vei împotrivi și vei lucra contra celor preserise de Biserică, seu prin cuvântu seu prin faptă, seu prin eugētū, din acellu momentū vei fi consideratū ca cădūtū din rangulū Arhierescū, de sine-ți condamnatū și ca unū membru străinū alū bisericei lui Dumneșeu, supusū unei catereșiri (excomunicări) irrevocabile. De aceea, prea iubite frate, silesce-te, câtū vei putea, a evita pericolulū sufletescū, pentru-că și acéstă sinodicescă carte ce ți se trimite, s'a scrisū cu șirōe de lacrimi pe chiarū sântulū altarū: așa de mare a fostū justa indignațiune a Bisericei în contra perturbatorilorū liniștii publice.

„Așteptămū să ne bucurămū cu grabnice respunsuri din partea sfinției vōstre arētându-ne fericită realizare a celor de mai susū coprinse, ca să te cununămū cu obșteșcile noastre bine-cuvēntări și rugăciunī; ier darulū lui Dumneșeu fie cu prea sfinția ta.

„Alū Constantinoplei întru Hristos frate.“

Grigorie cu mila lui Dumnezeu, Arhiepiscopu alii Constantinopolei Noua-Roma și patriarhu ecumenicü.

„Prea sântite Mitropolitte prea cinstite și exarhü alii plaiurilorü, intru spiritulü sântü iubite frate și silliturgü, și D-vósträ, prea cinstiți boierü pämêntenü și străini, locuitorü ai acestei țerrü, onorabili neguțatorü și D-vósträ Starosti ai tuturorü bine-cuvântatelorü brasle și toți dreptü-credincioșii creștini de veri-ee tréptä, iubiți filii duhovniceșii ai noștri, darü și pace voe de la Dumnezeu.

„Unü adevêrü mai luminatü de câtü sórele este, că recunoscința către bine-făcatorü este cea d'ântéiu bazä a moralei, și că acella care priimeșce unü bine și se arétä nerecunoscêtorü, este, celü mai rêu d'între toți ómenii.

„Acéstä rëntate o vedemü combätutä in multe părți alle st. Scripturü, și chiarü de către ênsuși Domnulü nostru Isus-Hristos neertatä, precum avemü exemplulü lui Iuda. Când ênsë nerecunoscința este insoțitä și de Duhulü făcêtorü-de-relle și resvrätitorü in contra bine-făcêtoarei nóstre prea puternice și nebiruite Impêrății, atunci arétä și uä purtare contra lui Dumnezeu : pentru-cä disü este că „nu este Impêrăția și stäpênire de câtü numai cea orânduitä de la Dumnezeu;” și veri-care se impotrivesce acestei de Dumnezeu preste noi

orânduite puternice Impărații, acela se împotri-
vește voinței lui Dumnezeu. Aceste două esențiale
și temeinice dătorii morale și religioase, le-au călcatu
cu uă nespūsă semeție și îndrăsnelă, atâtu orân-
dutilu Domnū alū Moldovei cum și Al. Ipsilante.
Toți connaționali noștri cunnoscū nenumēratele
mili câte au reversatū prea puternica Impērația
noștră asupra acestui rēu-cugetătorū Mihail: din
micū și neînsemnatū 'l-a înălțatū la vrednicū și
la mărire; din nesciutū și umilitū 'l-a ridicatū la
slavă și la cinste; 'l-a înbogățitū, 'l-a îngrijitū și
în cele din urmă 'l-a onoratū cu strălucitulū
scaunū alū acestii Domniū, făcēndu'lu domnū pes-
te poporū. Ensē elū, de fire, rēu-cugetătorū fiindū,
s'a arētātū unū monstru însuflețitū de nerecunos-
cință; și unindu-se cu pribégulū Al. Ipsilante, a-
mēnduoi rătăciți de minte și de uă potrivă tru-
fași ambițioși sēu mai bine vanitoși, au proclamatū
libertatea nēmului creștinescū și, cu glasulū acesta,
au atrasū pe mulți și din cei de aici, răspândindū
și propovēduindū, în mai multe locuri, ca să amă-
gēcă și să tērască, în aceeași prăpastie de pierza-
nie, și pe alți mulți din connaționali noștri. Si ca
să pōtă incuragia ore-cum pe cei ce le ascultaū
povețele, întrebuintarā și numele puterii Russesci,
propunēndū că și dēnsa este unită cu cugetele și
cu mișcările lorū, propunere cu totul neadevē-
rată, și nefundată; căci nu este de câtū uă nās-
cocire a deșertelorū cugetări alle lorū. Spre do-

vadă ca uă asemenea propunere nu numai că este moralicesce imposibilă dăr încă și ca unu blamă adusu puternicei Impărății Russesci, însuși Exelentia sa ambasadorulă acestei puteri a declarat aici formală că Imperiul Russescă n'are nici uă sciință despre acestu lucru, și că, din contra, osândesce și defaimă acéstă urăciósă faptă. Cu nisce asemenea uneltiri violene, numiții au formatu acéstă primejdiósă scenă împreună și cu conlucrătorii lor amici séu mai bine inamici ai libertății, indemnându lumea la uă faptă urăciósă, nesocotita și condamnată de însuși Dumneđu, spre a turbura repaosul și pacea contraților noștri, credincioși supuși ai prei puternicei Impărății: de care pace ei se bucură sub umbra sa protectóre, cu atatea privilegii de libertate, câtu nu se mai bucură altu poporú supusu; precum, mai cu sémă, și intr'alle religiei nóstre, care s'a păzitu și se păzește încă pôně acum, nebantuită pentru a nóstră suffletésca mântuire.

„In locu dăr' de iubitori ai libertății, ei s'au arătatú vrăjmași; in locu de iubitori ai némului și ai religiei, ei s'au arătatú pismași némului și religiei lorú, uneltindú vai! ca nisce ómeni fôră temere de Dumneđu și fôră conseiință, a întărêta prin disperatele lorú fapte mânia bine-voitórei și puternice Impărății in contra supușilor ei, frați ai noștri, și silindu-se a aduce peirea obștésca și catastrofă preste creștinismu.

„Nisce asemenea fapte, auzindu-le atât noi și toți frații d'înprejurul nostru, cum și toți membrii bine-credinciosului nămă creștinesc de verice tréptă, ne-amă simțită coprinși de multă mahnire sufletescă; și, porniți din părintescă dragoste și bisericescă îngrijire, ne-amă grăbită a vă însufla cele de cuviință spre mântuire. Deci, scriindu-vă acesta, vă invităm și poruncim Arhieriei tälle, ca și ênsu-ți d'a dreptul și prin cei supuși ție Egumeni, Ieromonahi și părinți duhovnicești, să faci în de obște cunoscută încellăciunea numiților voitori-de-rău, și să întăresci pre cei de sub duhovnicésca ta păstorie, de orice tréptă voru fi ei, la paza credinței lor de *Raielle* cum și la supunerea și ascultarea lor către acéstă de la Dumneđeń orânduită preste noi prea puternică Impărăție, risipind prin vederate dovedî alle adevărului, uneltirile acellor primejdioși ómenî și dovedindu-i de nisce zădarnici turburători ai obștei. Apoi, nici Arhieria ta, nici sufletésca-ți turmă să nu dați vre-ună ascultare la vorbele și la mișcările lor, ci, din potrivă, să-i urăți și să fugiți de dênși, pentru-că și Biserica și nămulu 'i are sub ură, grămădindă asupra lor blăstemele cele mai osânditoare. Biserica 'i are despărțiți din întregimea sănătósă și neprihănită a creștinilor ca pre nisce mădulare putrede, ca pre nisce călcători a legilor Dumneđeesci și a poruncilor Sf. Apostoli; ca pre nisce înfruntători ai sfântului Dar de recunoscință și de mulțumire către

facătorii-de-bine; ca îndărătnici legilor sociale și morale; ca uneltitori neconștiințioși ai peirei nevinovaților frați ai noștri creștini, ei sunt blăstemați, afuriși, neertați și nedeslegați după moarte și supuși vecinicii anathemi; pietrele, lemnele și fierul să se topescă, ier' ei nici-ua dată. Aceste blăsteme aruncăm cu ochi inecați în lacrimi și plini de sufletescă amărăciune. — Si fiindu că pe lângă alte s'a mai aflatu cum că uneltitorii acestui satanicescu cugetu de rescôlă au făcutu și ua înfrățire între dênșii, legându-se și prin jurământu afle că acestu jurământu este unu jurământu amăgitoru și neleginitu, ca și jurământulu lui Erodu carele, spre a nu și călca jurământulu ce făcuse, tăia capulu sântului Iónu Botezătorulu. Asemenea și umiții, decă voru stărui intru a-și păzi celle prin jurământu făgăduite acestei cete de rău-voitori, care are de scopu peirea nêmulu întregu, este vederatâ câtu de primejdiosă și eondamnabilă este pornirea loru. Din contra, călcarea acestui jurământu, mântuindû nêmulu de spăimântătoarele primejdii ce-lu amenință, este ua faptu cu totul mântuitoare și plăcută lui Dumnezeu. Pentru acéstă, prin darulu sfântului Duhu, Biserica desființeză și mimiceșce acestu jurământu, priimindû și ertându prin deslegare pe cei cari se voru pocăi și se voru întorce din rătăcirea loru, îmbrățișându cu inimă curată supunere: loru de *Raielle*. Apoi, îndreptându ne cuvântulu și către Arhieria ta în parte, dicemû

că, decă nu vei urma poveștelorū ce întru Duhulū sfântū îți scriemū bisericeșce prin acēsta, decă nu vei depune, prin faptă, silință și stăruință pentru risipirea uneltirilorū, pentru înfrânarea abuzurilorū și a neorânduielelorū, pentru întorcerea cellorū rătațiți, pentru urmărirea și răsbunarea directă și indirectă a cellorū cari vorū stărui în cugetele de resvrătire. decă nu te vei uni în cugetū cu Biserica, și, într'unū cuvēntū, decă prin veri-ce chipū, te vei împotrivi puternicei Impărății, comunei noastre făcētore-de-bine, te avemū popritū de la veri-celucrare Arhierescă și, prin darulū sfântului Duhū, căđutū din rangulū Arhieriei și seosū din sīnulū cellorū sfinte, desbrăcatū de darulū Dumneđeescū și vinovatū foculū vecnicū, ca pre unulū care ai alesū și ai preferatū peirea nēmului nostru.

„Așa dér', iubiți frați, deșteptați-vē, pentru Dumneđeū, și lucrați dupē cum Bisericesce vē îndemnămū, căci noi asteptămū, câtū mai în grabă, fericita îndeplinire acestorū scrise, ca și darulū lui Dumneđeū și nemărginită lui milă să fie cu voi toți.

«1821 luna Martie.»

„S'a iscălitū soborniceșce pe prea Sf. Pristolū, de către smerenia noastră și a prea fericirei sēlle și de toți sfinții Arhieriei :

Alū Constantinopolei Grigorie. — Alū Tessalonicului, Iosif. — Alū Ierusalimului, Policarpū. — Alū Târnovului, Iónikie. — Alū Kesariei. Iónikie. —

Alu Adrianopolei, Doroteiū. — Alu Eracliei, Meletie. Alu Brussei, Meletie. — Alu Kizicului, Constantie. Alu Didimotihului, Callinicū. — Alu Nico-mediei, Atanasie. — Alu Anghirei, Atanasie. — Alu Nikeei, Meletie. — Alu Nacsei, Grigorie. — Alu Halkidonei, Grigorie și Meletic. — Alu Sifnului, Callinicū. — Alu Derconului, Grigorie. — Alu Fanarului și Farsaleloru, Damackin, ș. c. l.“

Notabilii din Bucureșci, cum s'a mai disu, fugiseră în imperiul austriacū, ier' cei l'alți locuitori, amăriți pe de uă parte de semeția oșteniloru carii turburau liniștea publică, ier pe de alta parte simțindū muștrați de consciința, decă arū fi voitū să ajute pe rebelii excomunicați de patriarhulū, îi blăstemaū cu ură și persecutaū, precātu putēu, tôte întreprinderile lorū.

CAPITOLULU V

Plecarea prințului Ispilante din Bucureșci la Tergoviște. — Fortificările lui la acestū orașū și alle lui Tudor la Mönăstirea Cotroceni. — Tudor continue înțelegerea sa cu Turcii. — Poprirea Mitropolitului și a cătorū-va hoieri la Bel-vedere. — Înțelegerea lui Savva cu Turcii. — Causele învrăjbirii d'între Savva și Tudor. — Desertarea ómenilorū lui Tudor și ai lui Ispilante, și proiectele acestora spre înfrânarea desertorilorū. — Însemnarea celor omorâți și a altora la Constantinopole în epoca aceea. — Noua recrutație și legi ostășesei alle lui Ispilante. — Ridicarea stégului libertății în Bucureșci de către Tudor și Savva.

În urma publicării menționatei scrisori a contelui Capo-d'Istria și a hotărârilor împărătesei de

la congresul din Laibah, cum și în urma circularilor patriarhului de la Constantinopole, prințul A. Ipsilante, se simți coprinșu de cele mai negre cugetări, vedându-se persecutat din toate părțile. Nedomirirea lui se mărea și mai mult, vedându, cu profundă nemulțumire, purtările ostașilor săi contra buneii cuviințe și a onórei, nesupunerea și desertarea lor. Din aceste cauze, întristându-se din ce în ce mai mult și simțindu-se contrariat în proiectele sélle, se decisse a se retrage de la Colentina și a se duce la Tergoviște, în județul Dâmbovița. Deci, plecându la 1 Aprilie și ajungendu acolo, își aședă tabera pentru câtu-va timp, cu scopul d'a se mai aduna și alte detașamente de óste care venéu în toate dillele de prin Bassarabia, Moldova și de prin alte părți; și totu-uă-data de a mai recruta și din România câtî va putea să mai attragă în partidul său. Astu-fel, luându sub stăpénirea sa, cu consimțiméntul lui Tudor și alú Divanului, patru județe de prin prejur, și a nume : Dâmbovița, Prahova, Muscelu și Săcuieni, orândui și prefecti pe cari voi el, prin mijlocul cărora aduna banii contribuției precum și pe al scutelnicilor boieresci ¹⁾ pentru lefile trebuinciose ostașilor săi.

1) Acestea erau un fel de beneficii care se acorda boierilor de către Domn, și potrivit cu rangul și cu clasa fie-cărui se da numărul scutelnicilor, de alú cărora

Din această stare a lucrurilor, înțelegându Ip-silante șovăirea și duplicitatea lui Tudor Vladimirescu (care continua d'a se înțelege în secret cu Pașii de peste Dunăre pentru scopurile s'elle); mai vedându asemenea și împușinarea armatei s'elle, carea, împreună cu albanezii și cu toți voluntarii, abia se urca pône la 12000 ómeni, și că aceștia, fiindu risipiți prin satele și orașele județelor sus-menționate, se depărtau mai multu apucându spre munte, ca să pótă mai bine jáfui pe bájenarii de pe drumulú Transilvaniei; vedându-le dicu. tóte ace-
stea, nu întârđia d'a-și pierde frumósele illusiuni ce-
și făcuse pentru niaréța sa întreprindere, cum și a se
incredința elú însuși că era uá întreprindere mai
presusú de capacitatea sa. Tóte aceste împreju-
rări contribuira de a'lú face să fie coprinsú de
descuragiare și a nu mai crede în succesú. Dér
totú-de-uá-datá, naturala ambițiunie a caracteru-
lui s'eú ilú obligá de a'și manține hotărírea cu
statornicie precum și de a lua precauțiuni de asi-
gurare contra veri-cárei întemplári neprevédute.
Prin urmare, pe la jumétatea lui Aprilie, pe de uá
parte trimise pe prințulú G. Cantacuzino în Mol-
dova, spre a lua sub comanda sa oștirea de acolo,

venitú se bucuraú, dreptú léfá, în totú cursulú vieței. Iér
dupé mórte, copii lorú luaú, dupé dreptú, numai jumétate
din acelú beneficiú. Astá-đi au lipsitú cu totulú.

(Nota Autorului.)

iér pe de alta orândui, în locu lui, de capū alū *Battalionului sacru* pe Vasilie Caravia. După acésta, fôr' a lăssa să trecă timpū, adusse, din celle patru județe de sub stăpênirea sa, unū însemnatū numărū de salahorī, și începēndū să ridice vechile întăriri de prin prejurulū Têrgoviștei, destupă șanțurile care de sute de ani stau înfundate, și se fortifica în orașū grămădindū, cu multū activitate, nu numai provisiuni pentru mai multa timpū, dēr și munițiunile necesariī pentru vre-unū casū de asediū: neavēndū ênsē proiectile de ajunsū luă plumbulū de pe invelișulū Mitropoliei din Têrgoviște ¹⁾ și turnă d' într' ênsulū glônțe.

Tôte câte făcea Ispilante la Têrgoviște, Tudor le făcea în Bucureșci, adică, și elū aduna cu forță, în tôte dillele, mulțime de ómenī din orașū, săpa la șanțuri împrejurulū Cotrocenilorū, unde se aședasse, ridicându-și retransamente spre a pune 4 tunuri, pe care nu se scie de unde le avea. Afară de aceste, mai făcea și bómbe pentru tunuri, precum și sulite pentru panduriī cei fôră arme; și adunēndū totū felulū de provisiuni, mai cu sēmă pesmeți și pastramă, se fortifica acolo, ca cum arū fi prevēdēndū și dēnsulū vre-uă înconjurare în-

1) Orașulū acesta era în vechime capitala României și scaunū Domnescū, avēndū uă posițiune tare și uă forteretă. Astă-đi este unū simplu orașelū mai multū în ruine.

delungată. Totu pentru acestu scopu cerea, cu multă urgență, și priimea de la vistierulū țerrei, banii contribuțiunilorū impuse, cum și pe acelea pe care mōnăstirile și corporațiunile se legaseră prin in-scrisū a respunde directu către Tudor, încă de la prima lui sosire in Bucuresci. Pandurii, din parte-le, ocolindū prin orașū ca nisce adevērați bandiți, nu cruțară nici finū, nici ordū, nici păseri nici nimicū, jăfuindū intr'unū cuvēntū și pustiindū tōte curțile pe unde intraū.

Din partea sa Tudor, urmāndu-și correspondința cu Pașii de la Brăila, Silistria, Giurgiu și Vidin, îi incredința că elū nu este rebellū contra împērăției, ci credinciosū supusū alū ei; și că, numai pentru drepturile poporului, elū fu nevoitū să întreprindă acēstă mișcare. Dreptū aceea și astepta cu nerăbdare și cu speranță a vedea pe unū trimisū din partea împērăției, care să cerceteze cu de amēnuntulū tōte abuzurile și tōte nedreptățile cāte s'aū făcutū poporului, și să restabilēscă, pentru totū-dē-una, buna ordină și stăpēnirea țerrei cu legi drepte. Către acestea îi mai ruga d'a nu face, pōnē atunci, nici uā mișcare de ostilitate in părțile Dunărene alle Romāniei. spre a nu se întâmpla din acēsta și alte pagube nenorocitelorū *raielle*. Iēr' spre incredințarea supunerii sēlle, mai trimise și altă plângere din partea țerrei, conformă celei precedente, lăssāndu-le totū-uā-datā și omeni dreptū otagiū (zalog) din partea sa. D'între

aceștia era și unul anume Borănescu, care fu mai în urmă reținut, pentru mai multă timp, ca prizonier de către Pașa din Silistria. Assemenea și Turcii, incredințându-se ore și cum, trimiteti adese-ori și ei din parte-le, către Tudor și către Divan, Turci travestiți 1) pe cari, după ce i priimea cu multă politeța și afabilitate, i inapoia ierăși fōră cea ma mică supărare

Tudor, nutrindă încă de la început dorința d'a ocupa și Mitropolia din Bucureci, nu inceta de a da lui Savva, in tōte șillele, diferite motive care intretinēu și intărețau ura d'intre dēnșii.

Mitropolitul, prevēdendă că acesta avea să ajungă, in celle de pe urmă, și la arme și că, prin urmare, se va primejdui și orașul, pe de uă parte înduplecă prin cuvinte pe Savva d'a părăsi ocuparea Mitropoliei, ierpe de alta rugă pe Tudor a i acorda voia să plece din Bucureci împreună cu Episcopul de Buzeu și cu alți șesse boieri notabili inchiși și ei acolo, și anume: Marele spataru Grigorie Bălenu, cu cei doi gineri ai sei N. Văcărescu și C. Herăscu, Marele Vistieru Filipescu, Marele Vornicu G. Slătinenu și Marele Vornicu A. Nenciulescu, cari se temeu ca nu cum-va

1) Acești trimiși erau mai mult pentru a spiona, ier nu din sinceritate, precum se prefăcēu in convorbirile lorū cu Tudor.

să vie Turcii fără veste (cum se șoptea că se grămădescu pe la cetăți spre a năvăli asupra rebelilor din țerră), și să li se primejduiască viața.

De uă-cam-dată Tudor se păru că consimți la drépta lor rugăciune, și dându-le voia de plecare îi și insoçi pôně la uă distanță óre-care, cu uă numerosă escortă de pandurii. Dérú îndată ce aceștia se depărtară de București, 1) Tudor, călcându-și făgăduința dată, pe de uă parte trimise la Mitropolie pe Hagi Prodan cu vre-o 300 de sêrbi și pandurii, și găsindu-o evacuată de Savva și de ómenii lui o ocupară; iér pe de alta expediă după Mitropolitul și numiții boierii, alți ostași cari cu forță îl obligară atătú pe elú câtú și pe cei-l'alti 2) d'a se întorce inapoi. După acésta îi dusse, din ordinulú seú, la Belvedere, lângă Cotroceni, proprietate a Marelui logofétú Constantin Goleșcu, unde

1). Pe Episcopulú de Argeșú, Ilarion, îlú oprise Tudor la începutú pe lângă dênșulú, avendu-lú de secretarú, ca pe unú bărbatú literatú, și de la care, mai târđiú, și noi amú aflatú nu puține din faptele necunnoscute alle lui Tudor.

2). Afară de spătaru Gr. Bălenu cu ginerii seí: căci elú arătându decorația Russescă ce purta la peptú, díse lui Tudorú că merge spre Têrgoviște la Ipsilante; asemenea și unulú din ginerii seí, care se afla în serviciulú lui Ipsilante, purtându chiarú și uniforma *Batallionulur sacru*; și astú-felú fură liberi de a-și urma nesupărați callea înainte.

(Nota Autorului.)

fură reținuți for'a mai avea libertatea d'a eși de acolo.

Prin urmare și toți cei-l'alți hoieri rămași în București pentru serviciul public, adunându-se în toate dillele acolo cântau, ca într'unu Divan, și câte-va pricină după ordinii lui Tudor.

După ce H. Prodan intră și ocupă Mitropolia, Tudor totu nu se mulțumi numai cu atât, ci introducându prin stratagemă pandurii și la mănăstirea Mihai-Vodă, silii pe ómenii lui Savva, cari păzeu acolo pentru a evita veri-ce vėrsare de sãnge, d'a se retrage forã sgomotu. Mai rămăseserã ensẽ sub stãpėnirea lui Savva încă douẽ mănãstiri, Radu-Vodã și Antimũ, pe care Tudor persista multu a le ocupa totu elu.

Savva, de și nu se simția atât de slabũ, încãtũ sã nu pótã respinge pretențiunile lui Tudor, prevėdėndũ ensẽ pericolul de care era amenințatũ orașulũ la unũ casũ de conflictũ provenitũ din acẽstã causã, consimți a se retrage și din disesele douẽ Mănãstiri. Dupẽ ce d'er' elu își ridicã ostașii și de acolo, ocupã Tudor cu al sei și aceste pozițiuni și, forã a pierde timpũ, introdusse în cea d'antėiũ unũ numėrũ de cați pandurii putu sã dispunẽ; ier in cea-l'altã aședã pe C. Mataragi-Bașa, cu 70 de albanezi și 100 de pandurii. În urmã aședėndũ sentinele, le ordonã sã corespundã unii cu alții în modulũ intrebuintatũ prin cetãți, strigãndũ tótã nóptea cuvėntulũ russescũ „slușai” (ascultați).

Prin toate aceste fapte Tudor arăta nu că se temea de vre-ua năvălire a Turcilor, căci elu scia bine că la ua asemenea întâmplare nu era în stare d'a li se împotrivi din disele mănăstiri singurū numai cu pandurii; ci le făcea acestea mai multu temându-se de Savva, care și elu începuse a corespunde în secretū cu Turcii, după cum se informasse Tudor din sigure sorginți ¹⁾ și pe care 'lu bănuia. Înteu, ca nu cum-va, înainte de a sosi Turcii, să-'lu atace fără veste prin vre-ua strata-gemă seū să se unescă, după venirea lorū, cu dênșii și să-i nimicescă toate planurile, primejduindu-și si viața; alu duoilea, socotea cum că atâtū prin ocupa-rea diselorū mănăstiri câtū și prin alle cellorū alte pozițiuni ce ținea elu, va putea să slăbescă cu încetu pe Savva și să-și implinescă, după aceea, toate sco-purile sēlle în privința avuțiilor mișcătore ce se depuseseră în mănăstiri spre asigurare, atâtū de către boieri câtū și de neguțatori.

1). Secretarulū agenției Austriace din București. U-dritzki, care fusese mai înainte secretarū și la Amba-sada de la Constantinopole, inamicū neîmpăcatū alū creș-tinilorū (fiindū de origină Israelitū) și mai cu sēmă alū Gre-cilorū, omū cruntū și cu o figură respingētore: pornitū nu-mai din rēutate, se silea de mai multū timpū prin felurite intrigi și îndemnări dîlnice, cum să desbine și pe Savva și pe Tudor din spiritulū Eteriei și să 'l unescă în secretū cu Turcii. Totū elu unelti în urmă și jalnica ucidere a lui Sav-va de către Turci precum se va vedea mai la valle.

(Nota Autorulū)

Savva ênsë, dupë predarea ȃiselorü mönăstiri, înțelegëndü tôte proiectele lui Tudor, începu a fi din ce în ce mai atênțiosü cãtre dënsulü. Decî, avëndü sub comanda sa ca la 800 de albanezi aleși și peste 1000 de bulgari-tabaci din București, dette din nouü ordinü în totü orașulü, ca toți cetățenii să fie gata cu armele în mână pentru ori-ce întëmplare. Ier în mönăstirile St: Gheorghe-Nouü și Serbanü-Vodă, la care își avëu ochii atîntați Tudor cu ai sêi, pentru-cã acolo se depuseseră, ca într'unü azilü sacru, celle mai multe și mai prețioșe obiecte, acolo, dicü, nu numai că popri intra-rea pandurilorü, dër' încă luă cu multă serio-sitate mësurile celle mai riguroșe pentru a le păzi pe din intru și pe din afară, cu uă neadormită priveghiere.

Acéstă stare de completă anarhiă, cu dreptü cuvëntü punea pe toți ómenii serioși în mare neli-niște și 'i făcea să nu mai credă în succesul ace-stei întreprinderi; ier pe ostașii cei cu uă judecată sănëtösă 'i mälinea förte multü întârđierea și inac-țiunea capilorü oșteni din ambele tabere: astü-felü cã, vedëndü pe de uă parte cã Tudor se ocupa cu facerea de șanțuri la Cotroceni, ier pe de alta, cã Ipsilante rescolea vechile șanțuri d'împrejurulü Tergoveștei, muncindü atăta lume și sleindü țerra cu așa mari cheltuieli pentru nisce întreprinderi atätü de zădarnice, sentimentulü patrioticü și en-tusiasmulü tuturorü se schimbă de uă dată într'uă

neîncredere nemărginită; pentru că toți bănuiau, și nu fără cuvânt, ca toate cele făgăduite de la început de către capi reșcolei avu să se întoacă în contra. Nu mai puțin turbură spiritele oamenilor, mai cu osebire pe a lui Sava și Tudor, orânduiriile capilor armatei de către Ipsilante, carele, în locu d'a se servi cu vitezul patriotu G. Olimbie seu chiaru și cu Savva, caru cunoscu mai bine decât ori-care altu pozițiunile și spiritul locuitorilor, elu, din contra, orându capu alu artileriei și alu *Batallionulu sacru* pe Caravia, ier pe Duca alu voluntariloru Albanezi. Acestea și alte asemenea vedendu barbații cei mai serioși, și presimțindu catastrofe începura a se retrage; și celu d'antéiu fu protomedicul lui Ipsilante Epaminonda, care pleca din Tergoviște în Transilvania, împreună cu alți câți-va comerciați înrolați în *Batallionu Sacru*. Acesta urmare a loru produse nu puțină turburare în oștire. După aceștia și alți mulți din oamenii pașnici caru, mișcați numai de unu nobil sentimentu pentru liberarea patriei loru subjugate, își cheluissera tota averea spre a merge după Ipsilante, cunoscendu acum amăgirea întru care se aflau, pându când să gască ocașiune favorabila spre a se depărta. Căci, pe când la începutu Ipsilante promitea în proclamațiunile selle că va trece Dunărea spre a se incorpora cu oștirile cari-lu așteptau sub arme în provinciile de peste Dunăre, Serbia și Bulgaria, și a năvăli apoi împreună cu

dânșii în Tracia, Macedonia și Grecia, pentru realizarea grandioșelor proiecte ale acestei revoluțiuni, ei îl vedură, din contra, perdându-și timpul la Târgoviște și ocupându-se cu lucrări de apărare: ier pe unii din capitaniii lui, spre exemplu pe Duca, Caravia și alți bărbați de arme, în cari sta totă speranța de izbândă acestei întreprinderii, îi vedură jăfuind poporul fără sfială și sfășind nenorocita țerră Românească. Pe de altă parte ier, pre Tudor și Savva 'i vedeu desbinați între dânșii și detașați din întregul corp al oștenilor și totu-nă-dată în înțellegeri secrete cu Turcii, fie-care în parte. Némulțumirea creșcea și între pandurii lui Tudor carei vedendă că speranțele ce ei hrănău nu se realisau și că Tudor, sosindă la București, nu le permitea să jăfuiască casele boierilor, nici resturna clasa boierescă spre a-i pune pe dânșii în locul lor la cărma țerrii, nici împarte între dânșii proprietățile boieresci, ci că el, din contra, adunandă toți banii din țerră, se ocupă cu fortificarea mănăstirii Cotroceni spre a putea să reziste la ori-ce atac, considerau această purtare a lui Tudor ca nă pierdere de timp pentru dânșii, cu atât mai multă că nu primău nici lefură și erau muritori de fôme, din cauza împușinării porțiilor (taină) reglementare s. c. 1.

Turcii de la Vidin, începuseră deja a face adese incursiuni și încălcări pe la marginile județelor de peste Olt, și a amenința pe locuitorii

loră cu ucideri. Prin urmare, nici Pandurii nu întârziară de a deserta mai în toate Țările și a se întorce în cete numeroase pe la căminurile lor: dér vai și amară de satele pe unde trecu ei la întorcerea lor!

În adevăr, necurmatele jafuri și relele neauđite ce au sufferit pe atunci nenorociții locuitori a țării Românești, semănau cu ună cataclismă de-structoră cădută asupra lor, din urgia cerescă; căci asemenea nenorociri și persecuțiuni nu se mai veduseră pe pământul țării Românești din Țările Domniei lui Mihnea Vodă ală III-lea; și celă d'ânteu esemplu ală atătoră neauđite rele, ilă dedeseră Pandurii și Bulgaro-Serbi de sub Tudoră cu vorba *Za-vera* (pentru lege¹⁾, ier sfârșitulă se ambiționară ală complectă cu ună neauđită ferocitate, Arnăuții strigându. „*Să trăiască libertatea.*”

Desertarea *volintiriloră* înarmați, crescându din Ți în Ți într ună modă spăimântătoră, turbură pe cei duoi capi ai loră astă-felă că ei începură a se gândi seriosă cum să găsească vre-ună mijlocă d'a o înfrana; dér confusiunea de spirită în care se găseu și amortirea întră care ajunseseră, îi popreu de

1). Cuvântul acesta a lăssată epocă în totă Moldo-România, pōnă în Țările de acum, și se obicinuesce a se dice în genere de omeni în convorbriile loră *«din vremea zaverii»* adică, de la revoluția din 1821; ier rebelliloră se dicea; *Za-vergi*.

la ori-ce măsură energică. Cu toate astea, spre a mai curma desertarea continuă a pandurilor, de uăcam dată se serviră de unū mijlocū expeditif: se gândiră a respândi în toate ȕillele nuvelle false inventate, cu diferenȕa că Ipsilante le modifica la Tergoviște, pe când Tudorū le priimea gata și le respândea în Bucuresci, spre a mai învia speranȕele poporului și a mai distra pe oșteni din gândurile lorū de desertare. — Aceste nuvelle erau concepute astū-felū: „Că în scurtū timpū are să sossescă mulȕime de oștire russescă, cu numerosă artilerie și Cazaci [(pe cari une-ori îi puneu în Iași, alte ori la Bêrlad și alte ori la Galaȕi, ș. c. l).

„Că totă Grecia și Rumelia este revoltată, că creștiniī facū pretutindeni cele mai grozave biruinȕe contra Turcilorū.

„Că Constantinopolū este inconjuratū pe apă și pe uscatū de Greci, cariī au și ocupatū partea numitā „Galata“, Arsenalulū (Top-hana), și că în cutare ȕi are să și cadă în mâinile lorū.

„Că prinȕulū C. Cantacuzino, plecândū spre Focșeni cu câte-va sute de pedestri din *Batallionulū sacru*, s'a respânditū veste că îndată dupe sosirea lui la Galatz s'a făcutū mare măcelū în contra Turcilorū.

„Că revoltându-se și Bulgaria, a năvălitū unū corpū de dece mii Bulgari și au luatū Siștovulū și toate șalupele turcilorū, ce se aflaū acolo spre pază, și că pentru această inveselitōre nuvellă, Ipsi-

lante a datu unu mare banchetu și că s'a illuminatū totu orașulū Tergoviștea. ?

Nisce asemenea și alte multe invențiuni, cu totu neprobabile, se uneltēu in tōte dillele, pe care nu numai prin graiū le comunican, dēr' ancă și prin scrisū publicāu parte din elle, cu scopu ca pe de nă parte să mai incuragieze pe ostașii nemulțumiți, iēr' pe de alta ca să întărēte poporulū la nă revoluțiune generală. precum se vede și din proclamațiunea de mai la valle, care conține și și câte-va adevăruri, spre esemplu : revoltarea Peloponesului, spânzurarea patriarhului Grigorie la Constantinopolū, s.c.l.

TABĚRA GENERALĂ DE LA TĚRGOVIȘTE

5 Maiū 1821.

„Scirile sosite de la Viena și Constantinopolū prin posta austriacă de la Orșova se accordă informându-ne că Moreea (Peloponesulū) s'a luatū deja in stăpēnire de către creștini: trei cetăți au fostū ocupate și alte patru suntū incongiurate, care și acellea, in scurtū timpū, se vorū preda, din cauza lipsei de provisiuni. La Melenicu s'an sculatū cu micū cu mare in contra Turcilorū, și la nă luptă, care avu locū între turci și creștini, toți turcii fură uciși impreună cu beifulū lorū. Totū asemenea s'a intēmplatū și la Cazangicu și in alte părți din Bulgaria.

„Dupē nă luptă crāncenă, creștinii de sub Ali-

paşa, au luatü in stăpênirea lorü tóte avuþiele lui. — Serbia este asemenea gata, dér âncă nu s'a făcutü vërsare de sânge. — In Algeria și Tunis, s'a pregătitü flota turcëscă in contra creștinilorü, dér drépta resplată a lui Dumneđeü au prăpăditü pe vrăjmașü, căci nici n'apucase a se mișca din locü, și intr'ua clipă fu afundată in mare de uă vijeliă, föră ca să pótă scăpa nici unulü măcar' din ómenii ei. — Navele nóstre s'au pregătitü asemenea și se află așa de bine aședate, in câtü potü sosi la timpü, in ori-ce locü spre a da ajutorulü necesariü.

«Insciințându-vë despre tóte acestea nu mă îndorescü că toți connaþionali și toți doritorii de binele patriei lorü, mai cu sémă armata Ellenică care este dominată de dorința d'a-și vërsa sângele pentru liberarea patriei, va glorifica cu bucurie Provedința, carea protege némulü creștinescü.

«Dér acéstă bucuriă ce cu toți simțimü acum, se va amesteca cu mâhnire și întristare, când vomü afla că vërsătorulü de sângele creștinescü, pornindu-se cu turbare in contra celorü mai sacre 'și-a întinsü mâna ucidetóre și asupra bisericei creștine: elü 'și-a 'muiatü paloșulü in sângele servitorilorü altarului și le-au datü uă mórte durerósă și infamantă, spândurându, in ziua de Pasce, pe patri-

arhul ecumenic Grigorie cu toți ¹⁾ Arhieriei și cu alți mulți notabili greci.

Cine să nu se cutremure la uă faptă atât de nelegiuită, atât de ferosă și atât de barbară? Care inimă poate fi așa de tare ca să nu verse lacrimi la săvârșirea unor crime atât de înfricoșătoare? În destul se dovedesce setea de sânge creștinesc a acestor fere neîmblândite. Cine dér din noi mai poate spera de acum înainte securitatea vieții și a averii sêlle? Sêu cine mai poate fi la îndoială că nu voru avea acelașu sfârșit și cei ce au mai ramas sub jugul barbarilor tirani, cari socotescu ca uă crimă de a lăssa să trăieșcă în liniște creștinii nevinovați?

« Ferice de sufletele vostre cuvioșilor părinți! Permiteți-ne să versăm lacrimile ce datorim bine-facerilor și virtuților vostre, ca unii ce ați fost în suferințe succesori ai Mântuitorului pe păment. Acești fi ai vostri, cari formeză astăzi poporul creștin și turma bisericeii, ceru din totu sufletul rugăciunile și bine-cuvântările vostre pă-

1) Insemnarea celloi cari au suferit atunci, fu trimisă lui Beizadea Nicolae A. Sutzü, în Brașov, de către un amic al sêu care se refugiase din Constantinopole la Odessa, și pe care luând'o și noi de la un alt amic, nu lipsim d'a o trece, spre sciința publicului, precum se vede la finele acesteii opere, cu dată din 13 Iulie, 1821.

rintești, din nevădutele coruri unde voi vă aflați acum !

„Pentru acesta, fraților creștini, Biserica reclamă răsplata sângelui părinților noștri spirituali, și cu profundă suspină tânguindu'și veduvia, invită pe fii săi în contra tiranilor, promițându să le întărească brațul pentru asigurarea lor prin ajutorul lui Dumnezeu.

„Să mergem dăr înainte cu adevărată zel creștinesc și cu amor de patrie, și să năvălim asupra cumplitilor vrăjmași ai creștinătății și renegații ai drepturilor omului și ai justiției.

„Să alergăm dăr cu credința în inimă și cu spada în mână pe câmpurile de bătaie, spre a ne uni cu frații noștri, cari așteptă cu nerăbdare presința noastră ca să salvăm cu toți patria și religia.

„Mișelósele horde alle barbarilor, nu vorú putea să infrunte semnul sfinței cruci la năvălirea lor asupra noastră. Să îngrozim dăr' și să infrișăm pe vrăjmașii creștinilor, animându-ne de uă bărbăție înțellptă.

„Avem totú dreptulú să așteptămú acesta de la puterile ce avemú deja organizate și de la acellea pe care cu ajutorulú a Totú-putintelú Dumnezeu sperámú să mai organizámú.

„Pe lângă acestea și curierulú sossitú de la Iași ne-a comunicatú că a întempinatú peste uă miá de ai noștri, iér la Galați peste trei miá cu 21 de

tunuri, și că se prepara și altă numerosă oște; că Turcii făcuți prizonieri în Iași au fost trimiși în Russia, și că guvernul Moldovei, s'a regulat deja și își urmărea lucrările cu totă buna orânduială ¹⁾).

„Pentru acestea dér, fraților, să nu mai întârziăm, ci să alergăm cu credință a ne împlini sacra noastră datorie de ostași, combătându pe neîmpăcații vrăjmași ai umanității, ca să dobândim nevestejitele cununi ale fericirii eterne și a gloriei lumesti!”

• *Al. Ipsilante.*“

După comunicarea acestui ordin de răz, Ipsilante credu că scrisese lui voru face impressiune în spiritul poporului, pentru care și espediă în dată (în 7 Maiu) din Têrgoviște la Bucuresci pe Caravia, ca să înroleze voluntari cu plată spre a'și împlini și a'și mai mări falangele (batalliónele), care începuseră a se descuragia din cauza desertărilor precedente: dér abia se înrolară vre-uă doué

1) Aceste din urmă sciri erau cu totul neadevurate; pentru că Turcii din cetatea Brăilei, în acelașu timp, pe la începutul lui Maiu, năvăliseră pe teritoriul Moldovei, pentru a urmări pe rebellii. Și pe când Ipsilante trebuia să comunice această scire, care aru fi contribuit mult pentru a stimula acțiunea într'ua așa critică situațiune, elu din contra, îndemnat de considerațiuni strategice a tăcut-o temându-se de a nu descuragia pe ostașii săi.

sute de ómeni, și aceștia nisee slugi de brutării și alți, d'ntre cari și 25 țigani, pe cari, scoțându'i din Bucuresci cu muzică ¹⁾, 'i dusseră la Têrgoviște. In acelașu timpú trimisulú lui Ipsilante, Caravia, lipi pe ziduri și prin cafenellele din Bucuresci, următóarele legi ostășesci tipárite :

LEGI OSTAȘESCI

1. Veri-care ostașu, officierú seú soldatú, trebuie a se supune in totu-dé-una și fórá nici uá împotrivire superiorulú seú, purtându-se cu respectú și esecutându ordinií lui cu promptitudine și esacitate. Călcătorulú acestei legi, va fi consideratú ca inamicú alú patriei, și va fi pedepsitú cu mórte.
2. Acela care va deserta de la postulú seú, se va pedepsi cu mórte infamantá.
3. Acela care și va părăsi drapelulú și regimentulú seú, antéiú se va degrada in fața armatei, ca nedemnú onórei de a servi patriei. Dupé aceea se va denunța către totú poporulú ca unú omú defáimatú, fórá a'și mai putea redobândi drepturile de onóre, afará numai décá arú face niscare-va servicii și isbânde mari in folosulú patriei. Iér déca va deserta la inamicú și se va prinde cu armele in

1) Aceste instrúmente de muzicá le offerisse lui Ipsilante, Logof. Dinicu Golescu, care era coprinsú de mare entusiasmú.

mână contra patriei s'elle, atunci se va desonora pentru totu-dé-una, se va afurisi și se va spânzura; corpul lui nu va merita de a fi immormântat, rămânându numele lui blasfemat și detestat de generațiunile fiitoare.

4. Acela care va fura, să se defaime în public și să inapoieze lucrul furat.

5. Acela care și va perde său își va vinde armele, să fie obligat a merge fără arme în contra inamicului, și pône când nu va dobândi prin vitejia sa alte arme, să rămână desarmat și ca un servitor al armatei.

6. Acela care va omori pe camaradul său, ori pe vre-unul din conaționali săi, său pe ori-care altul, afară de inamicul armat, să fie pedepsit cu mörte.

7. Acela care se va dovedi în înțelegeri cu inamicul în contra țerei, să se pedepsescă conform art. 3.

8. Veri-ce conspirațiune secretă său vedită său veri-ce revoltă în contra superiorilor, dovedindu-se, să se pedepsescă cu mörte.

9. Turburările, certurile și gâlcevurile d'ntre ostași, voru fi pedepsite cu asprime; căci, fiindu toți tovarăși, trebuie să fie și amici spre a se ajuta împreună la veri-ce nevoi.

10. Beția fiindu uă causă a tuturilor rellelor, se va pedepsi cu multă severitate.

11. Ostașul care va lipsi ună minută măcar',

fără voia superiorului său, va fi pedepsit cu severitate

12. Fie-care capu este responsabilu pentru subalternii lui, și se pedepsesc pentru abaterile lor.

13. Capulu verii-căru regimentu este datoru a avea totu-dé-una în completu numărulu ostașiloru, de sub comanda sa; ier cându vre unul d'într'ênșii se va omori, se'u se va perde, se'u se va bolnăvi, să se anunțe prin raportulu zilnicu către superiori; la casu ênsé de a lipsi acelu superioru; să se pedepsescă perdêndu'și postulū și să se degradeze ierăși în simplu soldatū.

14. Acelu ênsé care va da mărturie se'u raportu mincinosu, după ce'și va lua pedepsa cuvenită, se va degrada.

JURAMENTU

Eu cutare din distr. orașulu
 de ani . . . dorindū de bună voia mea
 a'mi consacra viața în serviciulu patriei melle,
 m'amū rugatū comandantulu a mă priimi
 ca oștênū alu patriei și a mă prenumera în regi-
 mentulu se'u; și găsindu-mē vrednicu de acéstă o-
 nôre, 'mi-a datū să citescū legile ostășesci, pe care
 citindu-le eū, mi le-a recititū și elū ênsuși, expli-
 cându'mi cu esactitate din cuvântū în cuvântū, că
 înțelegêndu-le eū bine, să nū mă mai indoiescū că-
 tu-și de puçinū de copriinderea lorū.

„Ieră eū citindū și ascultândū cu tótă atențiu-

nea aceste legi sacre, le-amü repetitü și le-amü întiparitü adinecü in inima mea cu neperitóarele litere alle sacrului amorü și a respectului către patria mea. — Apoi, examinându'mi mai äntëiü inima, amü gäsitü intr'ënsa destulü patriotismü, destulä bärbätie și răbdare spre a remânea neschimbatü in dorința mea. Dreptü care acësta și jurü inaintea a Totü-putintelui Dumneșeu și pe sântulü Evangelii, care ne invață tóte celle bune și veritatea eternä, in presința preotului și a superiorului meu (cütare), că voiü servi patriei melle cu tótä dragostea, credința și cu ori-ce pericolü alü vieții melle, pe care o consacru tótä pentru liberarea, apärarea și binele patriei melle. Më voiü supune förä nici uä împotrivre sëü cercetare ordinilorü co mandanțilorü și superiorilorü mei; voiü infrunta veri-ce pericolü și trude, veri-ce neajunsuri și osteneli cu răbdare și förä nici uä tânguire. Iér abätëndu-më intru ceva contra legilorü, a superiorilorü și a datoriei melle, sä fiü condamnatü și pedepsitü conformü legilorü."

(Estrasü din condica naționalä).

Semnatü : *„Alexandru Ipsilante.”*

Tudor ieräși din partea sa, voindü a infrana multa aplecare a ómenilorü sëi la desertare și a mai incuragia pe ostași ce-'i mai rëmäseseä, cum și a mai recruta cäți ómeni va mai putea găsi elü in București, cređu de cuviința a chiäma in diua

de 8 Maiu la Mönästirea Cotroceni (unde-și avea tabëra) pe Mitropolitul¹⁾ care se afla internatü la Belvedere, invitându-lü ca sä slujescä. Dupë sänta leturghie, făcëndü sfeștanie, ridicä în salve de tunuri și stégulü libertätii, pe care, pentru scopurile sëlle, nu'lü ridicasse äncä pönë atunci.

Acestü stégü era de mätase albasträ și avea pe dënsulü zugrăvitä pe prea St. Treime, și în laturi pe marii mucenici Gheorghe și Dimitrie, iër de desubtulü lorü, scrisü cu littere poleite: „*Sä trăiască libertatea.*„ Totü asemenea urmă în aparință și căminarulü Savva, în aceeași äi dupë pränzü: și ca sä amágescä și pe Tudorü și pe Ipsilante, elü ridicä stégulü albü cu restignirea lui Hristosü, fõrã nici unü felü de inscripțiune.

Dupë tóte semnele, intențiunile fie-cäruia erau aprópe d'a se da pe față și a se traduce în fapte, care erau destinate a pregäti și a produce catastrofa generalä.

1). Savva, cu câte-va äille înainte, voindü sä libereze de la Bel-Vedere pe Mitropolitulü și pe alți ce se aflaü acolo sub pazä, näväli cu vr-o 300 cäläreți, spre a'i lua cu forță; dér' sentinelele de pandurü äi lui Tudor, ilü poprirä d'a intra, închidëndü portile: și spre a nu se întëmpla vre-o vërsare de sânge, primejduindu-se și ên-u-și Mitropolitulü cu cei de pe lëngä dënsulü, se întórserä fõrã nici unü resultatü.

CAPITOLUL VI.

Illusiuni și cîndate conjecturi ale lui Tudor și Ipsilante. — Sciri neașteptate în București de intrarea Turcilor pe pămîntul țării Românești. — Fapte parțiale ale Turcilor în Galați. — Ordinul al înaltei Porți pentru pornirea Turcilor. — Impăcare fățarnică între Tudor și Savva. — Apropierea Turcilor de București. — Tudor și Savva fugi cu toată oștea lor din București. — Sosirea, primirea și câte-va fapte ale Turcilor în București.

Intr'adeveru, vederile ambițioase ale acestor doi capi ai revoluțiunii, mai cu sîmă ale lui Tudor, inspirați fie-cărui om cu bun simț mai multă neliniște de cîtă credința lor în privința izbăndei întreprinderii lor. Ei, pînă a nu concepe încă bine vre-ua idee sîu proiect de acțiune, adese-ori mai pre susu de puterile lor, considerați izbănda ca asigurată de mai înainte. S. ex. pe lîngă multe alte illusiuni, Tudor ajunsese pînă a și allege de candidat, pentru tronul Bulgariei, pe un Alexandru, de origină bulgară, om de pușină însemnătate sîu, mai bine șicîndu, uă complectă nulitate, fîră nici un altu merit de cîtă acela cî era de susu pînă josu îmbrăcatu în haine de frî, și cî conlocuia mai totu-d'a-una cu Hagi-Prodan; și pe care, șeficîndu-lu Bulgarii din armată, ilu supra-numeu *Bulgariski Cral*, adică, Rege alu Bulgarilor, șperîndu totu-ua-dată și grabnica lui instalare pe tronul Bulgariei. Totu nisee asemenea cause făcîu pe susu numiții doi capi ai revoluțiunii a ridica fortificări împrejurul Mînas-

tirei de la Cotroceni și orașului Tergoviștea. Căci, pe de nă parte Tudor spera că, de se va menține pacea d'ntre Pórtă și Rusia și nu voru călea Turcii pe pământul Românesc, conformu tractatelor, se va trãmite negreșitü de la Constantinopolü o-mulü împ ërãtescü cerutü de dënsulü prin anaforoa a țërrei „*Arz-Mahzar*„ pentru cercetarea abuzurilorü sävërșite de Domnü și de căpeteniü, 1) și atunci elü, ca unulü care fu primulü autorü alü acestui bine obștescü, se va așeđa, prin cererea populuü, pe tronulü Terrei; ier dëcã, din contra, Turcii arü fi nãvalitü in țerrã, călcãndü tractatele și, prin urmare, stricëndü pacea, atunci negreșitü urma ca sä vie oștirile ruseșci, și, indata cu sosirea lorü, ridicãndü și elü totü poporulü, sä profite de ocasiune spre a se pune in capulü glótelorü. Si nu este induoialã cã astü-felü erau illusiunile și planurile lui: Căci, dupë ce cã in mai multe oca-siuni își esprimasse către unii din intimii sêi ace-

1). Inalta Pórtã Ottomanã, care proclamase de Domnü alü țërrü Românescü pe Scarlatü Callimahü, spera cã prin acësta se va potoli óre-cum rescóla de care era bãntuitã țerra și prin urmare, n'a datü nici uã ascultare la cererile lui Tudor, de a trimite, adicã, cercetãtorü anume din partea sa precum nici oștire in contra rebelilorü, ca nu cumva cu acësta sä dea pricinã Russiei de a se amesteca in acëstã cërtã, pönë când priimi consimțimentulü ei d'a se servi cu putere armatã contra perturbatorilorü liniștei comune.

(Nota Autorului).

te ambițioase speranțe alle sêlle, apoi acesta se mai dovedi încă și prin atitudinea sa și prin postavulă albă pe care 'lă pussesē în vârfulă căciulei sêlle, și care pe atunci era semnulă Domnescă. Ipsilante ier din parte-i presupunea că, de se va face vre-nă invasiune din partea Turcilor în Moldo-România, negreșitū urma să se turbure pacea între celle douē puteri, Russia și Turcia, speranță pe care a conservat-o pōnē la ultimulă momentū, și că atunci elū, aflându-se întăritū, arū putea să se împotrivescă pentru câte-va zile contra Turcilor, pōnē să sosēscă oștirile ruseșci. Ier decă, la casū contrariū, nu se va întempla astū-felū, elū credea că Turcii, sub nici unū pretextū nu s'arū fi lăsatū de nă invasiune în aceste provincii, și că atunci elū, urmându și întreprinderea nesupăratū, să lasse ca evenimentele să-i desemneze modulū de acțiune, cu scopulū neschimbatū ênsē de a părăsi ori cum țerra Romănescă și a trēce pe ascunsū Dunărea împreună cu ai sēi: și atunci, străbătendū Serbia și Bulgaria, din munte în munte și din colnicū în colnicū, să ajungă în Grecia continentală. Aceste intentiuni le esprimase însuși, în celle din urmă, către cei mai intimi de pe lēngă dēnsulū. Dér' cu tōte aceste proiecte și coniecțiuni și cu tōtă frumusețea imaginațiunei ambelorū capi ai revoluțiunei, și unulū și altulū se vedură cu desăvērșire desamăgiți, precum și ênșiși ei o re-cunoșcură acēsta în celle de pe urmă. Căci nu nu-

mai că nu se făcu ruptură între dizele două puteri, ci din contra, prin consimțimântul și voia chiară a Rusiei împreună și cu Austria, în interesul politicei a marelor puteri Europene care ținteu la înfrânarea popórelor rebelle, se hotărî ca Pórta să trimiță oștiri Ottomane în provinciile Moldo-Române, pentru combaterea și completa stîrpire a rebellilor.

Astü-felü, pe când se urmau aceste chibzuirî și înțelegeri, éttä și uä neașteptată veste în Bucureșci, adusă de către unü căpitanü de armatăi anume Anastasse Mihaloglu. către Tudor, și ma, cu osebite către Ipsilante la Têrgoviște, cum că: trecëndü unü însemnatü numărü de Turci de la Vidinü în județele Craiovei, se loviră cu ante-garda lorü, și că toți pandurii din partea locului aü fostü bätuți cu desävêrșire, etc; și că chiamă pe numiții capi să grăbescă câtü mai curând spre a le da ajutorü. Tudor se simți atunci coprinsü de multă temere și neodihnă, mai cu sémă cândü aceeași nuvellă fu repetită și de alte multe persóne de pe lêngă marginile Dunării: cum că Turcii trecü Dunărea în partea țerii Românesci, concentrându-se în considerabilü numărü de oșteni la Brăila, Calărași și la Giurgiü, și că comandantii lorü superiori (seraschieri) se numisseră: pentru Moldova, Isuf-Pașa-Percofciali, celü din Brăila; iér pentru România-Mare, Selim-Mehmet celü de la Silistria, și osebitü pentru Romă-

nia-Mică seu Oltenia, Dervișu-Pașa (celu de la Vidin), în ajutorul căruia venise și renumitul Cârjali Cara-Seiză.

Pe la începutul lui Maiu, pornind Pașa din Brăila cu unu corpă de 6000 și mai bine de călăreți și pedestri, intră în Moldova. Ajungându la Galatzi, găsi acolo unu corpă din oștirea lui Ipsilante ea de vre 900 omeni Greci cari, după ce hotărâră să aștepte atacul Turcilor aproape de orașu, popriră și pe poporul d'a fugi. Indată după sosirea turcilor intrară într'ună încăerare din celle mai pismose care ținu aproape 16 ore. Rămăindu rebelli învinși, Turcii năvaliră ca turburați în orașu, și după ce trecură sub sabiă totu ce le eși înainte din poporul aflatu acolo, pōnē chiar și pruncii, ca la vre-ua miă de suflete, și jăfuiră orașul, ilu deteră apoi și în prada flăcărilor care lū mistuiră cu desăvērșire, afară de localul Vice-Consulului Austriacū, unde apucaseră să intre câți-va din Cavasii Pașei pentru pază, și unde mai scăpasse și unu micu numărū de creștini ¹⁾.

Din menționatul corpă ală Brăilei, detașându-se ună mică parte de Turci, plecară după pradă pe teritoriul Românescū, prin ore-care sate cun-

1) Despre intrarea și faptele Turcilor în Moldova, amatorul pōte lua mai luminate informațiuni, din scrierea D. Athanasie Csodilo.

noscute lorū, și ajunseră pōnē la Rōmnienu-Săratu. Informându-se despre sosirea lorū câți-va greci din ceta lui Hotzoglu și alți staționați în Focșeni spre a pândi mișcările Turcilor, și fiindu distanța mică, se repediră vre-uă 30 de călăreți, între cari se deosibeu Anastasie Caracala, Hristea Vrana, Panaiot Zulia și Nicolae Selavuna. Aceștia, după ce înconjurară cu mare iuțelă pe numiți Turci într'ua casă, în număr de vre-uă 70, se bătură cu densii mai multu de patru ore, și cădură d'ntre greci Panaghi Cefalonitulū mortu, și alți doi raniți. Atunci îndârjindu-se grecii, voră să dea focu tērgului: dér pe când ei pregătēu celle necesarii pentru esecutarea scopului lorū, Turcii strimtorați, presimțindu-le planulū și prevēdēndu pericolulū la care erau espuși, eșiră pe furișu din casa aceea, și, călăuziți de nisce locuitori, profitară de uă-camdată a se refugi la uă mōră afară din tērgu. Acolo fortificându-se din nuou, așteptară pōnē să mai inopeteze ca, ajutați de intunereculū nopții, să se pōtă retrage spre a'și scāpa viața. Ensē grecii, nu întârziară d'a'i incongiura și acolo: și de și turcii, ajutați de pozițiunea favorabilă ce ocupaseră, împedicaū cu destulă vioiciune apropierea lorū de mōră, cu tōte acestea grecii, vēdēndu imposibilitatea d'a-i attaca, inventară următōrea strategie: Unulū d'intr'ēnșii mai cutezătorū, a nume Panaiotū din Peloponesū (care și fu ranițu) luāndu unū butoiū de smōlă, ilū prāvāli pōnē lângă mōră

și dându'î focu se aprinse și clădirea morii. Atunci turcii din intru, vedându-se nevoiți a eși, grecii năvăliră asupra lor și îi măcelăriră pe toți.

După această isbândă se întorseră ierăși la Focșeni, unde găsiră și acolo alți 90 de Turci închiși în Mănăstirea sfântului Ión; luptându-se și acolo aproape de 5 ore și mai bine, se omori renumitulă Pană Olténulă împreună cu alți dece tovarăși ai săi. Dér fiindu obosiți de lupta precedentă, se sfiră ore-cum și astu-felū se depărtară de acolo, lăsându în pace pe acei turci închiși și luându drumul spre Tergoviște.

În acestu timpū pașa de la Silistria, orânduindū comandantū superiorū alū tuturorū oștirilorū pornite spre România pe Kehaia-Beiulū său, Cara-Ahmet-Efendi, ilū trimise d'a dreptulū la Bucureși.

Totū în acelașu timpū, trimise și pașa de la Giurgiū pe Kehaia-Beiū și frate alū său, ca inspectorū asupra corpului de acolo, spre a se uni și dēnsulū sub instrucțiunile șisului Kehaia-Beiū alū Silistriei. Astu-felū, aceste duoē corpuri, compuse din dece mii pedestri cu artileria și din patru mii călăreți, plecându la 1 Maiū în bună ordină și aprovisionați cu tôte munițiunile de resbellū, se îndreptară spre Bucureși. Asemenea și pașa de la Vidin espediă și elū deosebitū în România-Mică peste 6000 de cavalleriă și infanteriă turcēscă, afară de

Cara-Feizü, carele avea și elu 1500 de călăreți aleși cu dânsulü.

Dér' in acellășü timpü, împreună cu pornirea acestorü oștiri, Pórta Ottomană trimise și deosebitü firmanü împărătescú, ordonându celle următóre :

Căt're Caimacanulü Bucureștilorü care acum se află în părțile de peste Dunăre. Postelniculü Negri, căt're Mitropolitulü, Episcopulü, Egumenieî și Boierü țărrei Românesci.

„Adresându-se voe acéstă sfântă împărătescă „poruncă a mea, vi se face sciutü că, de vreme ce „țerra Románescă și a Moldaviei, voindü să păzés- „că dreptatea Killeriului¹⁾ meu a allergatü, pen- „tru alü ei mai mare folosü, la puterea Impără- „ției melle, precum și acela care, împreună cu „cei de acelașü cugetü cu dânsulü, a voitü să tur- „bure liniștea Raiellelorü, cere și făgăduiesce să fiă „pentru totü-d'a-una împreună cu cei de sub dâ-

1). Astü-felü de numire da Pórta Otomană acestorü douë Principate, pentru cuvântulü, că pe fie-care anü strângea verü câtă cantitate de cereale și vite ı era de ajunsü, pe unü prețü fôrte micü cu nume de „fiatü» care, în comparațiune cu valórea lorü usitată eră câtü și nimicü. Totă uădată ea mai prohibea cu strășnicie exportulü unorü asemenea produse. Iar in urma tractatului cu Russia din 1829, comerciulü țărrei a rămasü liberü.

(Nota Autorului)

„sulü, credincioși și supuși ai Impărăției noastre și
 „plecați înaintea voinei și ocrotirii imbelșugatei
 „melle milostiviri împărătești; și fiindu-că după
 „încetarea din viață a Vlahü-Beiului (Domnului
 „României) Alexandru Sutzu, și sulü cu nume Tu-
 „dorü, înfățișându-se înaintea poporului ca uă
 „batjocură, a strânsü sub stégulü seü mulțime de
 „ómeni netrebnici; și după dënsulü, Alesandru
 „fiulü aceluï odinórá pribégü Ipsilante, și după
 „acestia și hainulü (ingratulü) Domnü de acum alü
 „Moldovei, Mihailü Sutzu, au înconjuratü la ince-
 „putu orașulü Iași și au împărțitü acolo prin
 „prejurü felurimi de scrisori pline de vorbe de-
 „șerte, formândü apoi ómeni de acellëși cugetări
 „în totü felulü de corpuri de oștiri, Impărătesca
 „noastră înălțime, incredințându-se în parte despre
 „töte acestea, atâtü din anaforalele boierilorü
 „(cariü la începutulü acestei rescöle, părăsindu-și
 „în unire patria, au fugitü în pämëntulü Aus-
 „triei) cum și din partea supușilorü locuitori alle
 „cărora necurmäte scrisori dureroșe au mișcat-ö
 „spre milä și compătımire, a hotărätü să curețe
 „țerra de acești făcători-de-relle și să stergä din
 „aceste douë provincii pe acești ómeni infernali,
 „cu bătăi și pedepse, și totü-uă-datä să introducä
 „în sënulü lorü liniștea publicä și siguranța ne-
 „norocițilorü și neputincioșilorü raielle, cari se aflä
 „acum risipiți în mai multe părți și desnădejdu-
 „iți. Dreptü acësta a și bine-voitü ca să trimiță

„oștiri din Anatolia și din Rumelia, alu cărora
 „scopu nu țintește la altu-ceva, de câtu numai la
 „stirpirea rebelliloru, la reaseșdarea liniștei ob-
 „ștesci și la despărțirea cellořu drepti din cei ne-
 „drepti. Căci toți aceia carii, cu supunere și bună
 „cuviință voru trăi în bună înțelegere între dên-
 „șii, nu numai că voru rămânea neatinși, dér' ân-
 „că și mai multu voru fi în tótu-d' a-una umbriți
 „sub aripile dreptății a Impărătescii nóstre clădiri.
 „Fiind ênsé că trimiterea Beiuluř se mai amână de
 „uă-camdată pôné să se mai liniștescă poporul.
 „ca mai 'nainte, s'a încuviințatu, pentru'astă-dată,
 „vredniciei de Căimăcămia Bucureșciloru Negri.
 „De aceea trebuie ca voi, Mitropolit, Episcopi, E-
 „gumeni și boieri, îndată ce va sosi acéstă sfântă
 „imperătescă poruncă a nóstră, să vè intruniți
 „toți la unu locu și să urmați intru tóte celle
 „spre folosu în bună orânduială, silindu-vè impre-
 „ună cu Caimacamulu ca să dați siguranța și lini-
 „ștea neputincioșiloru Raelle, povățuindu-i intru
 „tóte cu tótă blândețea putincioasă. Si câți ier se
 „afă depărtați de rebeli, dându acum doveđi
 „spre incredințarea dreptății și credinței loru, să
 „se întórcă pe la căminurile loru; căci și aceștia
 „voru fi după cuviință respălătiți la vreme, atâtu
 „pentru acésta cum și pentru înlesnirea cellořu
 „trebuincioșe alle oștiriloru. Allegeți, către aces-
 „tea, pe boierii cei mai vrednici d' între voi, și
 „purtați-vè către dênșii cu tótă cinstea cuvenită

„și pedepsiți pe câți veți descoperi înțeleși pe ascunsă cu rebelli: căci și din acésta se va aréta supunerea vóstră, devotarea, buna vóstră purtare și cugetulú că veți urma întru tóte după cuviință.

„Dreptú acésta s'a datú acestú împéراتescú firmanú alú nostru, și mai cu osebire acellora carii sciú să judece mai dreptú, ca să lucrați cu rivná tóte câte vi se poruncescú.

„Iér tu, Caimacame, pătrundénde-te de tóte acestea, vei lucra împreună cu boierii și cu cei alți în unire, întru a implini celle poruncite ție, cu slujbă incredințátóre. Acestea șpre sciința vóstră; iér sfântului nostru Semnú să fiți supuși.”

(tradusú după sensulú firmanului împéراتescú).

Neimpăcata ură și ascunsă învrăjbire ce esista între Tudorú și Savva, rămaseră de uă-camdată la uă parte în aparință; și de și Tudorú cu capií óstei sélle, Macedonski și Hagi-Prodan se îndoiiau încă despre intrarea Turcilorú în țerră, după cum se adeverea necontentitú prin sciriile ce soséu, cu tóte acestea, constrânși de împrejurări, gásiră cu calle a se împăca cu adversarulú lorú Savva. Reinundu-și prin urmare juráméntulú Eteriei, se deciseră a se uni într'unú singurú corpú, spre a se oppune Turcilorú. Améndoii énsé plecaú din diferite puncte de vedere. Tudor cu tóte că se înțelegea mai de nainte cu Turcií, cu scopulú d'a a-

junge Domnă ală Terrei, vëdëndu' ênsă că nu' i venise nici ună scire asigurătoare de la nici unulă din aceia cu cari' era în înțelegere, începu a se neli-niști — mai cu sémă când vëdu' subita intrare a Turcilor în Terră, — cum și a prevedea din acésta, nu fôră cuvântă, rezultate fûnește. Savva ieră din partea sa, cunnoscëndă mai de aprôpe natura și aplecările caracterului ottomană, nutrindă totă-ua dată în sine neimpăcată ură contra acellora cari' conspirau în contră lui, profită de ocaziune și-și propuse a da Turciloră ună probă de totă serviciulă ce le putea offeri, predându-le mai întâi pe Tudoră cu ai sêi. Astă-felă dër', luândă masca sincerității, propuse lui Tudoră că, nefindă prudentă a aștepta ataculă Turciloră în București, pentru cuvântulă că și capitala urma să fiă, fôră induoială, ruinată și ei ênși-și espuși la ună mare pericolă, să êsă cu toți atătă din orașă și din fortificările de la Cotroceni cum și de prin celle-l'-alte mănăstiri; și, surprindëndă pe Turci în calle, să năvălescă asupra loră. Acestu plană se și acordă între dênșii: dër' pentru că înțelegerea se făcu numai prin graiă, executarea lui remase neefectuată, căci Savva, cunnoscëndă mai de nainte intențiunile lui Tudoră și alle celloră de sub dênșulă pentru jăfuirea mănăstiriloră, persista ca întâi să êsă Tudoră din Cotroceni, din Mitropoliă și de prin celle-l'-alte mănăstiri ocupate de ostașii lui, și apoi să urmeze și elă dupé dênșii. Ier Tudor

din partea sa, stăruia și dănsul ca întâiu să ăasă Savva.

Din toate acestea, nu înfârșia a se da pe față neîncrederea ce esista între dănsii, și astu-felă Provedința conduse și pentru astă dată lucrurile spre bine. Căci Savva vedându că Tudoră amana eșirea oștirilor s'elle, se prefăcu că esse ellă din orașu și, fără a se depărta multă, se opri la Mănăstirile de p'împrejuru, Mărcuța și Plumbuita; ier cea mai mare parte din ostașii s'ei ocolău, respândiți în pâlcuri, prin orașu și priveghiau și și nópte, împreună cu dănsulă travestită, mișcările ómeniloră lui Tudoră.

În ziua de 13 Maiă, se auzi bubuitură de tunuri în depărtare, ceea ce turbură fórté multă pe toți Bucurescenii. Tudor, fără a perde timpă, trimise îndată spionă spre drumulă Silistriei, de unde se auzise bubuitulă tunurilor, și se informă că eiău vedutu de departe mulțime de corturi aședate pe câmpii de lângă satulă Obilesci, și miș de turci tăberăți acolo; și că, după informațiunile ce luasseră de pe la unii-alți din partea locului, ară fi aflată că mai venău și alte corpuri pe drumulă Giurgiului. Aceste sciri așa de multă impresionară pe Tudor în cătă remase, pentru mai multe minute, afundatū în gânduri și fôr' a pronunța nici ună vorbă.

A doua și, 14 alle acelliași luni, îndată ce sosi și cea-l'altă óste turcască de la Giurgiū la satulă Copăcenii, distanță ca de vre-ua 4 ore de Bucu-

reșci, se auziră și de acolo destule bubuituri de tunuri mai tari (pozițiunea fiindu mai aprópe de orașu). Atunci se respândi din nouă spaima între Bucurescenii și orașulú luă unú aspectú înfiorătorú din cauza sgomotului și a zăpăcelii generale. Căci, cu câte-va zile mai înainte, uă mare parte din poporú, luându óre-și cum curagiú de uă mică liniște, eșise de prin mónăstiri, respirându fie-care mai ticnitú pe la casa sa. Iér atunci, speriându-se de uă datá fórá veste, se vedurá toți allergându din nouă disperați pe la mónăstiri: totú asemenea se vedurá și supușii străini, fie care allergându speriatú și ingrozitú pe la consulatele lorú respective, ca la nisce asiluri. Imbulzela fugarilorú pe la numitele locașuri era atâtú de mare, în câtú abia putéú găsi locú ómenii cu corpulú, fórá alte obiecte, căci ajunseserá a fi înghesuiți întocmai ca condamnații de prin fiorósele închisori din mediulú-evú.

Tudor dupé ce dete ordinú generalú oștirea a se pregáti în nóptea aceea pentru retragere, luându cu densusú pe cei însurați d'ntre oșteni cu familiile lorú, ridicá sentinellele Mitropolitului și a celorú-alți închiși la Bel-Vedere, cari; îndatá dupé liberarea lorú, plecará la Cronstadt în Transilvania. În aceeași nóptetoți cei de sub Tudor, Hadji Prodan, Buluc-bașii, căpitaniii și pandurií, cutreerându orașulú requisitionându totú ce găséu de prin curțile boieresci, precum, trásuri, cai și altele, cu care și putéú inlesni transportulú familiilorú și

bagajele lorü particulare. Iér' Hagi Prodan cu Macedonski și cu menționatulü Bulgarski-Cral, Alexandru, fiindü deciși a strebate in celle duoë mōnăstiri, sfântu Gheorghe-Nuoü și Serban-Vodă, spre ale jăfui, ocoléu tōtă nóptea insoçiți de oșteni, fōră ênsë ca să pōtă isbuti întru nimicü: căci in ori-ce direcțiune mergéu întâlnéu patrulele lui Savva preâmbându-se asemenea ca și dênșiș. Din acéstă causă, neputëndü a'și implini scopulü, renunciară, și, pe la revërsatulü diorilorü, se întōrseră fōră nici unü resultatü și coprinși de sfială ca nu cum-va să fiă atacați de ómenii lui Savva, cari înțelleseseră scopulü lorü.

In fine, la 15 alle acelliași luni, di de Duminecă, atâtü Hadji Prodan cu Macedonski, câtü și cei-alți cu toți împreună, pandurii și cu familieele ostășilorü ce se aflaü in Bucuresci, eșindü din orașü se duseră la Cotroceni, unde se uniră cu Tudorü. Acesta, fōr' a perde timpü, luândü de acolo șapte mici tunuri portative (d'între care trei le turnase in urmă din clopote de pe la biserici) și veri-câte provisiuni putu să încarce in trăsurile ce avea la dispozițiunea sa, eși cu tōtă óstea in numărü de 2000 pandurii pedestri și 500 calăreți Sërbo-bulgari, și in locü să apuce de la mōnăstirea Cotroceni spre Sud-Est in fața turcilorü, elü luă drumulü celü d'între Apusü și Mēdă-nópte spre Pitești, de unde apoi cugeta să trecă érași Oltulü, spre a merge in părțile muntōse de prin județele Romă-

niei-Mici, ca să ocupe mănăstirea Tismana și alte asemenea locașe întărite și aprovisionate de dânsul cu destule proviziuni, pînă când să vadă rezultatul ¹⁾.

Savva, care pînă în momentul acela se afla în București ascuns, vedîndu că mișcarea lui Tudor spre Pitești era contrariă înțelegerii ce avuseseră între dînșii, numai de cîtu adună pe toți omenii ce avea sub dînsul, în număr aproape de 1000 călăreți (căci mulți desertaseră și de la dînsul), și împreună cu Deli-bașa Mihale, Buluc-bașa Ghen-

(1 Așa s'a exprimat către capușostirii sêlle în momentul cîndu eșia din Mănăstirea Cotroceni. Adevărul însă era altu-fel; căci elu (Tudor) consultându-se în intervalul acesta cu menționatul secretar Udrizki, cum trebuia să urmeze mai bine la această împregiurare, fu convinsu de dînsul că nimic altu să nu facă, de cîtu să eșă din București și de ună cam-dată să se oprască cu totă ôstea sa, la Pitești ca la unu locu siguru. Și deca Ipsilante va reuși contra Turcilor, elu să trecă atunci Oltulu spre părțile Craiovei, ierû deca, din contra, Ipsilante nu va putea să se împotrivescă Turcilor, și se va vedea nevoitu a se refugiu într'acolo spre a-și scăpa viața, atunci Tudor, ocupându toate drumurile, să se silască, prin verice chipu va sci, ca să-lu prindă; și arătându, prin această faptă, credința sa către turci își va expune atunci și dînsul motivele mișcării sêlle ca legale și conforme cu dorința poporulu, și că, prin urmare, va mijloci d'a lû aședa și pe tronulu țerrei Românesci, ca unul ce a stătutu inițiatorul acestei mișcări, spre binele obștesc.

(Nota Autorului)

cea și câți-va alți capi de ôste, carii se aflău în-
prejurul Bucureștilor, plecă la Tergoviște, cu
scopu mai multu pentru a spiona puterea armată a
lui Ipsilante de câtu a'lu ajuta din vre-unu simți-
mântu de amicitie. În dată dér după sosirea sa a-
acolo intră în tratații cu Ipsilante propunându pla-
nuri pentru respingerea Turcilor; dér vedându-
se refusată de densusu, se retrase din Tergoviște
și luă drumul spre mănăstirea Mărgineni, unde
găsind câți-va ômeni d'intr'al lui capitanu Far-
make îi goni și se închise cu ômenii săi proviso-
riu în locul cellorū allungați de densusu.

La 16 Maiu, apropiindu-se și Kehaia-beiu de
București, eșiră spre întempinarea lui câți-va din
boierii rămași în capitală, pône la satul Cățelū,
și depunându la piciorle lui supunerea poporului
'i se închinară după obiceiul orientălu. Kehaia-
beiu 'i priimi cu multă bună-voință și amabilitate;
și după ce le vorbi despre paza liniștei publice, le
dete poruncile trebuinciose în sensul precitatu-
lui firmanu. După acêsta, numiții se întorseră fie-
care pe la casa sa, ier' elū își aședă tabera afară
din orașu, la Colintina, unde eșiră spre a'lu întem-
pina, atâtu consulul Prussiei cum și secretari
însărcinați cu lucrările cancellariei în lipsa consu-
lilor Austriei și Rusiei, pe cari 'i priimi amical-
mente. Apoi lăsându-și armata la Colintina, intră
și elū cu uă escortă în orașu, și după ce orându
strejele necesari pentru securitatea și liniștea pu-

blică, se reîntorse la tabără, unde se mai opri câte-va zile, pône când plecă cu totă armata sa în contra lui Ipsilante la Têrgoviște.

În acestu scurtu intervallu alu șederii sêlle în Bucuresci, preâmbându-se travestitû, Kehaia-beiu observa de aprôpe neorânduielele ce comitêu ostașii sêi și pedepsea cu asprime pe autorii desordinelorû astû-felû că, în puçinû timpû, poporulû, care pône atunci era coprinsû de spaîmă, începu a avea mai multă încredere în paza ordinei publice: mănăstirile se deschiseră, têrgulû se mai însufleți, industria se mai mișcă și aprovizionarea orașului cu de-alle mâncării de prin sate, se făcea cu mai multă imbelșugare și fôră frică. De atunci dispăru din poporû și obicinuita frică de turci, precum și ideea generală ce și făcêu despre dênșii, că îndată ce vorû sosi, vorû da focû orașului și vorû tăia ómenii fôră milă. Dér din contra, Turcii, intrândû în orașû, în fie-care și confirmaû cu presința lorû cea mai complectă ordine și pace. Armenii și Evreii ênsê, împinși de ură instinctivă, piraû în fie-care și la Turci, pe mulți din creștini ca rebeli, mai cu sémă pe Greci și pe Sêrbo-bulgari, d'între cari cea mai mare parte erau innocenți. Kehaia-beiu ênsê, dândû cređementû unorû asemenea denunțări, ordona, fôră nici unû felû de cercetare, ca să i ommóre, pe unii prin spândurătore, pe alți prin țépă și pe alți prin decapitare, la Têrgulû de-afară. Numê-

rulă acestorū felurite esecutări, in intervallū de optă zile, trecu peste 150.

Oprindu-ne aci cu descrierea faptelorū și marșului Turcilorū, revenimū la capitolulū despre fuga și marșulū lui Tudor, și in fine la catastrofa lui. Suntemū însă dători a recunósce că in aceste momente critice, evenimentele au fostū dispuse de Provedința divină in astū-felū de modū, că și poporulū și orașulū fură ocrotite, căci alt-felū, arū fi fostū supuse la celle mai dureróse încercări, decât intr'a-devērū Tudor, care îngrijisse a se aprovisiona cu celle trebuincióse și a se fortifica pentru uă resistință mai indelungată, arū fi hotărátū să respingă pe Turci. Dér' Dumneđeulū Romăniei, care nici uă dată nu 'și-a trasū mânia de asupra ei, întunecă, ca prin minune, mintea autorului unei asemenea catastrofe.

CAPITOLUL VII

Causele neînțelegerilor întemplate pe drum, între Tudor și căpeteniile lui de oștire. — Câte-va fapte cumplite ale lui Tudor contra ostașilor săi. — Conspirația secretă a capilor contra lui. — Stratagemă remarcabilă și discursul lui G. Olimbie, când a prins pe Tudor la Golești. — Uciderea lui Tudor la Tergoviște. — Lupta lor cu volintirii lui Ipsilante la Nucet și Nețeșci. — Plecarea lui Ipsilante și a altora de la Tergoviște. — Savva și cu ai săi se închină Turcilor. — Savva împreună cu Turcii urmăresc pe Ipsilante. — Kehaia-bei, după ce s'a pornit contra lui Ipsilante, se întorce în Capitală. — Vijeliă terribilă și rezultatele ei în București.

Capii armatei lui Tudor pe de uă parte, incredințându-se din copriinderea împărătescului firman că I. Pórtă este hotărâtă să 'i combată pône la esterminare, iér pe de alta descoperind că scopurile șefului lor, țintéu la perderea lui Ipsilante și a celorlórú-álți capi subalterni, conspirară cu jurământ între dênșii ca, planurile lui să le desjóce, iér' pe dênșulú, ca pe unú sperjurú și trădătorú alú legei și alú onórei, să 'lú omóre. De aceea și căutaú priicină ca să 'și împlinésca scopulú.

Astú-felú, în ziua plecării oștirii din București, mergéndú Hagi-Prodanú a cere de la dênșulú munițiuni de resbellú și bani pentru lefile neplátite pónă atunci ostașilor de sub dênșulú, Tudorú 'i respunse cu semeție că, érbă de pușcă și glónțe avea numai câtú 'i trebuia peséma sa, iérú că bani n'are nici de cum, pretectându că lada cu bani o avea Ipsilante. Aceste neașteptate răspunsuri ale lui Tudorú, pe care elú de mai multe ori le întrebuintase

către mulți din șefii săi de ște, supărara pe Hagi-Prodan și 'lă indignară așa de multă în contra lui, în câtă era să 'lă omóre chiară atunci cu mâna sa. Presimțindă ênsă pericolulă la care se expunea — căci Tudoră avea de 5 oră aprópe mai multă ște în partea sa, — își stăpêni mânia și-și amână rês buna-rea pentru altă ocașiune mai favorabilă. Dér' în totă cursulă călătoriei loră pôně la Golești mânia și nemulțumirea se părêu că 'i pătrundea, din ce în ce mai multă, pe amênduoi. Hagi-Prodan întărêtândă și pe cei-l'alți șefi de ște a lui Tudoră, începură și dênșii a face într'adinsă cam totă asemenea stăruitoře cereri către Tudoră și, pretestândă diferite cause, se disputaă în tóte ăillele cu dênșulă.

Tudoră, cu obicinuita sa semeție și cu multă dipreță, une-oră ocolea convorbirile de asemenea natură cu veri care ostașă, alte-oră desgustându-se, le da totă acelașă rês punsă pe care 'lă dădese și lui Hagi-Prodan.

Ceea ce era ênsă mai anevoe de împăcată era neașteptată schimbare a purtării lui Tudoră către tovarășii săi, căci această schimbare începu să le înspire nu puține bănuieli și temeri, și deja ei își închipuiaă că Tudoră nutresce proiecte perfide țintitoare la folosulă său personală, ceea ce producea între dênșii veleități de trădare și 'i provoca la vorbe de disperare. Vedêndă Tudoră, că cutezanța loră mergea crescêndă, în locă de a menagia

timpul, precum este datoru să facă unu bunu șefu, mai cu semă în împrejurări critice, elu se silea din contra, cum să-î umilască mai multu, întrebuintându pentru acésta miđlóce pre atâtu urite pre câtu și neomenóse. Căci îndată după plecarea sa din București, în fie-care séră, în totu cursulú călătoriei, prindea pe cei mai cutezători d'între offițerii săi inferiori cari putéu da bănuiei că arú avea intențiuni să-lú omóre : și pe unii din ei 'i decapita, ierú pe alți îi sugruma pe ascunsu. Din cauza acestorú fapte, nemulțumirea și fierberea între oșteni mergea din ce în ce crescându și cei nerăbdători siléu să vedă rezultatulú. Din nenorocire acéstă cumplită aplecare a lui Tudorú la vėrsare de sánge așa de multu se mări în câtu, în nóptea de 19 Maiú, prinse și pe unu anume Iancu Ienescu Vătafu, omú pacinicú, bine vedútu și iubitú de tótă oștirea; și aducéndu-lú înaintea sa ordonă pandurilorú să 'lú spândure, fóra nici uă judecată. Informându-se atunci în grabă Hagi-Prodan, Macedonski și alții, de la unu căpitanú Dinu, despre condamnarea acestui nevinovatú allergară, fór'a pierde timpú, la locuința lui Tudorú, și, găsindú pe sus ășulú Iancu spânduratú de uă salcie dér' totú cu viața, tăiară stréngulú cu sabia și 'i scăpară viața. După acésta, salvatorií acestui nenorocitú întrebară cu îndrăsnélă pe Tudorú (care se află față ia acéstă scenă), ce crimă a comisú acelú omú bunú? elú, neșciindú ce motivú de inculpare să improvi-

zeze contra nevinovatului rămăsese; pentru câteva momente, în tăcere for' a da nici un răspuns. În sfârșit, după uă lungă dispută între dânsii, numiții stăruind să iea din mâinile lui Tudor pe cel scăpat de la mörte, ier elu nevoind să 'lă dea nici într'un chip, cei duoi șefi lăsară de uă cam-dată pe Ienescu sub cheazășă temeinică, cu condițiune ca să stea numai la uă simplă închisöre pönă a doua di, for' a 'i se primejdui cătu-și de pučină viața; ier pe Tudor nu 'lă supărară mai mult, temându-se de escorta pandurilor ce 'lă insocea ca nu cum-va, pe negëndite, să se întemple vre-uă vörsare de sânge.

Atätü ênsë din cauza acestorü uriciöse fapte alle lui Tudor cum și pentru celle de mai 'nainte ne-mulțumiri alle lorü, capiü de öste nu prevedeu vre unü sfârșitü favorabilü alü causei ce serveu.

De aceea, spre a se chibzui mai maturü despre töte acestea, se grăbiră a se aduna chiarü în aceeași, nöpte în consiliü, și gäsiră cu calle ca să scrie cu toți în unire uă adressă către căpitanulü G. Olimbie la Pitești și, pe lângă töte dreptele lorü plângerü ce 'i vorü comunica, să-i mai arate că suntü gata de a deserta cu toți de la Tudor și a se uni cu dënsulü, spre a combatte pe Turci ierä nu spre a-'i servi cum face Tudorü.

Acéstă adressă se făcu numai de căt, și toți căpitanii Serbo-Bulgarilorü cum și căți-va sub-căpitani de panduri o subseriseră, o sigilară și cu într-

adinsă omă trimiseră pe ascunsă de la Goleşci la Piteşti către numitulă G. Olimbie. Acesta priimindă adresa se ocupă cu atătă mai multă serioşitate pre câtă elă mai de demultă cugetă la acoşplinirea unei asemenea fapte, şi pândea să găsească ocaşione. Deci, privindă această ocaşione mai favorabilă de cât veri-care alta şi încredinţându-se de adevărulă desertării capiloră de ôste a lui Tudoră şi că aceştia doréu totă-de-ua-dată si resbunare în contra lui, unelti uă statagemă disperată, care era pre atătă mai cutezătore pre câtă era de pericolôsă pentru elă însuşi. Fôră dér a mai pierde timpă, îşi şi puse numai de câtă planulă în esecutare. A doua zi, 21 Maiă, luândă G. Olimbie 30 de călăreţi aleşi împreună cu alţi 200 călăreţi de rîndă le ordonă să-lă urmeze împărţiţi în grupe depar-tate una de alta, ca la uă distanţă de ună cuartă de oră, şi această, că să nu soséscă de uă dată cu multă lume şi să deştepte bănuielă din partea lui Tudoră. Hotărârea lui Olimpie era, séu să prindă pe Tudoră viu, séu să 'lu omóre, şi în urmă să 'i tragă ôstea în partea sa şi s'o încorporeze cu a lui Ipsilante.

Cei d'ântéiu călăreţi plecară cu pasă iute spre Goleşci unde sosindă fură popriţi, după regula ostăşéscă, de strejile lui Tudor : acesta ênsé vedându-i de departe şi recunoscêndă pe Olimbie ordonă să le lase intrarea liberă. După ce dér intrară călăreţi cu Olimpie şi găsiră pe Tudoră în kioschiulă celă de-

asupra porții, împreună cu toți capi 6stei s6lle, incepu a adresa plin6 de m6nie urm6t6rele cuvinte lui Tudor6 :

„Omule nevrednic6 de lumina S6relui, viața și acum și tot6-d'a-una a fost6 in m6na mea. Afl6 c6 numai cu un6 semn6 al6 me6, capul6 te6 se p6te rostogoli inaintea mea; tu te-ai ar6tat6 tr6d6tor6 sf6ntului priet6seg6, 'ți-ai c6lcat6 str6nicul6 jur6m6nt6, te-ai lep6dat6 de patria ta și ai nesocotit6 sacrele ei drepturi. Tu te-ai ar6tat6 c6lc6tor6 de jur6m6nt6 inaintea prea puternicului nostru Dumnezeu. P6n6 a nu te ridica eu cu acest6 braț6 al6 me6, ce erai tu? pentru ce taci!? Spune cine erai? un6 om6 de r6nd6 și neinsemnat6 intre compatrioții tei; un6 lupt6tor6 nevrednic6, un6 ostaș6 desn6d6jdnit6, d6r' norocos6, care f6r6 avere, f6r6 ad6post6 și lipsit6 de veri-ce miđl6c6, ocolleai inc6ce, și incolo, umilit6 și neb6gat6 in s6m6, spre a dob6ndi vre-u6 slujb6 mic6 ca s6'ți scoți hrana vieții. Nu este aș6? spune, vorbeșce, ce taci? Eu te-am6 pov6țuit6 tot6-d'a-una și, in t6te imprejur6rile, te-am6 ajutat6 cu acest6 braț6 al6 me6; te-am6 priimit6 d'intru inceput6 in intimitatea mea, te-am6 facut6 eterist6 pentru binele obștesc6, te-am6 aș6dat6 in capul6 at6tor6 mi6 de 6meni: intr'un6 cuv6nt6, tu esti și trebuie s6 te consideri exclusiv6 creatura mea. Adu-ți aminte de convorbirile n6stre de la Tinț6reni, de int6lnirile n6stre nocturne; adu-ți a-

minte, dicu, ce mi-ai făgăduită atunci mie, main-
 tea nevedutului Dumnezeu, ce ai lucrată după a-
 ceea și ce lucrezi astă-zi într-ascunsu! Unde mergi?
 și pentru care sfârșitu? ce te gândești? ce te poso-
 morăști? pentru ce ți dai pe față adânculă inimei
 prin tăcere? de ce te muștră cugetulū, și ți se
 schimbă fața? Te înțelegū, acum cunnoscū to-
 tulū! ce felū? mai cutezi tu încă a ți închipui, că
 vei putea să predai prin trădare în mâinile vrăjma-
 șului pe acela, la alle căruia porunci toți suntemū
 datori a ne supune, a lū respecta ca pe unū părinte
 obștescū și luptătorū de frunte pentru binele creș-
 tinătății! Nu! să nu ți intre nici-uă-dată asemenea
 idei în capū? Dcă ca omū te-ai amăgitū, ca omū
 ierā trebuie să te căiești, căci nimeni nu este fōrā
 păcatū decâtū numai singurū Dumnezeu: ómenii din
 slăbiciune totū-dé-una cadū în greșeli, și ier ei sin-
 guri, judecândū în urmă binele și rēulū, deosibescū
 lumina de întunerecū și, allegendū adevērulū de
 minciunā, își îndreptēzā greșelele și se întorcū
 ierāși la callea cea drēptā. Binele, lumina și ade-
 vērulū, atarnā astă-zi de la tine, allege ți una din
 aceste douē. Dcă împrejurările, slăbiciunea de
 minte sēu și ēnsă-și greșēla ta de voiā au prici-
 nitū la începutū desmădularea nōstrā și împār-
 țirea puterilorū nōstre în douē tabere, și dēcă
 vomū stārui și acum totū așa, să scii că vrăjma-
 șulū, gāsindu-ne desbinați, are să cadā asupra

noastră să ne sfășie, ca nisce lupi inverșunați, pône la celú din urmă din noi.“ 4)

La aceste cuvinte, Tudorú nu dete nici unú respunsú, pentru că nu se aștepta la uă astú-felú de violință din partea lui Olimbie: nu lipsi ênsé de a mărturisi că tóte câte au aratatú, de la sosirea sa in Bucureșci și pône la plecarea-i de acolo împotriva politicéi lui Ipsilante, tóte au fostú dictate de secretarulú austriacú Udrizki: că totú acesta 'lú induplecasse, in celle de pe urmă, a pleca și din Bucureșci și a se aședa pentru câtú-va timpú la Piteșci, precum totú elú îi promitea de la începutú, că va lucra prin veri-ce chipú și miđlocú pentru dobândirea tronulú țerrei Románesci: dér' pe lângá acestea mai adăugá că, cunnoscéndú acum amăgirea intru care a cădútú, se pocăiesce și că, unindu-se intru tóte, hotárașce din tótá inima să-și verse pôná la ultima picăturá de sânge, pentru menținerea și apărarea drepturilorú creștinilorú și pentru libertate.

Olimbie, auđindú aceste mărturisiri alle lui Tudor ilú invitá să mérgá la Ipsilante, ca prin miđlocirea lui să obține ertarea sa, incredințându-'lú că o va obține de sigurú, căci Ipsilante este bunú părinte

1). Sensulú acestei vorbiri, precum ne-amú incredințatú de la chiarú capií de óste cari se aflaserá de față, este întocmai după cum amú găsit-o și in diarelele nemțesci.

pentru toți ostașii supuși ordinilor s'elle. Nu lipsi totu-uă-dată a adăoga, că are să-i comunice și órere care plăcute sciri, pe care le-a priimitu de curând din părțile Russiei și Turciei.

În acelașu timpü se prefăcu a se adresa și către căpitaniî presinți dicëndü : „Dér' voi, cum dicești, fraților? La neînțelegerea ce esistă între prințulü Ipsilante, părintele nostru, și camaradulü nostru Tudorü, găsiți voi cu calle, ca la acéstă critică epocă să méréga Tudorü și să se înpace cu susü numitulü Prințü, séu nu? Iér ei, för' a arăta că aü cea mai mică înțelegere cu dënsul, respunseră în gura mare și toți într'uă unire: „Da, da, să méréga, să méréga negreșitü! căci altü-felü suntemü perduți cu toți 1)

Vedëndü Tudorü, pe neașteptate, că șefii sei de óste încuviințéră și consimțiră la ducerea lui la Têrgovișce, ceea ce se acorda cu propunerile lui Olimbie, și simțindu-se din acéstă coprinsü de unü presimțimëntü fatalü, se înduplecă la acéstă plecare de și förä voia sa. Din întemplare, Olimbie găssi în camera lui Tudorü și uă scrisóre sigilată, pe

1). Nu încape înduoială că Olimbie, temëndu-se de vre-unü măcelü din partea gardei și intimilorü lui Tudorü, se ferea de verice asprime și întrebuintă acéstă stratagemă diplomatică, sigurü fiindü și de consimțimëntulü subalternilorü sei, după însciințarea ce aceștia îi trimisesseră: căci altü felü l'arü fi pututü ucide și ênsuși cu mâna sa, dér' atunci și-arü fi expusü și elü viața în pericolü.

care deschidându-o vedu că Tudorū incredința printr'ênsa din nou pe turci de supunerea sa, arătându-le totu-de-nă-dată și tradându puterea și starea armatelorū lui Ipsilante. Acastă epistolă Olimbie o ascunse în sinū fōră s'o arate nimenui din cei cari se află de față. Dér' pōnē a se pregăti celle trebuinciose de plecare Tudorū, preâmbându-se prin camera sa, își aruncă ochii pe feréstră și vedēndu de uă dată că ostașii lui Olimbie luasseră cu rapediciune tunurile și erbăriile și că unū d'intr'ênșii năvalēū în pălcuri pe scara kioskiului șēū, imbrâncindū chiarū și strejile de pe la posturile lorū, remase ca trăsniță, și atunci începu să înțelēgă cursa în care cădea. În timpulū acesta ênsē, pregătindu-se celle pentru plecare, Tudorū se uită împrejurū-i și strigă cu unū glasū duiosū către căpitanii sei presinți : „Eū mergū unde diceți voi : sufletulū meū ênsē presimte unū ce rău care de mi se va întēmpla sângele meū să fie asupra vōstră și asupra copiilorū vōstri;“ și astū-felū plecă cu Olimbie și cu escorta lui la Pitești, de unde apoi avea să apuce spre Têrgoviște.

A doua zi G. Olimpie puse pe Tudorū într'ua căruța de poștă (olacū) și-lū trimise înainte, însoțitū de unū ostașū, prin Cămpu-lungū la Têrgoviște, făgăduindu-i că și elū va urma după dēnsulū, ceea ce ênsē nu făcu.

Pe la mezulū nopții, Tudorū ajunse la satulū Văcăreșci, aprōpe de Târgoviște și fu popritū

acolo de streji. A doua zi de dimineță intră în Têrgoviște escortatū de câți-va călăreți carii 'lū duseră la palatulū lui Ipsilante; acolo, suindu'lū pe scara cea mare, pe care o numeu și *scara sacră* ¹⁾, ilū presintară înaintea consiliului de resbellū, conformū ordinului lu G. Olimbie. Tudorū fu îndată cercetatū, judecatū și condamnatū la mórte de Consiliulū de resbellū pentru faptele sēlle, conformū Art. 3, 7 și 8 din codulū penalū ostășescū. Cu tóte acestea Ipsilante, voindū să arate măriniemie, ilū grația și ordonā a se popri executarea. Dér' după ce Olimbie ilū incredința într'unū modū pozitivū că Tudorū se afla în înțelegere cu Turcii, și-'i arētā totū-ūă-datā și scrisórea găsitā în camera lui Tudorū, Ipsilante ordonā lui Gherasim Orfano să'lū aibā în de aprópe observare și să profite de cea d'ântēiū ocasiune ca să'lū omóre într'

1). Ipsilante își alesese de locuință la Têrgoviște, casa lui Giartóglu (cē se dicea și cúrtea vechie) care avē douē scări, din care pe una o numea *liberă*, fiindū nepopritā pentru orī-cine, iēr cea-alta avea numele de *sacră*, și nimeni nu se putea sui pe dēnsā fōrā voiā.

Acēsta devenisse și ūă causā de murmurū; multī din ostași Ellenī māsusceptibili clarificā faptulū de *fanarism*, *vanitate*, *despotismū*, *obstacolū alū libertății* s. c. l. Dér' după plecarea lui Ipsilante din Têrgoviște, Turcii dărāmarā cassa aceea, precum și alte multe, ca molepsite și elle de rebelli.

(Nota Autorului).

unü modü secretü, dupë instructiunile ce-'i se vorä da.

Tótä ñina aceea, Tudor se preämb lä liberü prin Tërgovişte, ênsë totü sub priveghiere secretä, ca sä nu fugä. A doua ñi dete Ipsilante unü ospëtü la Mitropolie, la care ospëtü invita şi pe Tudor. Cândü se risipirä óspii pe la meðulü-noptii, Tudor plecä impreunä cu Vasile Caravia, Gherasimü Orfano, Constantin Cavaleropulo, adjutantulü lui Ipsilante, Garnovski polonesü, ca sä facä uä preämb lare prin oraşü, şi se duserä cu vorba põne afarä din Tërgovişte, in dosulü Mitropoliei, apröpe de uä grädinä ñisä a lui Ciocärlan, undë erau trimişi mai d'inainte duoi ostaşi carii säpau uä gröpä in-tr'unü şenţü. Din aceştia, presintändu-se unulü a-nume Nicolae Parga inaintea lui Tudorü cu unü satëru mare in mânä, 'i ñise cu unü tonü poruncitorü : „Fä-ţi, trädătorule, in aceste momente, ultima rugäciune de creştinü cätre Dumnezeu, ca sä 'ţi ispäşesci nelegiuirile.” Tudor, simţindü atunci perfidia, respunse cu voce tremurätöre aceste ultime cuvinte : „Omörä-më, sä scapü,” şi punëndu'şi mânele pe obrazü, indata fu decapitatü decaläu in presinţa companionilorü sei de preämb lare. Corpulü lui fu aruncatü in gröpa ce era deja pregätitä şi acoperitü cu pämentü şi cu pietre; iër numele lui remasse nemuritorü şi lässä epocä põne in ñina de astä-ñi in tötä ţerra Românëscä şi in töte inimele române !

Astü-felü de sfërşitü deplorabilü avu acestü primü luptătorü și promotorü alü mișcării revoluționare de la 1821 din România. Iér Gheorghe Olimbie, înscințatü la vreme, de mórtea lui, se duse numai de câtü la Golești ca să ié sub comanda sa oștirea rămasă fõrășefü, care nu întârziá d'ase dissolve, fugindü fie-care încotro putea: mai cu sémá pandurii, cari și ei se împușinaserá, în celle de pe urmă, prin desele lorü desertári. H. Prodan ênsé și Macedonski, cari erau înțeleși cu Olimbie, se unirá cu elü și remasserá põné la unü timpü óre-care nedespărțiți de dënsulü.

Ahmed-Efendi, generalulü șefü alü oștirilorü otomane, dupé uá scurtá ședere în Bucuresci, precum deja s'a disü, porni la 25 Maiü de la Colintina cu 5000 turci călăreți și 4000 pedestri luândü drumulü spre Tergoviște, ca să urmărescă pe Ipsilante. Ajungëndü în aceeași di la satulü Ciocănești, prinse pe unü desertorü din ai lui Ipsilante, care servise în trecutü la uá hácănie din Ploiești. Indatá ce Kehaia-beiu se informá de la acesta despre starea oștirea lui Ipsilante, allese în pripá vre-uá 4000 din cavaleria sa, turci mai mulți și japorojeni ¹⁾ și formându'i în duoé aripe, le ordoná ca una să apuce la drepta iér cea-altá la stânga, și să atace antigardele lui Ipsilante, ori unde le vorü gási.

1) Aceștia suntü unü felü de desertori ruși, viețuindü sub stăpënirea ottomaná; ei avéu de căpetenie pe unü numitü Cociu-beiü.

Ipsilante aflându prin spioni, la vreme, mișcările ostile ale Turcilor în contra sa, ordonă lui Ión Colocotroni-Taseula să ocupe poziția Mănăstirei Nucetu ¹⁾, dându-i în ajutoru pe Gherasim Orfano; ier lui Constantin Duca ordonă să se așeze lângă uă pădure la Netedeșci senu Corneșci. Aceștia cu toții formau unu totalu ca de 1500 Albanezi și Serbo-bulgari. Ipsilante cu cea-altă oștire sta la uă parte, ca să pótă da ajutoru unde va cere trebuința. Astu-felu disposându puțerile selle elu spera că va putea să întempine atacul Turcilor.

Constantin Duca, înaintându spre poziținea ce'i se destinase cu vre-nă 400 Greco-albanezi și Bulgari, se întâlne cu Dimitrie Hotzoglu, cu albanzul Naum Vechile-Hargea, cu Condu, cu polcovnicu Sotir Papadopulu-Pelopu și cu Bim-bașa Anastasie Arghirocastritu cari veneu cu 25 de ostași dela Focșeni spre Tergoviște bătendu-se pe drumu cu turcii. Duca, incorporându pe aceștia cu omenii sei, ținu din pădure uă hărțuială cu turcii care dură aprópe 2 ore și occasionă inamicului uă pierdere de vre-uă 15 ómeni morți și răniți. Dér în celle de pe urmă urcându-se pe uă movilă și vedendu pe de uă parte mulțimea inamicilor, care nu era de comparatú cu numérulú ómenilorú sei, ier pe de alta vedendu că Bulgarii sei descuragiați

1) Distanță ca de duoë ore de Tergoviște.

desertaseră, Duca fu silită a se retrage și elă țin-
suși, lăssându această pozițiune neocupată.

Totă în acelașă timpă apropiindu-se de mănă-
stirea Nucetu și cea-l'altă aripă a turcilor, fu cu
atata violență atacată de oștirile lui Ipsilante, care
occupa acea pozițiune în cătă, la uă încăierare din
celle mai inverșionate care țină de la resărirea
sorelui și pōne după pranză, turcii pierdură, cu
morți cu răniți, peste 200 ómeni, fōră ca cre-
știni să pērdă ună singură omă din parte-le.

În această împrejurare, decă G. Orfano nu ară
fi vedută pălcurile de turci cari îngroșeu necurmată
și cu uă răpediciune din ce în ce crescēndă rōndu-
rile loră — ceea ce ilă spăimântă și'lă puse pe
fugă, — și decă ostașii lui ară fi fostă mai bine co-
mandați și aprovisionați cu indestule munițiuni,
negreșitū că, după entusiasmul de care erau a-
prinși creștini, ei ară fi căștigatū cu multă gloriă
această primă luptă.

Cu tóte acestea, Colocotroni și Sahini cari erau
fortificați în șa mănăstire, — de unde se luptară
cu 300 de ostași în contra mai multorū mi de
turci pōne pe la apunerea sorelui, — isbutiră a
ține oștirea turcescă pe locu. Apropiindu-se nóp-
tea și vedēndū că le lipsesce erbă de pușcă și glōnțe,
și nepriimindū nici ună ajutorū de unde-va, di-
sperară de a mai putea ține poziția; apoi, eșindū din
mănăstire cu ostașii loră, se întórseră la satulū
Vacăreșci, uă oră departe de Tērgoviște. În acestū

satu pređiđi doi căpitani întelniră pe Ispilante, care 'i indemnă a 'și recupa pozițiunile spre a încerca și împreună cu densusul sórta armelorú. Ensé ei, nu numai că nu respuseră la indemnarea lui, dér încă 'i și imputară că în timpulú luptei elú a státutú atátú de departe că nici mirosulú prafului de pușcă nu 'lú-a pututú simți, nici vijăitulú glónțelorú inamicului nu 'i-aú atinsú urechile. Nimeni dér nu 'i mai da ascultare, ci toți, coprinsi de disperare, 'i atribuiauú óre-cum lui cauzele neisbândeii și 'lú consideraú ca autorú alú nenorocirilorú ce-'i așteptăú.

Vedëndú Ispilante atitudinea șefilorú de corpuri, după ce se încercă prin diferite moduri de convingere ca să-'i induplece a reîncepe lupta, — stândú mai multe ore călare lângă satulú Văcăresci, — și vedú că nu folosescenimicú, fu coprinsú de multă descuragiare. Consultându-se dérú cu cei mai experimentați d'ntre căpitanii sei se decisseră în unanimitate, a se retrage din Têrgoviște și a trece peste Oltú la Rómnicu-Vălcii, unde, pozițiunea fiindú mai muntósă, apărarea putea fi mai eficace. După acéstă decisiune, fórá a perde multú timpú, adunară pe toți ostași, cari deja începuseră a se descuragia, și, formându 'i grabnicú în două colóne, porniră în aceeași nópte și se îndreptară, cei din stânga, desub căpitantulú Duce, pe drumulú Găeștilorú spre Pitești, — în care acestú percursú desertară Duce, G. Manu, și alți căți-va d'ntre cei mai in-

semnați și trecură în Transivania — : ier cei din dreapta împreună cu Ispilante, Caravia, Orfano și alții, apucară prin munți spre Câmpu-Lungu, cu scopu d'a se întâlni amândouă colónele la Pitești ¹⁾. Sâmbêta dimineța, 28 Maiu, retranșamentele Têrgoviștei erau neocupate, pivnițele erau pline de provisiuni, și uă mulțime de vite mari și mici, tóte remase în urma retragerii oștirii lui Ispilante. Locuitorii orașului, spaimântați de acêsta neașteptată retragere, se refugiară prin munții și pădurile de prin prejur, afară de D. Alexe, staroste austriac și câți-va săteni de prin suburbii.

În urma acestor d'antêiu nenorocite lupte alle Grecilor oștirile turcești nu înaintară în ziua

1) Acestu planu de retragere nu era cunoscutu tuturor în genere, că adică, Ispilante aru fi preferatú să mERGă des-părțitú de colóna cea din stînga, mai cu sEMă că trecerea prin munți și Câmpu-lungu la Pitești, afară că era pericolósă din cauza drumurilor mai de totú nepracticabile și a apelor re-peđi, apoi și depărtarea de la Têrgoviște la Pitești prin acestu drumu este mai de două orí câtú callea care conduce prin Găesci. Se vede dér din acêsta că Ispilante orí-că intrasse la niscaí-va bănuielí de vre-unú assassinatú, sEú că se temea ca nu cum va sá se întâlnESCă pe drumu cu vre-unú corpú de oștire turcESCă, sEú că, ceea ce este aprópe de adevER — precum s'a și đisú de mai mulți — îngrijindú totú-d'a-una de securitatea sa personală, se hotărásse a răbda tóte greutățile căllătoriei prin munți, spre a se uni cu fratele sEú Nicolae, care lú aștepta la Câmpu-lungu.

aceea ei remaseră pe locu : întâiu pentru că nu cunoşceam esactă puterile şi mişcările lui Ipsilante, alii duoilea pentru că generalul lor de căpetenie, Kehaia-Beiū, îşi închipuiseră că va găsi pe Ipsilante gata d'a priimi lupta. Dreptă aceea elū, pe de ună parte îşi aşedă a doua di ôstea în ordinū de bătaie, punendū inainte şi în laturi tōtă cavalleria, în miđlocū infanteria şi apoi douē-spre-dece tunuri mari, pe care le comanda singurū în persoană, şi în urmă tōte furgōnele cu muniţiuni şi provisiuni; ier pe de alta parte trimise pe călăuzul sēu (Mehmandar) Pitaru Gheorghe Bibi ¹⁾ cu poruncă înscrisū către toţi cetăţenii Tergoviştei ca să nu se témă câtu-şi de pucinu de apropierea oştirilor împērăteşci, nici pentru viaţă nici pentru averea lorū să se îngrijescă, ci să rămāie cu totul liniştiţi ca nişce pacinici raielle. Ier decă nu vorū voi să urmeze aşă, temendū-se de vre-unū rēū, atunci să se retragă toţi afarā din oraşū, unde li se va trimite unū numērū de soldaţi Turci spre a-i păzi şi a popri veri-ce neorânduală obicinuită din partea ostaşilorū.

Dupē ce trimisulū se apropiā de Tergovişte, se incredinţă bine că nu numai că nici unulū din ce-

1). Acesta fu orânduitū din partea stăpēnirii locale, de la care nu puçinū ne-amū luminatū în cercetările nōstre despre faptele Turcilorū.

câte-va dille, înaintarea oștirilor ottomane. cu toate acestea, diçu, Sava, îndată ce se încredința de trecerea lui Ipsilante prin munți, luându pe lângă ai săi și vr'o 2,000 de turci călăreți, plecă în grabă spre a'lu urmări, și 'lu ajunsse tocmăi aproape de riul Dâmbovița, care se revărsase între Câmpu-lungu și Têrgoviște.

Acolo, parte din ostașii lui Ipsilante, grămădiți unui lângă alți din cauza unui trăsnetu ce căduse în apropiere de dênșii, se încercau să trecă prin apele riului debordată în care se 'necaseră deja vr'o șesșe-deci din batallionulă sacru; ier partea cea-l-altă remăindă dincôce de apă. fu surprinsă de Sava care făcu vr'ună douē-deci de prizonieri d'INTR'ÊNȘII; și după ce se informă de la ei de direcțiunea ce luase Ipsilante spre Pitești, îi decapită și se întorse cu capetele loră la tabăra de la Têrgoviște ¹⁾.

Astă-felū gonitū și urmăritū, Ipsilante ajunsse în fine la Câmpu-lungū, unde for' a se opri de

1). Mulți au disū măi în urmă că Sava, neîndurându-se a vërșă sângele creștinilorū, s'a întorsū la Têrgoviște spre a le da pasū să fugă măi lesne. Acēsta ênsē nu este adevēratū, căci în urmă se dovedi aplecarea lui la vërșarea de sânge creștinescū; și cu atâtū măi multū susținemū acēsta: pre câtū amū fostū bine încredințați că elū nu putu să trecă apele din cauza debordării. ieră nu îndemnati de vr'unū simțimētū de umanitate.

locu, lăsă peste 50 de carré încărcate cu orez, cu feru, cu seuri, cu pastrămuri și alte asemenea, și se îndreptă în grabă spre Pitești, unde găsindu pe G. Olimbie, Hagi-Prodanu, Macedonski și alți căpitani d'intr'ai lui Tudorū, se uni cu dēnsii. Pentru nesupunere ȳnsē și nedēmma purtare a lui Caravia, 'i luă comanda batalionului sacru și 'lū inlocui cu fratele sēu Nicolae Ipsilante. Unii din ofițerii subalterni și d'entre căpitani coprinși de spaimă, desertară și trecură în Austria; iēr căți mai rămăseseră pe lângă dēnsulū cu ȳstea lorū se îndreptară spre Rōmnicu-Vâlcea peste Oltū, dupē planulū ce'și făcuseră mai d'inainte.

Dupē întȳrcerea lui Savva la Tērgoviște, informāndu-se Kehaia-beiū de la dēnsulū despre tȳte cele petrecute, se sculă numai de cătū de acolo și plecā cu tȳtā ȳstea spre Pitești ca sū urmārescā pe Ipsilante. Dēr' ajungēndū la Găești se incredințā cā Ipsilante plecase din Pitești, cu căte-va țille mai 'nainte, și cā trecuse în Romānia-micā. În acelașū timpū priimi acolo, prin trimisū extraordinarū, și ordinū de la Pașa de Silistria, d'a se întȳrce la Bucuresci și a lua, pȳnē la sosirea Domnului, cārma stāpēnirii; și totū din ordinulū numitului Pașa, așeđā de Eforū pe celū de curānd trimisū Satif-Efendi, Silihtarulū Pașei de Silistria. În urmā, dupē ce lāsă în loculū sēu, pe unū Siric cu unū corpū de armatā de vre-o trei miī de Turci și pe Sawa, cu cei de sub dēnsulū, pentru urmārirea cetei

lui Ipsilante unită cu resturile armatei lui Tudorū, Kehaia-beiu se întorse cu cea l'altă oştirē la Bucuresci.

A doua zi, 23 Iunie, după intrarea lui în Bucuresci, pe la apunerea sórelui, se întēplă uă spăimēntátóre vijălie cu plóie și grindină mare, cu tunete și cu trāsnete cum nu'și aducea nimeni aminte să fi vėdutu vre-ua dată. Acéstă vijălie es-traordinară ținu aprópe jumėtate oră, astū-felū că, multe turnuri de biserici fură dărămate, în-velisuri de case mari asvêrlite în aerū, arbori mari, unii smulși din rădăcină și alții frânți ; într'unū cu-vēntū pricinui fórte mari stricăciuni și în orașū și afară din orașū ¹⁾.

1). Atunei se dice că s'a dărămatū și Foișorulū-de-focū care fu mai în urmă reconstruitū ; iēr clopotnița și biserica Mitropoliei, fiindū situate pe uă posițiune mai 'naltă, re-maseră fórá învelisuri.

CAPITOLUL VIII

Intrarea Turcilor în România-Mică. — Câte-va încercări ale lor contra rebelilor. — Lupta de la Zavideni dată de Solomon, Mihaloglu și alți. — Trecerea lui Ipsilante în România-mică. — Lupta *battalionului sacru* de la Drăgășeni, și neisbutirea ei. — Respingerea violentă a Turcilor de J. Horea. — Plecarea lui Ipsilante din țerra Românească în Austria și discursul către ostașii sei. — Arestarea și mórtea lui. — Plecarea lui G. Olimbie și I. Farmake, și rezultatele lor în Moldova. — Trădările lui Sawa și alle altora. — Uciderea rebellilor în Bucuresci. — Serdarul Diamandi se face prizonieru de Sawa. — Vitejii și prinderea lui Popa-Sérbu. — Intrigile lui Udrizki contra lui Sawa. — Uciderea lui Sawa și a cellorü de sub densusulü. — Assassinarea unor locuitori din Bucuresci. — Lupta înverșunată a lui căpitanu Atanasie Himariotu. — Stingerea completă a rebellilor. — Stăpânirea Bucurescilor. — Intorcerea boierilor din Transilvania în țerră. — Domnia lui Grigorie Dim. Ghica. — Plecarea Turcilor din țerra Românească, și Finele. —

Intrarea Turcilor în țerră se făcu, precum s'a disü, în acelașü timpü prin trei părți: una din Brăila în Moldova, ¹⁾ alta de la Silistria și Giurgiu în România-Mare și a treea de la Vidin, Adacale, Lomuși Rahova în România-mică. Turcii își trecură în România-mică, pe barce, mai întâiu antegarda lorü, compusă de 200 ómeni ²⁾ și mai bine, cari găsindü la Calafatu optü Panduri strejarü, îi măcelăriră pöne la celü din urmă.

Acéstă antegardă ottomană, înaintându pöne la

1). Despre acéstă serie în detaliü D. Athanasie Kodillo.

2). În capulü acestora era orânduitü Iova Rogobeti, care prinsese mai înainte pe Aristid Popu

la satul Clenovu, se întâlnește cu Anastasie Mihaloglu, supranumit Manake, care avea sub comanda sa vreo 150 de Greci și Panduri; și încetându-se într'ună luptă foarte crâncenă, se omorâre și se rănire ca la 130 Turci; ier șeful lor Rogobeti, rănit greș, fu prins și tăiat de însuși Mihaloglu, care și acesta avu destui morți și răniți.

Turcii, retrăgându-se în desordină, fură coprinși de I. Solomon la satul Ceretu, unde se și închiseră în biserica comunei; dără fiind înconjurați și strimtorați se induplecară de vorbele convingătoare și totu-nă-dată amenințătoare ale lui I. Solomon, și se predară lui fără condițiuni. După predare, Solomon îi desarmă și-i lăsă liberi fără a li se pricinui nici un rău.

Acești Turci scăpați fără arme, înmulțindu-se și prin alte bulucuri cari veniu ne'ncetat, se reintorseră peste puțin ca să urmărească pe Mihaloglu, care nu se depărta d'înprejurul Clenovului, din cauză că ținea acolo în apropiere ună moșie cu arendă. Silitu însuși mai în urmă de persecutarea acestor Turci cari 'i arseseră finu, pae, pătule cu porumb, grău și totu ce avea pe moșie, plecă de acolo și se retrase cu ostașii săi la mănăstirea Tismana, de unde apoi, prin excursiunile sille, inspiră multă groză și spaimă Turcilor din cari și omoră ca la vreo 120: ier restul ce mai rămăsese neputându a i-se împotrivi, din cauză formidabilei pozițiuni

a mănăstirei ce ocupa, se respândiră prin câmpiele de pe 'nprejură.

Oștirile Ottomane trecău neîncetată în România-mică, avându cu dênsele pe I. Samurcașu ¹⁾ și de călăuză pe ună boieră pământénă, anume cluceru I. Puroinenu. și înaintându se întinseră mai preste tóte celle cinci județe de peste Oltă, ocupându și capitala Banatului Craiovei. Acéstă ocupațiune a României-mici de către Turci, nu se făcu fôră vërsare de sânge; căci mai multe loviri avură locă între turci și creștini, în care une-oră câștigău și alte ori perdău Turcii.

Din aceste parțiale lupte, cea mai remarcabilă este ună adevărată actă de eroismă, uă luptă susținută lângă Caracală, de către ună amică ală lui Mihaloglu, anume Zotu, care numai cu 25 de ostași ai săi se luptă cu uă nespasă vitejiă contra 150 de turci; și după ce le ucise vre-uă cincispre-dece ómeni, isbuti să scape din mâinile loră fôră ca elă să perdă nici ună singură omă d'intr'ăi săi.

Aceste parțiale hărțuiră și lupte, indesindu-se, îngrijeră fôrte multă pe creștini cari începură a se gândi și a dori încorporarea loră cu oștirea lui Ipsilante.

1) Acesta muri la Craiova, ier fiu seă trecu mai târziu de bună-voiă în serviciulă Turciloră.

Pentru acestu scopu ei se refugiara în județulu Vălcii, care presinta mai multe avantaje pentru apărare ¹⁾. Toți dera se adunara și se unira. adică : I. Solomon, A. Mihaloglu, Zotu. Serdaru Diamandi și alții, într'unu singuru și acelașu locu, la satulu Zavideni, în susu de Dragășeni, cu vre-nă 650 de ostași Greco-bulgari și Panduri, așteptându acolo sôrta armelorü.

În acestu timpü, unü corpü de 3000 Turci înaintându fôră împiedicare pônë la Vâlcea, și informându-se de la sâteni despre întrunirea creștinilorü la șisulu satü, se îndreptara fôră perdere de timpü dupë urma lorü. Nu trecu multü și începurã hârțuielile, care durara duoë șille și duoë nopti. La 26 Maiü ênsë, încâierându-se în luptã inversunata, Turcii remasserã victorioși, nu ênsë cu pușine perderi, căci d'intr'ai lorü cãdurã peste 400 morți și rãniți; ieru din partea creștinilorü ca la

1) Posiția acestu județü este naturalü mai-tare și presintã mai multã siguranță în cazü de resbellü: căci, despre Resăritü se hotãrãse cu Oltul, care desparte România-Mare de cea Micã; despre Apusü și Mëdã-nöpte pônë la hotarele Austriei, de munții Carpãți, cari formëzã în lungü uã valle întinsã, ce se îngustëzã pușinü câte pușinü din distanță de $\frac{1}{2}$ orã în distanță de 1 orã. În aceste strimtori lesne se pöte închide drumulü despre Mëdã-și și a se opri veri-ce comunicare seü nãvãlire a inamiculü.

180 ómení. La acéstă încãierare puçinã lipsi sã se prinã viú și curagiosulú A. Mihaloglu.

In urma acesteí lupte, I. Solomon, trecu la Sibiu în Transilvania, lãsându pe ostașii sêi sub comanda sus-numitulú Mihaloglu; iér acesta, retragându-se cu toți ostașii sêi de la Rômnicú în susú, aștepta cu nerãbdare, în cursú de șapte ñille, sosirea lui Ipsilante din România-Mare. In celle de pe urmã, disperându-se, trecu și elú în Austria; șefii ceí-alți și ostașii lorú se respândirã, apucându fie-care unde putu, spre a'și scãpa viața.

Turcii, în numérú de vre-ñã 2600, întorcându-se spre Mědã-ñi, se întãrirã prin mñãstirile de pe acolo, Șerbãneștii, Stãnceștii, Strějeștii și Mamulú, în depãrtare ca la ñã jumětate orã una de alta, spre a închide drumulú cu desãvêșire.

Pe când se petrecéu acesteã, sossí, la 4 Iunie, în Rômniculú-Vãlcei, și Ipsilante cu óstea sa în numérú de vre-ñã 4000 ostași, și informându-se despre celle petrecute la Zavideni, cu câte-va ñille mai 'nainte, precum și de întãrirea Turcilorú în susú numitele mñãstiri, se grãbi a face recunósceri împreunã cu cei mai experimentați din cãpitanií sêi, prin pozițiunile de pe 'nprejurú. Și allegëndú, ca mai nimeritã, partea cea de ñ'incóce de Drãgãșeni, ordonã lui G. Olimbie și lui V. Caravia sã ocupe pozițiunile celle mai înaintate, și cei din miłlocú sã ocupe pozițiuni la pólele munțilorú și pe podiscele riulețelor secate de pe drumú. Iér nenorocitulú corpú

supra-numitū *Batallionulă Sacru*, fiindū neesersatū și rēu armatū, compusū numai de vre-uă 300 de studenți, cei mai mulți nevestnici, și alți câți-va tineri de famillii bune, avēnd cu dēnsii două tunuri mici și patru căpitani, a-nume Dimitrie Sutzū, Draculi, Andronicū și Rizu și de comandantū-șefū pe N. Ipsilante, priimi ordinū să ieă poziție îndărătū. Alexandru Ipsilante ênsuși, cu cea-l'altă oștire, sta. de uă parte, spre a da ordinii necesarii, și la vreme de nevoiă să vie într'ajutorū, unde trebuința va cere.

Pônē a nu apuca ênsē bine să se așede toți pe la posturile lorū, după planulū întocmitū, și pônē a nu li se da âncă semnalnū de încăierare, V. Caravia, aflându-se cu capulū turburatū de vinū, se aruncă pe calū, și, fōră a mai aștepta nici unū semnalū alū comandantului supremū, se repeđi în capulū a 800 călareți de sub dēnsulū cu scopū d'a începe ataculū.

În intervallulū acesta G. Olimbie, allergându pe la posturile dessemnate spre a-și aședa ostașii conformū planului, întelni, contra așteptării sēlle, pe Caravia în marșū cu oștenii de sub dēnsulū. Plinū de grijă și de neodihnă Olimbie depnse tōte silințele posibile încercându-se în totū felulū a-lū popri de la acēstă nesocotită mișcare, amintindu-i, pe lângă alte multe, și că [ziua de Marți este uă zi nefastă (7 Iunie); dér' tōte silințele lui fură

în zadar, căci nu putu să poprască nici cum pe Caravia din marșul său.

Acesta, stăruind în exaltarea sa din ameteala vîmului, cu speranța că va repurta vreună strălucită biruință, năvăli, pe la apunerea soarelui, ca un turbatu asupra Turcilor fortificați; și, atât prin amenințări cum și prin înjurături sgomotose, îi provoca să iese din mănăstirea Șerbănești, $\frac{3}{4}$ de oră departe de Drăgășeni. Dér' pentru că turcii rămăseră indiferenți la toate încercările lui de atac, repetite de două-trei ori, Caravia nu putu să isbutască întru nimic și se retrase în apropiere, fără mari pierderi.

Turcii, vedëndu înverșunarea cu care fuseseră atacați de președintele Caravia, și bănuind ca nu cum-va să se grămădescă unu număr mai mare de creștini, numai de cătu însciințară pe Turcii întăriți în cele-alte mănăstiri, Strejești, Stănțești și Mamulă, ca să grăbescă să vie în ajutorul lor. Vedëndu ănsă că ei întârziău de a sosi, începură a se prepara ca să părăsescă mănăstirea și să se retragă înapoi. Dér în intervalul acesta, ajungëndu și cei-alți 1800 Turci de la dișele mănăstiri și intrunindu-se foimară unu corp de 2600 ómeni cari, eșind din întăririle mănăstirii, atacară cu furie corpul lui Caravia și'lă înfrânsară omorându'i peste 140 de ómeni. Unu oficeru inferioru de al lui G. Olimbie lăsându, în timpul luptei, postulul ce ocupa, alergă în pripă să vestescă pe cei-alți

curagiulă; ei, retrăgându-se pasu cu pasu, respundeu la invitarea ce li se făcea din partea Turcilor de a se preda strigându : „*Elleni nu se predaŭ lesne*“, și lupta continua cu disperare.

Astă-felă, obosiți de nă luptă atătă de îndelungată și greă strimtorați de numărul inamicului, care aci îi ataca, aci se retrăgea, Ierolohiții se apropia-seră, ca la nă bătăie de pușcă, lêngă ună pârăiașă secată, numită Gura-Verlei, unde, aflându-se aședatū căpitanulă română Ioniță Horca, luăși elă parte la luptă și isbuti să respingă furia Turcilor, atacându-i cu multă impetuositate și causându-le ună mare înfrângere. In intervallulă acesta sosi in ajutorulă loră și G. Olimbie care apăra cu multă eroismă retragerea *Ierolohiților*. In timpulă acestei retrageri precipitate comandantulă-șefu, N. Ipsilante își perdu calulă, și ună officieră franceză care se afla presinte, îi offeri cu multă amabilitate calulă seă și astă-felă scăpă de pericolulă ce'lu amenința de a cădea prisionieră. Vădëndu atunci Turcii, că focurile armeloră creștine crescêu și că nóptea se apropia, nu mai înaintară, ei se întórseră înăpoi la mănăstirea Șerbănescă, aducëndu ca troffee alle victoriei loră, ună stégă, celle 2 tunuri alle Batalionulă-sacru, 37 de prisionieri Ierolohiți și nisce musicanți țigani, d'între cari unulă, profitând de întunereculă nopții, fugi din mănăstirea Șerbănești și se întórse la tabără.

Turcii perdură in acéstă luptă peste 500 morți

și răniți. Pe Ierolohiții luați prizonieri în ziua aceea, îi trimiseră la Constantinopolu.

A doua zi, revenind Turcii din nou asupra creștinilor întâmpinări la sus-numita pozițiune Gura-Verzii nă resistință atât de inverșunată din partea lui I. Horca, care păzea acolo cu 50 de panduri, în câtu fură popriți de a merge mai departe. În această afacere focurile durară 24 ore aprópe, și Turcii, perdëndu peste 200 ómeni, fură coprinsi de spaimă de acestu eșecú neașteptatú. Și déca numitulú Horca, arú fi priimitú, în intervallulú acesta, vre-unú micú ajutorú de unde-va, sêú décá nu 'i s'arú fi ínpuçinatú munițiunile de resbellú, fórá îndoială cá totú acelú corpú de Turci arú fi fostú cu desêvêrsire nimicítú, și armele creștinesci arú fi raportatú acolo nă victorie din celle mai strălucite. Dér' aceste doué neajunsuri siliră și pe acestú bravú și mândru românú a se refugi în pădurile și'n munții de prin prejurú, scápêndú astú-felú prin eroismulú sêú din mâinile inamicului ¹⁾.

1). Acestú Horea, dupé complecta potolire a rescólei, pribegea prin păduri. Chiámându-'lú ênsé autoritatea locală îlú orândui Cârce-Serdar în România mică, unde elú își împlini datoriile cu multú zelú și esactitate. Intr'nă zi, închipuindu-și cá la unú satú se întêmplaserá óre-carí desordine de nă cétá de șapte hoși, alergá acolo și, fórá a-'i cunósce cine eraú, puse mâna pe ei și-'i omori îndatá. Dér' fiindú-cá, din nenorocire, se întêmplá ca áceia să fie Turci, și fiindú-cá cei-lálți tovaráși și correligionari ai lorú. ce se mai aflaú

Dupe acésta jalnică dramă, infriçoşându-se Caravia, trecu, fôr' a mai perde timpŭ, în Austria. Resturile nenorocitalui Batallionŭ-sacru se refugiră în pădurile din apropiere unde pribegéu goi, desculţi şi flămânđi, ascundându-se ca fiérelle sêlbaticice în cursŭ de uă sêptemână de đille. În cursulŭ acesta G. Olimbie se silea în totŭ chipulŭ să-'îscóţă din păduri, spre a-'î duce la cea-l'altă oştire ce erea tăberată la Rômnicŭ; ênsé eî nu consimţéu; numai când se vedŭră constrînşi de fóme, atunci eşiră singuri şi se duseră, cu unŭ steguleţŭ alŭ lorŭ, la mônăstirea Cozia.

Nenorocirile acestei lupte, care occasionă înfrângerea oştirii creştine, avură dreptŭ resultaŭ descuragiarea şi disperarea căpeteniilorŭ şi a ostaşilorŭ creştini precum şi stingerea revoluţiunei dir 1821 în România.

Fie-care din căpitani şi din ostaşi, sub impresiunea grózei, de înfringerea ce cercaseră, se grăbiră a lua la timpŭ precauţiunile necesarii spre a conjura, mai 'nainte de tóte, pericolulŭ care ameninţa securitatea lorŭ personală; şi pentru acestŭ scopŭ mai multŭ, dupé încetarea acestei nenoro-

âncă pe pămêntulŭ Românescŭ, socotiră acésta ca uă resbunare precugetată şi provenită din ură în contra Turcilorŭ, de aceea, prin uneltiri viclene, prinseră pe numitulŭ Horea şi-'lŭ trimiseră legatŭ la Paşa de la Vidin, care-'î dete durerósă mórte prin ţépă.

(Nota autorului).

cite lupte, se întorseră la Râmnicu, spre a se chibzui acolo în liniște despre ceea ce avéu să facă.

Atunci comandantul loră supremă, Al. Ipsilante, ca să reanime și să mai esciteze ambițiunea și curagiulă ostașiloră și căpitaniloră săi, își depuse tôte silințele, încercându-se în totă chipulă, atâtă prin povețe cum și prin discursuri entusiaste a-i îndemna să își reocupe posturile cu bărbăție și să mai încerce încă uă dată sorta armeloră, dér tôte fură în zadară căci ei : coprinși de spaimă, nu mai daă ascultare nici povețeloră aici îndemnărilor sélle. Vêdëndu Ipsilante a tătă nebărbăția la dênșii, se simți și elă, la rândulă său, coprinsă de desgustă și de uă complectă indignațiune către dênșii, mai cu sémă când vèdu că și I. Farmake se depărtă de elă și trecu Oltulă spre a se întări la Curtea de Argeșă. Cu tôte acestea Ipsilante, stăruindă încă în hotărârea sa, pe de uă parte lăsă uă mică garnisonă ca ante-gardă la Râmnicu, iér pe de alta, bănuindă și elă ênsuși urđirea vre-unei trădări, plecă în aceeași đi cu cei mai intimi din oficerii săi subalterni și cu câți-va ostași la mănăstirea Cozia — uă distanță ca de 2 ore în susă de Râmnicu, — de unde apoi trimisse pe ascunsă pe Casani, către impiegații carantinei Austriace de la Turnu-Roșă, ca să mijlocésă, în vederea unoră eventualități, pentru permissiunea trecerii sélle pe pământulă Austriacă.

Ipsilante mai așteptă la mănăstirea Cozia vre-uă

săptămână de zile, și pe când el se chibzuia, în toate zilele împreună cu cei-l'alți, cum și ce fel să lucreze, nutrind încă speranța de a continua lupta, se pomeni de uă dată fără veste, că ostașii, pe cari 'i lăssase în garnisonă la Râmnicu, aflându de lupta lui Horea cu Turcii părăsiră postul coprinși de spaimă, și se întorseră la dânsul. În acest intervallu mai priimi și nuvelle nemulțumitoare din Moldova. cum că oștirea de acolo, din cauza unirii comandantului G. Cantacuzino cu boierii Moldovei, precum și că, din cauza multelor intrigi și uneltiri, se afla desbinată în mai multe facțiuni și amenințată chiar d'a se desființa, acestu concursu de împrejurări 'i turbură și mai multă mintea, immobilizându 'i totu d'ua-dată și neodihna și mâhnirea de care era dominat în adâncul inimei sêlle.

În fața unei asemenea stări de lucruri, cei mai înțelepți și mai experimentați din officieri, delibărându seriosu între dânsii, predomină ideea lui G. Olimbie, care, avându în vedere împrejurările, mai cu sémă lipsa de bani și altor trebuințioase precum și impușinarea oștirii creștine, povățuia să se ié hotărîrea de a părăsi țerra Românească, și, trecându prin Austria, să mérgă în Grecia spre a continua lupta.

Ipsilante de și unitu cu această hotărîre, care fu adoptată de toți, nu consimți ênsé din totă inima. Adunându deci, atunci îndată, pe toți ostenii sêi, se puse în mijlocul lor, și pronunță aceste ultime

cuvinte, pe care le publică în urmă și înscrisu.

„Ostașilor! dér'ce dicu? să mă feréscă Dumne-
 deū, nu voiū să pătezū acestū frumosū și gloriosū
 nume! Adresându-mă către voi, uă turmă de ne-
 vrednici foră bărbăție, arū fi păcatū să daū acestū
 nume voē, miserabile si tērrátore ființe! Trădările
 și conspirațiile pe care voi-le-ați urđitū pe sub mână,
 mă silescū a vē părăsi. Din momentulū acesta, veri
 ce legământū între mine și voi este desfăcutū. Dér
 voiū purta singurū în adânculū inimei melle ruși-
 nea, pentru că amū voitū să vē conducū pe voi, cari
 v'ați călcatū jurământulū, și cari v'ați arétatū trădă-
 tori înaintea lui Dumneđeū, înaintea Patriei și în-
 ainta șefului vostru. Voi singuri 'mī-ați răpitū glo-
 ria, când eū dorémū să cadū bărbătesce pe câmpulū
 luptei. Acum eū mă depărtezū de voi: iér voi, mer-
 geți, allergați la Turci, cari vē suntū prea amici
 și împărtășescū cugetările vóstre; lăsați pădurile
 și munții și uniți-vē prin legământū cu Turcii;
 luați-vē cu dēnșii de mâini, din care mâini alle lorū
 ese vai! încă, aburulū sângelui Patriarhului vostru
 și alū atătorū mii de victime! Rescumpérați-vē sclav-
 ia cu totū ce aveți mai prečiosū în viața, cu onórea
 consórtelorū și a copiilorū voștri. Iéră voi, ostași
 Elleni ai Batallionului sacru! voi, cari de și trădați
 totū nu v'ați sfiitū a muri pentru Patria vóstră,
 priimiți, prin glasulū meū, mulțumirea națiunii nó-
 stre. Fiți incredințați, că în scurtū timpū se va ri-
 dica trofeū de glorie, prin care fama vótră se

va transimite la generațiunile fiitoare, pentru eternizarea memoriei vóstre. Iér numele acellora cari 'mí au remasú credincioși, se vorú săpa cu littere neșterse in adânculú inimei melle, și suvenirea lorú va fi unica mea consolare, in totú restulú vieței melle.

«Iér pe tine, sperjure trădătorú Savva, și pe voi desertorilorú, C. Duca, B. Caravia, B. Bărlan, înrëntățite Scure, G. Manu, Grigore Sutzú și alți fanarioți, câtí ați fostú primii autori ai retragerii și a desființării óstei melle, vé lasú in prada urei, a disprețului omenirei, vé lasú in drépta resplatá a lui Dumneđeú și sub blăstemulú posterității.»

Dupé acestú amarú discursú, hotărârea plecării lui Ipsilante fu imediatú pusá in executare, și la 15 Iunie, priimindú permissiunea de la autoritățile Austriace, se îndreptá însoțitú de Olimbie spre hotarulú Țerrei, la Ríul-Vadulú. Acolo fu popritú de Bimbașa Anastasie Arghirocastritulú, care-'i cerea cu forța lefile neplătite a ostașilorú ce avea sub dênsulú, adăogéndú, pe lângá acéstá cerere, și multe alte amenințări. Ipsilante, vedéndú neînduplecarea numitului fu nevoitú a respunde, din propria sa casettá și din imprumuturi ce făcu de la cei de pe lângá dênsulú, cincí-sute galbeni, și astú-felú scápá de numitulú Arghirocastrit. Trecéndú hotarulú, Ipsilante intrá in carantina Austriacá împreună cu frații săi Nicolae și Gheorghie Ipsilante, cu G. Orfano, Garofski, Cavaleropulo și alți șépte intimi ai săi, cari

lă însoțéu în calitate de servitori. După acésta, elă miđloci în urmă d'a se permite și intrarea *Ierolohiților* în Austria, pe cari austriacii, îi priimiră fără întârziere în carantină, iér pe cei-alți căpitani cu Albanezii îi popriră cu desăvêrsire d'a călca pe pămêntulă austriacă.

Dupé espirarea ăilleloră de carantină, pe când Ipsilante credea că avea să fie liberatū, pe neașteptate se vêđu, din înaltū ordinū împêrătescū, popritū împreună cu cei doi frați ai sêi și internatū, pe terminū de șése ani, în cetatea Munkacs din Ungaria. Acolo, uitându-se în tóte ăillele la mâna sa cea dréptă (care era tăiată), își aducea aminte de strălucitele sêlle isbânde; de la Dresda, și comparându-le cu nenorocitele lupte din România, se consuma de durere pôně ce fini prin a cădea în cea mai cumplită melancolie.

Dupé espirarea internării sêlle, Ipsilante fu transferatū la Viena, unde fu ierăși pusū sub priveghiere polițienescă, în cursū de șése luni, fiindū popritū, pôně la unū timpū, d'a comunica cu vericare. În celle din urmă, la anulă 1828, Ianuarie 7, ăi de sâmbătă. Alexandru își dete obște-sculă sfêrșitū, în vêrstă de 42 de ani ¹⁾, lăssându

1) Mulți pretindū că Ipsilante arū fi muritū de otravă; alții iér că după liberarea sa de la Munkacs, mergêndū din ordinulă împêratului Russei la Triest și întorcêndu-se mai în urmă, s'arū fi bolnăvitū pe drumū și arū fi muritū la

epocă în istoria țărilor Moldo-Române, ier na-
 ționalei Ellenice uă eternă și neștersă suvenire de
 recunoscință pentru atatea generose sacrificii ce
 făcu atât elu personalu câtu și illustra sa famil-
 lie, sacrificându, după vremi, totul pentru libera-
 rea și reînvierea Greciei.

Toți cari însoțiseră pe Ipsilante peste hotarele
 țării Romănesce, după terminarea carantinei, fură
 lăsați liberi și nesupărați de austriaci. Ier căpi-
 tani și ostași, cărora austriacii le refuseră intra-
 rea pe pământul lor, se întorseră în interiorul
 Țării și se refugiră răspândiți prin cele mai nalte
 și mai nefrecventate locuri ale Carpaților. Unii
 d'intr'ênșii, travestindu-se, se strecurară prin poteci
 și rămaseră necunoscuți; alții ier avându cuno-
 scințe cu păzitorii locali, și mai cu sémă prin mi-
 tuirii de bani, isbutiră să scape pe pământurile
 Austriei.

După plecarea lui Ipsilante, G. Olimbie luă
 drumul spre mănăstirea de la Curtea de Argeșu,
 și găsindu acolo pe I. Farmake, închis de câte-va
 zile într'ênșă, se uniră împreună și făcură unu nu-
 măr de 450 de ostași. Dér informându-se în același
 timp că Turcii se apropiau însoțiți de Savva spre
 a'i ataca, avându și dorința de a trece prin Moldo-

Viena. Tóte acestea sunt mai multu nisce versiuni ne-
 sigure, nefindú bazate pe nici uă dată pozitivă.

(Nota Autorului).

va în Bassarabia ruscă, plecară d'acolo, și, după uă călătorie din celle mai ostentore și mai periculoase, ajunseră în fine la mănăstirea Seculă din Moldova. Urmăriți însă de aproape de ună corpă de oștire turcască, nici n'apucară încă să ajungă bine și fură popriți de Turci d'a înainta mai departe. Cu toate astea ei, fiindu bine întăriți, se apărară pentru câte-va zile din mănăstire. Dér în fine Turcii, prin trădarea unui egumenă bătrână, tăindu pe din afară apeduculă ce comunica cu interiorulă mănăstirii, așa de multă constrâneră pe cei închiși în intru în cătă Farmake fu nevoitū a se încrede în promisiunile și'n viclenele lingușiri alle căpitanulū Turcilorū Salim-beiū și a se supune cu căți-va ostași, predându-se fōra condițiune la discrețiunea lui : dér' îndată fu trimisū la Constantinopolū, unde fu și decapitatū. Iér Olimbie, persistândū în zelulū său patrioticū, nu voi să se predea, ci dândū focū erbăriei ce se afla în interiorulă mănăstirii, perde bună-voe pradă a flacărilorū, lăsândū unū nume nemuritorū în istoria independinței scumpei sēlle patrie 1).

Savva însă și cu Seric-oglu, în cualitatea lorū de locoteninți ai lui Kehaia-Beiū, urmărēu și prindēu căți străini pribegi și pământeni cunnoscēu și

1) Lectorulū pōte găsi uă descriere mai detailliată despre acēsta, în opulū istoricū de A. Xordillo.

(Nota Autorulū).

pe câți alți le predau sătenii, ómeni cu totulú ino-
centți și pe carii îi trimitéu pe tóte díllele în Bucu-
resci la Kehaia-beiu.

Trădări de asemenea natură se comitéu și în
București de către Ebrei, Armeni și de către nis-
ce rău-voitori correligionari ai noștrii, carii párau
pe frații lorú ca rebeli la Turci ¹⁾.

Numérulú acestorú victime se urcase póné la
900 ómeni; astú-felú că închisórea particulară a
lui Kehaia-beiu (care erea în pivnița caselorú
Vornicului Ionița Drăgănescu), nu'í mai încápea.
De aceea, vréndú Kehaia-beiu să o goléscă, pe cei
mai însemnați d'intr'énsii îi înainta din când în
când la Pașa de Silistria care și elú, pe unii omora,
pe alții 'í trimitea la Constantinopole, iér pe cei
mai de rândú începu, din díua St. Apostoli, 29 Iu-
nie, a-'í esecuta spândurându-í și decapiténdu-í

1). Aceste trădări le făcú, unii din patimí iér alții ca
să arate serviciú și să câștige favórea Turcilorú pentru sco-
purile lorú, precum se vėdu unú óre-care M. Maritėnu,
fiulú Medeln : Gheorghie vel-cápitanú, carele vėđéndú pe
unú sătėnú bulgarú anume Stoianú, din satulú Dobrești,
ce venise la orașú cu lemne de vėndare — ilú pírá de rebelú
d'a dreptulú la Kehaia-Beiu. Acesta, cercetándú și pe alți
despre numitulú Stoian, nu'lú găsi întru nimicú vinovatú.
Dér' în fine, de necurmatele strigări alle trădătorulú, Ke-
haia-Beiu porunci ca pe Stoianú să-lú decapiteze înaintea
casei trădătorulú, iér caru cu boii să'lú trimiță înapoí la
famillia lui vėduvită.

(Nota Autorului).

prin toate respântiile și drumurile Bucurescilor.

Acestu sângerosu spectacolü, in cursü de douë luni se presintă, necurmatü in toate ðillele, la vederea poporului Bucurescenu cärnia nu 'i era permisü sä ridice cadavrele și sä le ingrópe inainte de trei ðille. Cu modulü acesta Kehaia-Beiu, pe de uä parte își deșertä inchisórea, iér pe de alta nu läsä in viața pe nici unulü din martirii creștinismului și ai libertäții, și astü-felü se potoli nesätiósa lui sete de sänge,

Turcii incoçiti de Sawa își urmau cercetările trecënd prin orașe și prin têguri. In fine, afländü cä Ipsilante s'a inchisü in mönästirea Cozia, numai de câtü trecurä Oltulü și, dupë sosirea lorü acolo, se informarä cä Ipsilante se refugiase in Austria, iér mönästirea o gäsirä ocupatä și întăritä de Mataragi-Bașa și de serdarulü Diamandi cu famillia sa și cu uä sutä-șesse-ðeci de ostași, pe cari incoñjurändu'i îi somarä sä se predea. Mataragi-Bașa ênsë, cäländitü de unü cällugëru, scäpä nóptea cu câți-va ostași din mönästire, iér serdarulü Diamandi, dupë uä stäruința de câte-va ðille, se induplecä, in celle de pe urmä, de amăgitóarele promisiune alle lui Sawa, și eși spre a cere ertare de la Eforulü Silihtari, rugändu'lü sä-'i lasse viața și sä-'i asigure famillia. Silihtari îi promise cu jurämëntü, cä toate acestea se vorü pädi intocmai, förä ca sä aibä cea mai micä induoialä, și-'lü trimise împreunä cu ostași sêi, 2 stéguri și 2 tunuri

(rămase de la Ipsilante) la București, spre a se închina și supune lui Kehaiä-bein. Acesta însă 'i înaintă pe toți la Pașa din Silistria, care și el 'i trimise de acolo la *zalhanaoa* de ómeni din Constantinopol, unde fu decapitată împreună cu toți ostașii serei mai însemnați; ier șapte-deci din ómenii serdarului Diamandi remaseră sub pază în închisorile de la Constantinopol. Astü-felü fu sfârșitul și alü acestui bravü luptătorü care a bine meritatü cununa de martirü alü libertății.

Dupé acéstă faptă, aducându-și Savva aminte că G. Olimbie și I. Farmake, erau întăriți la Curtea de Argeșü, se reîntórse cu Turcii în România-Mare, spre a-'i urmări și pe dênșii.

Ajungându dér' cu multă sete la 'dissa mönăstire nu putu să 'și satisfacä dorința, căci sus-numiții căpitani plecaseră cu câte-va ñille mai 'nainte, îndreptându-se spre Moldova. Oștirea turcésă înaintându atunci pônë la Câmpu-Lungü, spre a se încredința despre fuga lorü, și despărțindu-se ca la 200 de turci, înaintară risipiți pônë la mönăstirea Aninósa, unde gäsiră refugiați într'ensa unü numëru de *Ierolohiti* și Albanezi, carii se retrăseseră acolo, în urma nenorocitei lupte de la Drăgășeni. Aceștia, îndată ce vedură pe Turci de departe, cređëndü că dupé dênșii erau și alți mai mulți, eșiră din mönăstire fugindü care cum putu prin păduri, spre a-'și scäpa viața; cu tóte acestea Turcii prinseră vre-o 24 din cei mai slabi,

pe carii 'i și ommorără îndată ; mai în urmă, prinseră și alții duoî pe carii îi aduseră vii, ier cei-l'alt-depărtându-se mai scăpară cu viață. La întórcearea lorü Turcii deteră focü mönăstirii și o prefăcură în cenușă.

Dupë risipirea oștirea creștine, unü preotü numitü Popa-Sërbu cavalerü russescü din tovarășii lui G. Olimbie, luändü cu dënsulü 15 ostași, sub influința entusiasmului concepu ideea să formeze unü corpü de ostași ca să atace pe Turci. Trecëndü dëru prin munți la Moeți (hotarulü țerei-Romănesci despre Ungaria, ca la 12 ore departe de Câmpu-Lungü) isbuți să adune peste 300 ostași din Greco-Sërbii respândiți în partea locului. Aședëndu-se cu acestia pe muntele Colței, la pozițiunea numitü Vallea-Muierii, aștepta sosirea Turcilorü carii, ajungëndü pe la începutulü lui Iulie, împreună cu Savva, se încăerară în luptă în ziua de 11 ale aceliași luni. În acëstă luptă, Popa-Sërbu ridică într'adeverü trofee de victorie, omorändü peste 120 deTurci. A doua diostași lui vëdëndü că numărulü Turcilorü din ce în ce se mărea și fiindü îndemnați de către offiçerii graniței Austriace d'a se refugi pe pämëntulü lorü spre a-și scäpa viața, se coprinseră de frică și intrară în carantină. Apropiindu-se de hotarü Silihtarü-aga și Sawa cu 800 de Turci, cerură de la impiegații carantinei ca să le predea pe refugiați, și dacä nu consimțëu a'î preda pe toți, dër' pe Popa Sërbu ilü pretindëu

cu stăruință. Austriacii nu creșura demnă a ceda la cererea Turcilor și, de uă cam-dată, refuseră a se supune la pretențiunile Turcilor; dér' mai în urmă, din considerațiuni politice ca să mențină relațiunile de bună vecinătate, promiseră că pe Popa-Sêrbu îl voru scôte din Carantină și că-lu voru lasa liberă și armatū pe pământul Românescū 1).

Cu modulū acesta ambele părți remaseră în bună înțelegere și a doua zi, 14 Iulie, dândū Austriacii armele în mâna urmăritului preotū și pe unū servitorū alū său, îl scósseră sub pază din hotarele lorū. Acesti duoī nenorociți, îndată ce se aflară pe pământul Românescū, fură din nouă urmăriți de către Turci prin stânci, prin văi, prin munți și rîpe, și, luptându-se la totū passulū, răniră optū Turci. Peste puçinū servitorulū cădu mortū, iér' Popa-Sêrbu alunecândū de pe uă stâncă 'i se frânse sabia. Atunci Turcii năvăliră asupra lui și-lu prinseră viu; apoi legându-lū îl duseră la Bucuresci și

1) Adevêrulū este că impiegați Austriacii temându-se ca nu cum-va Turcii, după obiceiul lorū barbarū, sē violase hotarele (precum s'a și întemplatū în timpulū negoțiarilorū cândū 150 Turci, înaintându departe peste hotare coprinseră carantina pe la spate, ei ne-avêndū puteri de ajunsū spre a se împotrivi Turcilorū. nu putură face intr'altū-telū, decâtū numai scotândū condiționalū pe preotulū din carantină.

’lă infățișară la Kehaia-beiū. Acesta ’lă întrebă „dēcă sângele turcescū este dulce?“ iér’ elū, fōră a’și perde curagiulū și mândria sa naturală, răspuse: că dēcă nu’i s’arū fi frântū sabia ’i s’arū fi părutū mai dulce de câtū își inchipuiesce dēnsulū. Dupē aceea îlū trimise la Silistria, unde fu decapitatū.

Sawa, dorindū se îndatorede pe iubiții sēi Turci, se silea în totū chipulū cum să correspundā mai multū inverșiunării vrājmașilorū creștinătății, și astū-felū în timpulū diferitelorū expedițiuni ce făcea împreună cu dēnșii, esecuta plinū de rîvnă urciósele datorii alle serviciulū sēū, care serviciū consta intru a urmări, a prinde ș’a omori pe fiecare di creștini culpabili și inocenți.

Săturându-și în fine acestū tovarășū alū Turcilorū setea ce avea de sânge, așa de multū se întunecă, în câtū uită că Turcii consideră ca uă sacră datorie, impusă de religiunea lorū, de a recompensa pe creștini omorându-i. Dēcă Dumneđeū nū resplătesce îndată dupē faptele fie-căruia, nu uită ênsē nici uă dată. Astū-felū, dupē ce Turcii reușiră intru a stinge cu desăvêșire mișcarea revoluționară din țerra Românescă, ei se simțēū neîmpăcați în cugetulū lorū, d’a nu unelti ceva spre a se scăpa și de Sawa (singurulū căpitanū ce mai rămasese d’între cei conjurați, împinși de Eteriă d’a începe mișcarea revoluționară). Prin acēsta ei credēū că cu dēnsulū se va stirpi cu desăvêșire de pe fața pământului românescū și verī-ce umbră de spiritū

revoluționară care, în acea epocă, se lățise mai preste totă țerra. Aceste tendințe ale Turcilor fură foarte mult încurajate și de consiliile ce le da agentul austriac Udrizki ¹⁾ care, pe lângă alte multe, făcu cunoscut Turcilor că și Sawa, unită fiind la început întru toate cu cei alți revoluționari, ridicase și el stégul libertății în Bucuresci. Turcii, considerându această ca o mare crimă, declarară în mânia lor pe Sawa întru toate complice la revoluțiune și prin urmare culpabilă.

De și Sawa avea totă înlesnirea ca să scape refugindu-se în imperiul Austriei, după cum îl consiliassera, în diferite ocasiuni, mulți din amicii săi de arme, cu toate acestea, el stăruia întru a da creșterea promisiunilor lingușitoare ale Turcilor, cu speranță că pentru serviciile făcute lor, va dobândi de la ei onoruri, decorațiuni, ș. c. l. și încă și mai mult, că prenumărându-se în prima clasă de boieri, va fi în urmă orânduit de densii mare spătară ală oștirea pământene. Legănată de asemenea deșerte speranțe adormea în visse dulci, for' a se gândi că de multe ori omul propune într'unu fel și Dumnezeu dispune într'altu fel.

Pe la finele lui Iulie, Kehaia-beiă ordonă Eforu-

1). Din cauza atătoră neomenose fapte, acestu intrigantă fiind la rândul său persecutat și el mai în urmă de către chiar guvernul său, fu scos din postul ce ocupa, și condamnat pe totă viața sa la închisore. (N. A.)

lui Silihtari, care cutreera țerra cu Sawa, a regula lucrurile în provincie restabilind ordinul și liniștea, și a se întorce apoi cât mai curând împreună cu oștirea și cu Sawa la Bucuresci, spre a se repausa și a și lua fie-care recompensa după serviciile sêlle, conform ordinilor ce dăcea că ar fi primit de curând de la Pașa din Silistria. Totu asemenea scrise în particular și către Sawa.

După ce susnumiții primiră acești ordinii în scris, începură să așeze pe la fie-care oraș și târg de prin districte, garnizone de câte 8—10 Turci, sub comanda unui superior cu titlu de Beșliu. ¹⁾ Ier'ei cu restul oștirii se întorseră și intrară în Bucuresci în ziua de 6 August, înainte de apunerea sórelui, cu mare pompă după obiceiul turcesc. Ostașii se împărțiră pe la quartirele celi se pregătiseră mai de'nainte în oraș, iar Sawa se îndreptă spre strada Tabacilor, la propria sa casă, de unde împărți și el pe ostașii de sub densusul ca la 800 de ómeni, pe la casele de prin prejur, prin suburbiile Protopopului și Oltenilor.

Îndată după sosirea lui Sawa, Kehaia-bei trimise la densusul pe unul din cavașii se, prin care, exprimându, după obicei, ca uă probă de sinceră favóre, bucuria ce simțise pentru sosirea lui, îl

1). Și aceștia nu lipsiră d'a face mai în urmă acellși atrocități ca și capi lor, contra locuitorilor creștini.

invită, totu-uă-data, a se presinta la dânsulă cu toți căpitani și officerii săi subalterni, spre a le comunica formală firmanele de mulțumire ce primise de la Pașa din Silistria, din ordinulă Inaltei Porți.

A doua zi Duminică, 7 alle acelliași luni, pe la 10 ore de dimineță după ce se înțelese Sawa cu suscitatulă Udritzki, ca și dânsulă să se afle faciă la convorbirea sa cu Kehaia-beiu, se găti atâtă elă câtă și Debi-bașa Mihale și Buluc-bașa Ghencea cu hainile loră celle mai prețioșe, și luândă cu dânsii uă escortă de onóre de 25 de ostași, cei mai aleși, plecară cu toții călări la casa logofetului Belliă din podulă Mogoșoiei, unde era instalată atunci Kehaia-beiu și unde Sawa făcuse juramântulă Eteriei în faciă lui Galate.

Ajungendă acolo acești trei căpitani, fură întâmpinați de Turci la intrarea loră cu uă primire forțe măgulitoare, care nu le lăsă nici cea mai mică bănuință. Dér' pônă a nu apuca să între în salonă spre a se presinta lui Kehaia-beiă, pe când înaintă în coridoră, unde se afla înșirăți mai de nainte peste 300 de Turci armați și uă mulțime de poporă pentru affaceri particulare (p'ntre cari mă aflai și eă însu'mi, trimisă fiindă de unchiă meă, Dionisie Fotino, spre a mă informa de la secretarulă lui Kehaia-beiă, Mihail Marcu, de inte-

resanta convorbire a lui Sawa cu Kehaia-Beiu ¹⁾, de uă dată se auđiră p'ntre poporū detunări de focū și necurmate țacăituri de săbiū, cu strigătulū "s'a omoritū Sawa!" Deli-baša Mihale inaintă apărându-se cu sabia, pōnē la scară, unde fu și elū inpușcatū; iēr Ghencea voindū să sară de pe ferestra săllei în drumū, fu asemenea omoritū; nici unulū din cei aflați acolo, nu suferi cea mai mică vătămăre. Cătū pentru escorta lui Sawa, care rămăsese în curte, fu și ea măcelărită; dēr unulū d'intr'ênșii scăpândū, allergă în pripă la cei alți ostași, cari se aflău pe la cuartire, si' i inșciintă despre cele petrecute, spre a lua mēsuri de apērare; alți duoi iērū scăpară de mōrte trecēndū în notū Dâmbovița ce curgea chiarū prin curte care semēna mai multū cu unū cāmpū de bătaie, din căusa mulțimei cadavrelorū și a vērșării de sânge, de cătū cu uă curte de cuartirū generalū. Din cadavrele fōră capū, alle acestorū nenorociți ostași, unele fură aruncate în Dâmbovița și altele afară din orașū; iēr cadavrele lui Sawa, Mihale și Ghencea, punēndu-se despuiēte într'ună căruță ordinară, fură transportate prin Têrgulū-d'afară la Oborū, unde se ordonă cu strășnicie ca nu cum-va să cuteze cine-va, sub verī ce pretestū, a imormēnta vre unulū din aceste cadavre.

1). Autorulū vorbesce aici de aflarea sa de față în momentulū când Sawa fu ucisū.

Astü-felü, cadavrele acestorü trei căpitani, rămaseră acolo în prada căinilorü și a păsărilorü răpitóre; ier capetele lorü, amplându-se cu paie, fură trimise la Silistria și de acolo la Constantino-polü.

După acéstă sângerósă scenă, ostașii lui Kehaia-beiü, priimiră ordinü ca să omóre și pe toți cei alți Albanezi, căți au fostü imprejurulü lui Sawa, fägäduindü de fie-care capü, dreptü recompensä, câte uä mahmudea (monetä de aurü, care pe atuncü avea valórea de 25 lei). Atuncü se deslânțarä toți Turcii căläri, ca nișce lei setoși de sânge, alergändü cu caii prin tóte stradele Bucureșcilorü și, ca sa dobëndescä mai multe din aceste monede promise, vai de nenorocitulü acela pe care sórta ilü scotea înaintea lorü: căci ei pe ori-care creștinü întâlnéü prin vre-unü locü mai dosnicü, ilü omoraü, fórá cea mai micä milä séü cercetare; și tăindu'i apoi capulü ilü ținéü în mână de părü, și astü-felü ducéü în mână câte 3, 4, ier uniü și câte 5—6 capete, pe care presintändu-le lui Kehaia-beiü ca capete de Albanezi, îndatä priméü de la dënsulü recompensa fägäduitä. — Vedëndü ênsë Kehaia-beiü că, într'unü intervallü de 3 ore, numërulü capetelorü tăiate, trecuse cu induoitü peste numërulü cunoscutü allü Albanezilorü lui Sawa, ascultändü totü-uä-datä și observațiunile consilierului séü Iónü Bältăretzu, pe care-lü respecta, nu mai de câtü ordonä acellorü fiere sëlbatice d'a in-

ceta măcelulă, publicându, în acelaşu timpă, ordinulă seă şi prin pristavi (vestitori publici) în tôte respântiele oraşului, pentru liniştirea şi consolarea poporului.

În cursulă acestei turburări, câţi-va din albanezi, fugiră cerându'si scăpare şi ascundându-se prin nisce modeste căsuţe de prin mahalale; alţii ier se refugiră prin viile şi prin grădinile de p'înprejurulă oraşului, fie-care cum putu. Numărulă celoră scăpaţi nu pôte fi mai mare de 40—50, căci toţi cei-l'alţi fură omorîţi. Ună altă corpă de 26 albanezi, sub comanda unui căpitană Atanasie Himariotu, neputându fugi mai departe, din cauza mulţimei Turciloră cari coprinseseră acea suburbie, se refugiră la biserica numită Olteni, unde închişându-se, fură înconjuraţi de câte-va sute de Turci, cari bănuindă ca nu cum-va să fie şi alţi Albanezi întăriţi prin casele de prin prejură, deteră focă casseloră şi le prefăcură în cenuşă.

După ce, din ordinulă lui Kehaia-beiă, încetă omorulă prin tôte părţile oraşului, se ivi în aceeaşi zi, fără veste, uă a treea scenă totă atâtă de fiorosă ca şi cele două precedente: Albanezii cei închişi în biserica Olteni, fiindă treptată înconjuraţi de ună numără de peste două mii Turci, cari 'i somău a se preda, şi refusându a ceda la somaţiunea loro, provocară uă luptă din celle mai impismuite. Turcii se grăbiră să aducă două tunuri pe cari îndreptându-le asupra bisericei isbutiră să aprindă invelişulă;

apoi spărgându uşile şi ferestrele se încercau să străbată în intru, dăr nu putură reuşi din cauză că Albanezii, fiindu apăraţi de zidurile Bisericei, trăgeu la ţintă asupra asediatorilor lor, din cari cei mai mulţi fiindu Zaporojeni năvelu cu multă sete ca să apuce diferite ornamente de argint şi bani ce într'adinsu le aruncau Albanezii de pe ferestre, şi astu-felū cadéu morţi cu grămeşile din glonţele ce urmau după obiectele aruncate.

Acéstă disperată luptă, începându de la pranză dură totă nóptea, pōnē când cei impresuraţi, rămânendu fōră muniţiuni, allergară la unū mişlocū de disperare : căci ei, despre revērsatulū Ńiorilorū, trăgēdu-şī sābiile, eşirā şi se aruncară în mişloculū glótelorū Ottomane, unde, după unū inverşunatū măcelū, abia duoi, străbătēndū rāndurile inamiculū, putură să scape. Aceşti Albanezi işi rescumpērarā sāngele fōrte seumpū, căci numărulū Turcilorū ueişī şi rāniţi în acéstă luptă, mai cu sēmā alū Tātarilorū şi Zaporojenilorū, trecu peste 800 ōmeni, după informaţiunile positive ce avuiū ocaşiune a lua de la creştinil cari stāruisserā la immortalēntarea morţiilorū şi la transportarea rāniţiilorū la spitaluri.

Dupē ce se implinirā tōte aceste fapte, Kehaibeiu care, după mōrtea lui Sawa, priimi şi gradulū de Paşā de 2 tuiuri, proclamā în tōte Ńillele prin oraşū amnistia tutulorū acellora, cari luasserā parte la rescōlā, conformū ordinilorū ce priimea de la

Paşa din Silistria. Către acesta, mai conlucrându şi ca Locotenentă Domnescă împreună cu Caimacanul Negri (venită în Bucureşti la 3 Iunie) şi cu câţiva boieri din cei mai notabili în diferite affaceri, atâtă ostăşeşti şi administrative precum şi particulare, se silea să liniştască ore-cum neodihna ce domnea între popor. Cu toate aceste însă elă nu încetă, pōnē pe le sfērşitulă lui Octombrie, din acelaşă ană, de a decapita şi spândura, prin respântiile oraşului, une-ori pōnē la 5-6 din creştinii cari se trădaū ca amestecaţi în rescōlă şi din cari unii îşi renegară şi credinţa imbrăţişându islammisindū şi multe femei, din celle de rândū, fură luate de ostaşii Turci ca consōrte.

În urma acestorū toate, poporulă incepă a se mai linişti şi meseriaşii a se ocupa fie-care cu meseria sa. Ordina publică însă, fu considerată ca definitivă restabilită când reveniră în Tērră boierii refugiaţi în Transilvania; căci presinţa loră contribuī fōrte multă la consolidarea linişteii şi a securităţii publice.

Nu multă după aceea, unii din boieri plecară la Constantinopole, invitaţi fiindū de pōrta Ottomană. Astū-felū după 105 ani, de la prima Domniă străină a lui Nicolae I Mavrocordatū 1716, se curmă orânduirea fanarioţilor la Domniă Tērrei Românescă; şi la 1822 Iulie I, reîncepu şirulă Domnilorū pāmēntenii pe tronulă Romāniei, prin allegera şi orânduirea lui Grigorie D. Ghica VV. Du-

pă revenirea boierilor invitați la Constantinopol, numitulă Kehaia-beiu se retrase din țerră și în locul lui se orândui ună Hassan-Efendi Gavanoz-oglu, care avea cu dânsul și câte-va sute de Turci, cu ordină d'a nu se amesteca în affacerile Têrrei ci numai întru a menține liniștea publică. În fine, la anulă 1823, plecară cu desăvêșire toți Turcii din Têrra Românescă.

Astă-felă, revoluțiunea creștinilor din 1821, avu în România sfêșitulă celă mai nenorocită.

Cu tôte acestea ea contribui fôrte multă la dezvoltarea socială și politică a României carea se vedu atunci scăpată de biciulă străiniloră domni Fana-rioi.

Acéstă revoluțiune mai servi încă, nu puçină. și causa Greciei, prin diversiunea ce făcu, ocupândă uă mare parte din armata Ottomană în Têrra Românescă și impedicândă, astă-felă, în totă modulă pe Turci de a cădea cu tôte puterile loră, asupra revoluțiunii care isbucnise în acelașă timpă și în Grecia.

„Reproducem aici și însemnarea său lista unei mici părți numai, din aceia cari au fost omorâți, din ordinul împăratesc la Constantinopol, prin diferite moduri barbare :

Omorâți prin spândurătoare

„Pre sfinția sa Patriarhul Ecumenic Grigorie; Metropoliții Anhiarei, al Efesului, al Tèrnovului, al Thesalonicului, al Adrianoplei, al Nicomediei, fostul al Tèrnovului, al Dercului, ¹⁾ al Sozopolei, al Metronului, al Sofiei; Arhiereul de la Arnaut-Kioiu; toți Vlah-sarații, trei preoți patriarhicești, Protosinghelul Efesului, fostul Patriarh Cyril la Adrianople, Arhimandritul fratele lui Alexandru, fiul lui Beizadé Costache; Postelnicul Pantazoglu împreună cu fratele-său și alți mulți preoți : toți acești de mai sus au fost spândurați.

„Decapitați au fost : Beizadea Costache Moruz, Hatmanul Mihalache Manu, Beizadea Nicolae Moruz, Banul Nicolae Hangeriu, Beizadea Mihalache Hangeriu, Banu Panaiotache, Postelnicul Nicolae Scanavi, Logofetul Stefanache Mavrogheni, Logofetul Theodorache Rizu, Banu Gheorghe Mavrocordat, Comisu Alecu Ralli cu fiul lui, Paharnicul Gheorghe Therapiano, Hatmanul Costache, Gheorghe care-și perdu vederea

1). Unchiu a lui Dionisie Fotino.

in închisóre, D. Theodosie, Lambichie Sarafi, Afenduli cu fiu-sëu, Dimitrake Sari, cei doi fii ai lui Iordanache; șesșe din notabilii Smirnei și șesșe-deci și patru din classa a doua și alți mai mulți creștini necunoscuți.

„Cu alte felurite moduri de mörte prin țépă s. e. l, își sfêșiră viața : fiulü doctorului Fotino ²⁾ Antonache Tzira, Dimitrie Papa-Rigopulo, fratele acestuia și fiulü lui celü de alü 2-lea, ginerele lui Scanavi, Tzerli, Hadji-Vasile din Tatavla, doi fermanlii avuți, Savva alü Dragomanului, Iacovake Dim. Tzaliki, Calfa Comnino, Hagi Panajo, Kiurtzibașa allü lui Halepü, Grămăticulü și nepotu'ü lui papa Gheorghe, Francesco, Iorgantopulo Tinianulü, Moraitzii cei mai de frunte și uă mulțime de Rumelioți, Albanezi, Asprotalasiți ¹⁾ și Cretani. Gaspar sarafulü lui Ali-pașa, Tzerosna, Saligiu alü Dudukii armenii, și alți mulți neguțători și meseriași; cei mai mulți dintr'aceștia și cei mai însemnați fură inpușcați sëu inecați. Toți locuitorii din Kidoni și din insulele numite Moshonisia, afară de câți-va cari au apucatü de au fugitü mai nainte, au fostü massacrați.

Cei exilați

Postelniculü Iorgake Negre, a muritü pe drumü, ier hatmanulü Constantin și Beizadea-Isufake au

1). Frate cu Dionisie Fotino si unchiü alü autorului.

2). Locuitorii de prin insulele Mediteranei.

inebunită; Domnul Scarlată-Vodă Calimahă, cu totă familia sa, în număr de 158 suflete, împreună cu servitorii și cu Domnitza lu Beizadea Iancu, exilați la Bolu, în depărtare de șesze conace de Nicomedia; Dragomanul Iacovake cu frate-său și cu doi fi ai săi, și cu Costacke Manu; Hatmanul Alecu Mavrocordată cu fiu-său și cu doi frați ai săi; Postelnicul Alecu fiu-său; Spătarul Costake-celă-blândă (o imeros), comisul Panaiotake; cei doi fi ai lui Dimitrie Hangeriă, Danezi, Alecu Siugulgiă Terapianulă, și toți cei alți Siugulgii. Aceștia și alți mulți fură exilați în diferite părți alle Anatoliei.

Cei puși la închisóre

Domnitza Efrosina Moruz, aceea a lui Beizadea Dimitrache Moruz și Hurmuzakina, închise într'ună casă din Fañară spre a nu fugi; Domnitza Smaranda a lui Mavroghenă, Logofetesa lui Stefanake Mavroghenă, Dimitrake Slutziaroglu, Dómna Tarsia, Postelnicesa Costi Sutzo, Domnitza Smaranda Moruz, Argyra Scanavi, logofetesa Efrosina Mano cu tzelebi Alecu, Beizadea Iancu Mavrocordată, Postelnicu Gheorghe cu Postelnicesa Slutziaroglu, Cluceresa lu Zamfirache, Căminarésa lui Paraschiva și Tamaritza; toate acestea suntă închise într'ună casă la Therapia, spre a nu fugi. Domnița Marghióla a Dragomanului Iacovake este la Constantinopolă, unde șede cu noulă Mitropolită ală Brussei, Ghe-

rassimū, care este nepotū alū fostului de Halcedona; Cocóna repausatului Beizadea Iancu la Constantinopole; Domnița Smaranda, Bănésa Mavrocordatū, Logofetésa Theodorake și cocóna Banului Caragea la Arnautkioiū; și alți mulți pe la diferite locuri, pe cari nici mintea nici condeiul nu mă ajută să'i descriū pe nume.

Particularități

„Mare dragomanū este postelniculū Stavrake; mare logofetū este aga Alecu alū lui Petrake și Moini alū dragomannului, Capu-Kehaia alū Patriarhului este Gheorghe nepotulū lui Ohani, iér dragomanū alū flotelorū nimenea; dragomanū intimū alū Pórtei este Tania Callipolitulū.

Cei ce se află aici în Odessa de la Constantinopolū :

„Domnulū Hangeriū cu tótă famillia sa și cu ginerele-sēū Hatmanu; Spătarulū Niçolae Sutzo cu tótă famillia sa, Dómna Zoe cu Beizadea Dimitrake cu Domnița Luțica și fiulū lui beizadea Dimitrake, domnița Raluca cu toți copii ei (eū adică scriitorulū epistolei) cu Dómna și cu copii mei, Aga Țigara cu famillia, Filodorésa cu fiă-sa și cu flu-sēū, Aristeia spătarului Hangeriū, soția lui beizadea Mihalache Hangeriu cu copii ei, Scanavóica cu tóte fetele, comisu Costake Sculitu, fiulū E-frosinei, cei doi fi ai Argirei, căminarulū ginerele lui Razi căruia, la a treea și după sosirea sa

aici, i se ordonă de guvernul local să plece la Hérsona; domnița Moruz cu familia, Economu profesorulu Smirnei, Vládica Ierapoleos ală domniței Zoe, Marghiolița lu Dimitrie Hangeriū cu copiii ei, postelniculū Vasilache cu nevasta și cu copiii: fata clucerului Zamfrake cu frații ei, cocóna lu beizadea Alecu cu fiă-sa, postelnicésa Statake cu hătmanésa Elenca, postelnicu Costake Plaino cu frate-sēu Mihalake; ier Alecu, îndată ce veni, muri la Chișnovū; căminaru Zaharia, paharnicu Marcu din Arnăntū-kioiū, paharnicu Gheorghe alū spătarului Nicolae, Mihalake Nazu, ambii Franghiniū cu familiile, spătaru Alecu, Manu cu fiu-sēu Costake care priimi rangulū de postelnicū prin pitaculū M. S. Mihaiū-Vodă (alū Mold.), după trecerea sa aici; spătarulū Anastasache cu spătarulū Radamani alū cocónelū ședu la Akerman, șesse ore dede parte de aici. Mai suntū și uă mulțime de comercianți și meseriași, astū-felū că toți adunați la unū locū forméză unū orașū întregū.

„De alle mănăarii suntū tóte fórte eftine, și omulū cu uă stăricică potrivită póte trăi aici mai bine de câtū ori unde. În cursulū acestei săptămāni aū sositū aici dece corābii de la Constantinopolū, și toți spunū că acolo este mare liniște și că aū încetatū omorulū. La Stavrodromū a fostū incendiū mare, după [Curban-Bairamū, și aū arsū

VERIFICAT
2017

60
20

X

5

FAP

13/11

ANTICARIATUL nr. 6
Lei 20